

వనిత - ఫిబ్ర - 1978

గోదైజ్ నుంచి
కొత్తది
మహత్తర శక్తిగలది

కీ

నీలిరంగు డిటరెంట్
ఉతికే పౌడర్ -
అమోఘ చర్యతో
కాంతివంతం చేసేది

మహత్తర శక్తిగల కొత్త 'కీ' బట్టలను
ప్రతి ఉతుకుతో మరింత తెల్లగా,
కాంతివంతంగా చేస్తుందని లేబోరేటరీలో
చేసిన పరీక్షలు నిరూపించాయి. 'కీ'లో
అమోఘ చర్యతో కాంతివంతం చేసే
ప్రత్యేకమయిన పదార్థం ఉంది 'కీ'
బట్టలలో లోపలికి చొచ్చుకుపోయి
మురికిని పూర్తిగా వదలిస్తుంది.

హాయిగా, పరిమళం బిందించే 'కీ'
వేస్తీళ్ళలో అయినా చస్తీళ్ళలో
నయినా ఇట్టే కరిగి సమృద్ధిగా నురుగు
నిస్తుంది - ఉప్పు నీళ్ళలో అయినా
సరే - 'కీ' బట్టలకు సురక్షితమైనది.
వాటిని ఉతికే చేతులపై కూడా
సున్నితంగా ఉండేది. మీ యింట్లో
ఉతికే అన్ని బట్టలకోసం దీన్ని
వాడండి.

50 గ్రా., 200 గ్రా.ల
కార్టన్ లో, 500 గ్రా.,
1 కె.జి. పోలిస్టాక్ లలో
దొరుకుతుంది.

గోదైజ్
ఉత్పాదన

30%

బట్టల్ని
మరింత తెల్లగా
కాంతివంతంగా చేసే
అద్భుతమైన ఉతిక శక్తిగలది

అయినా పెరెన్నికగన్న బట్ట
డిటర్జెంట్ల కన్న 30% తక్కువ ఖర్చుతో

ఉచితం
టర్కిష్ బాత్
ప్రతి 200 గ్రా. 500 గ్రా.
1 కె.జి. ప్యాక్ 'కీ' కొన్నప్పుడు
సరుకు స్వంతవరకు

CHAITRA-G-59 TEL

విశిష్టత కథింపు
చిత్రకల్పన

దోర్ల దీపి

హాస్యమృతకలన్

సంగీతం కె.వి.మహదేవన్
ఛాటాస్ట్రఫీ ఇషాన్ ఆర్ట్స్
నిర్మాణం - మాటలు
ముల్లపూడి వెంకటరమణ
దర్శకుడు శివప్రసాద్

అన్నపూర్ణ విడుదల

వనిత

స్త్రీ జన పక్ష పత్రిక

సంపుటి : 3 సంచిక : 16

ఫిబ్రవరి పదిహేను : 1978

విడి ప్రతి : ఒక రూపాయి

సం||ర చందా : ఇరవై నాలుగు రూపాయిలు

శ్రీలంక : రూ. 1. 15

మలేసియా : 65 సెంట్స్

చిరునామా :

చందమామ బిల్డింగ్స్

మద్రాసు-600 026

జైలందరగారి 'రాచపుట్టిళ్ళు' కథలోని కల్యాణి తల్లిదండ్రులవంటి వ్యక్తులు నేటి సమాజంలో కోకొల్లలు. నేడు కట్నం ఇవ్వలేక పిల్లలకు పెండ్లి చేయలేకపోయామని బాధపడుతున్న తల్లిదండ్రులను పెక్కుమందిని మనం చూస్తున్నాము. వారివారి అంతస్తుకు తగినట్లు కట్నం ఇచ్చి పెండ్లి చేస్తున్న తల్లిదండ్రులను కూడా చూస్తునే ఉన్నాము. ఈ పెళ్ళిళ్ళలో మగపెళ్ళి వారికి తాము తీసుకున్న కట్నం డబ్బు ఏదో రూపంలో ఖర్చయిపోతుంది. పిల్ల తల్లిదండ్రులకు పెళ్ళిఖర్చు ఎలానూ తప్పదు. పెండ్లి ఆర్పాటం లేకుండా సింపుల్ గా జరిపించి కట్నంగా ఇవ్వ దలచుకున్న డబ్బు అమ్మాయిపేర బ్యాంకులో వేస్తే ఆ డబ్బు వారి తరువాత జీవితంలోని ముఖ్యవసరములకు ఉపయోగ పడుతుందిగదా. కట్నం ఇచ్చి అర్థికంగా ఉన్నత స్థితిలో ఉన్న వ్యక్తులు భర్తలుగా లభించిన అమ్మాయిలకు కొంతవరకు దిగులు ఉండదు. అర్థికస్థితి పెద్ద మెరుగుగా లేని వ్యక్తులు భర్తలుగా దొరికి

నప్పుడు ఈ డబ్బు వారి జీవితంలో ఎంతో ఉపయోగపడుతుందనటంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. కొంతమంది తల్లిదండ్రులయినా ఈ విధంగా చేయటానికి ప్రయత్నిస్తే డబ్బు వృధాగా ఖర్చుకాక సద్వినియోగం అవుతుంది. సమాజంలో మార్పువస్తుంది.

—యస్. రమాదేవి బియస్సీ, బి. ఇడి, గోవాడ

వనితలో ఇంతవరకూ ప్రచురించిన కథలు చాలా వెరైటీగా ఉంటున్నాయి. రచనల ఎన్నిక విషయంలో 'వనిత' నిష్పక్షపాత వైఖరి మాకు బాగా నచ్చింది. మీరు కొత్త రచయిత్రులకు చక్కని అవకాశం కల్పించి ఎంకరేజ్ చేస్తున్నారు. ఏదో ఒక పత్రిక వారు కొత్తవారికి అవకాశం ఇవ్వకపోతే 'కొత్తవారిలో కూడా బాగా రాసేవారు ఉన్నారని' అందరికీ ఎలా తెలుస్తుంది? పోతే విచారింపతగ్గ విషయం 'మరపురాని సంఘటన' శీర్షిక నిలిపివేయటం. అసలు శీర్షిక ప్రారంభించకపోతే పరవాలేదు కానీ మొదలు పెట్టిన మూడు పజిల్ లోనే ముగించటం మమ్మల్ని చాలా నిరుత్సాహపరచింది. పాఠకులు కథలు చదివి ఎవరి అభిప్రాయాలు వారు తెలియ పడుస్తున్నారు. ఒక సోదరి వ్రాసిన లేఖ పట్టుకుని పదిమందీ కదిలి ఒకరు లేఖమీద మరొకరు పోటీగా లేఖలు వ్రాయటం ఏమీ బాగుండలేదు. ముఖ్యంగా దేవుడు, డెయ్యాల విషయంలో లేఖలు ఇట్లాగే సాగుతున్నాయి. ఎవరి నమ్మకాలు వారివి. దేవుడు ఉన్నాడు అనుకునే వారికి ఉన్నాడు. లేదు అనుకునేవారికి లేదు. ఒక సోదరి వ్రాసిన విషయం మీద కో ఆపరేషన్ లేకుండా తలో రకంగా ఉంటే ప్రీలలో సర్వ మానవ సామరస్యం కుదరటం కష్టం.

—మాడుగుల దుర్గావళి, విజయవాడ

జనవరి తొలి సంచికలో వనిత సంపాదకత్వాన్ని విమర్శిస్తూ తెనాలినుంచి జయప్రదగారు వ్రాసిన లేఖ నన్నెంతో ఆశ్చర్యపరచింది. ప్రతి పక్షమూ ప్రీ పాఠకలోకాన్ని విశేషంగా ఆకర్షించే నూతన కథా వస్తువులను, వినుతన రచనా శైలిని సంతరించుకున్న చక్కని కథలను ప్రచురించే సంపాదకులను ప్రశంసించాల్సిందిపోయి "కథల శీర్షికలో శ్రద్ధ వహించడంలేదు" అని అభిశంసించడం చాల విచారకరం. అంతేమరి "పేరుపడ్డ పాత రచయిత్రులు ఏం వ్రాసినా, ఎలా వ్రాసినా ఆహా! సూపర్బ్!" అనే అభిప్రాయాన్ని పెంచుకున్న పాఠకలోకానికి కొత్తదనాన్ని స్వీకరించి, కొత్త రచయిత్రులను ప్రోత్సహించడం కష్టంగా ఉంటుంది. తీసుకున్న కథా వస్తువులో, రచనా శైలిలో నవ్యత్వం ఉందా, లేదా అనే విషయాన్ని పరికించలేగాని, రచయిత్రు కిది తొలి రచనా, మరిరచనా అనే సంకుచితపు ఆలోచన లతో విమర్శకు దిగడం పాఠకలోకానికి మంచి లక్షణం కాదేమో! ఒక్కసారి ఓపికతో గత వనిత సంచికలన్నీ తిరగవేసి, కథావలోకనం చేస్తే ఇటువంటి దురభిప్రాయాలు ఇంకెవరి

వచ్చే సంచికలో :

కాశ్మీర్ ప్రాంతంలో వివాహాలు ఎలా జరుగుతాయి? వారి విధానాలు ఏమిటి?— అన్న విషయాలను పొందుపరిచే వ్యాసం; కాశ్మీర్ వధువుల ముఖ చిత్రం.... శాస్త్రీయ నాట్యాలు చేసే నర్తకి, క్లబ్బుల్లో 'కాబరే'లు ఆడే నర్తకి కలుసుకుని, మాట్లాడుకుంటే?.... వారి సంభాషణ ఎలా సాగుతుంది? వారి వారి కష్టసుఖాలను ఎలా చెప్పుకుంటారు?.... ఒక గోష్టి....

మన దేశంలో అధిక ప్రాముఖ్యత గల కాశీ విశ్వనాథ దేవాలయ ('మహా శివరాత్రి' సందర్భంగా) విశేషాలు....

"రాజీ! బాగున్నావా! చాలా రోజులకు ఉత్తరం రాస్తున్నాను..." అని ఆరంభమయే వాణి రంగారావు కథ.... 'అల'....

కయినా ఉంటే వెంటనే తొలగిపోతాయని నా నమ్మకం.

—ఎన్. స్వరాజ్యలక్ష్మి యం. ఏ, హైదరాబాదు

శ్రీలకు కావల్సింది కుట్టు, అల్లికలు, ముగ్గులు, వంటలు మాత్రమే కాదు. తమ చుట్టూ వున్న ప్రపంచంలో ఏమి విషయాలు జరుగుతున్నాయి, రాజకీయపరంగా ఏయే దేశాలు ఏ విధంగా ముందంజ వేస్తున్నాయి—అన్న విషయాలు జనరల్ నాలెడ్జ్ కూడా అంతే అవసరమని నిరూపిస్తూ మీరు కొంతకాలంగా ప్రచురిస్తున్న 'ప్రపంచం' శీర్షిక, ఈ మధ్య నుంచి ప్రచురిస్తున్న 'లోకజ్ఞానం' శీర్షిక అభినందించ తగినవి. కానీ ఆలోచించదగిన విషయం ఏమిటంటే వనితలో కొన్ని శీర్షికలకు 'కంటిన్యూటీ' లేకపోవటం! అందుకు ఉదాహరణ జనవరి 15వ తేదీ సంచికలో 'ప్రపంచం', 'లోకజ్ఞానం' శీర్షికలు రెండూ లేకపోవటం. అలాగే ఎన్నో చక్కటి విషయాలు తెలియజేస్తున్న 'బామ్మగారి పేజీ' ప్రతి సంచికలోనూ ఉండడంలేదు. ఈ శీర్షికలు ప్రతి సంచికలోనూ ప్రచురించేందుకు ప్రయత్నించండి.

—శ్రీమతి భాస్కరం, రాజమండ్రి

"సంరక్షక గృహాల్లో" శీర్షికలోని 'రాధ' కథ చదివి నాకెంతో బాధ కలిగింది. రాధ జీవితం నాశనం కావడానికి కారణం—వరకట్నం. ఈ వరకట్న సమస్యే లేకుంటే రాధ జీవితం కళకళలాడుతూ సంతోష సంరంభాలతో గడిచి పోయి ఉండేది. మధ్య తరగతి కుటుంబాలకు చెందిన అమ్మాయిలకు ఇది ముఖ్యమైన సమస్య. పాపం! వాళ్ళకు మంచి సంబంధాలు వచ్చినా, వీళ్ళు వాళ్ళడిగే వరకట్నం ఇవ్వలేని పరిస్థితిలో ఉంటారు. డబ్బున్న వాళ్ళు తాము అంత వరకట్నం ఇస్తామని ఆ సంబంధాన్ని వాళ్ళ వైపుకు మళ్ళించుకుంటారు. ఈనాడు ఆసలు అమ్మాయిని చూడకముందే 'సవార్' (వరకట్నం) వేస్తారు. వరకట్నం తీసుకోకూడదనే చట్టం చట్టంగానే నిలిచి ఉంది. దాన్ని ఎవరూ ఆచరణలో పెట్టడం లేదు. అందరూ వరకట్నం ఇవ్వకూడదు, తీసుకోకూడదు అని అంటారే కాని, వరకట్నం లేకుండా ఒక్క పెళ్ళి కూడా జరగడంలేదు.

—అనియారేగం, వనపర్తి

'విదాకులు' వైవాహిక జీవితంలో ఒక 'అపశ్రుతి'. దీనిని సవరించగల సామర్థ్యం భార్యభర్తల చేతుల్లోనేవుంది. చట్టం విదాకులను యిచ్చి భార్యభర్తలను వేరుచేయగలుగుతోందే కాని సమాజానికి న్యాయం చే కూర్చులేక పోతోంది. విదాకులు తీసుకొన్నవారి బిడ్డలగతి ఏమిటి? వారు తెగిన గాలిపటారే అవుతారు. ఇంక శ్రీ ఎన్నో అవహేళనలకు గురి అవుతోంది. అగ్నిసాక్షిగా కట్టిన 'తాళి'ని తనకు తానుగా ఏ శ్రీ (భారత) కూడా తెంచుకోదు. విదాకుల చట్టం పురుషుని అహంకారాన్ని, స్వార్థపరత్వాన్ని రెచ్చగొడుతోంది. కల్లబొల్లి సాక్ష్యంతో విదాకులు తీసుకొని, వెంటనే వివాహానికి సిద్ధపడ్డ పురుషు

జనవరి పదిహేనవతేదీ సంచికలో ఇచ్చిన రేఖా చిత్రానికి ఎన్నికైన వ్యాఖ్య:

"ఇంట్లో భార్యచే, తనకు సలామ్ ఆఫీసులో అధికారిణికి, తను గులామ్"

పంపినవారు: జి. ఇందిరామూర్తి, 10-40-14 జనకాపేట, కావలి-524 202

ప్రకటించిన ప్రకారం 'చిన్న బహుమతి'ని ఆమెకు పంపివేశాము.

రెంతమంది లేరు! ఒకసారి తన సంసారాన్ని రచ్చకెక్కించినవాడు మరల విదాకులు తీసుకోదని చెప్పలేముగదా! యువతీ యువకులు, ధనము నకు, బాహ్య సౌందర్యమునకు ప్రాధాన్యత నివ్వక ఒకరినొకరు అర్థము చేసుకొని వివాహములు చేసుకొనిన ప్రయోజన రహితమైన విదాకులు కొంతవరకు దూరము క్షాళలవు. మన న్యాయాధికారులు భార్యభర్తలను వేరు చెయ్యడమే చట్ట లక్ష్యముగా పెట్టుకోక భార్యభర్తలుపదికాలాలపాటు చల్లగా వుండేటట్లు చూడడానికి తగిన కృషి చేయవలసిన అవసరం ఎంతయినా వుంది.

—యస్. సావిత్రి, కాడపల్లిగూడెం

అభిప్రాయాలు శీర్షికలో ప్రచురింపబడే ప్రతి లేఖకూ ఓదు రూపాయలు పారితోషికంగా పంపుతాము.

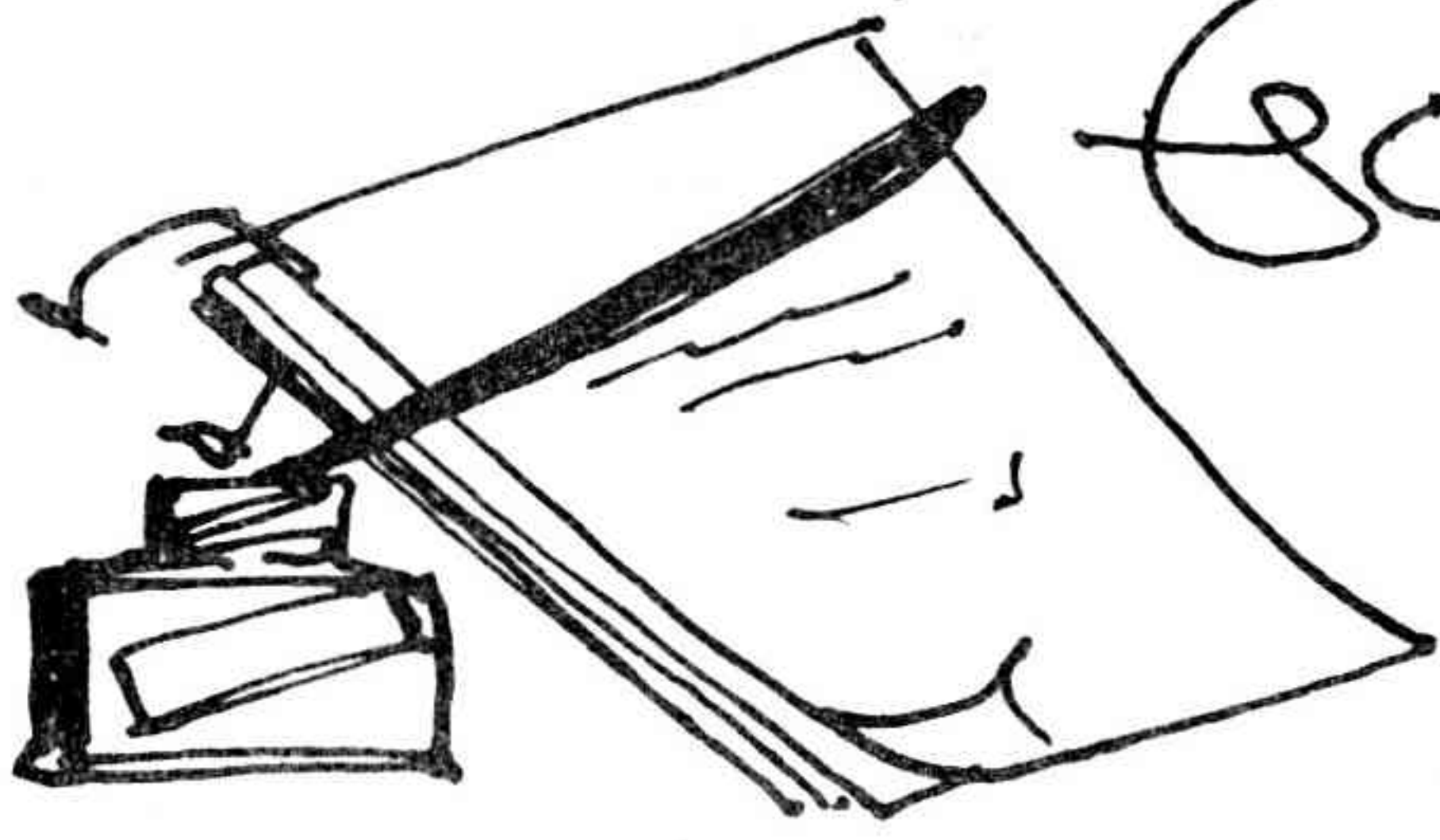
కేవలం ప్రసిద్ధ రచయిత్రుల రచనలు మాత్రమే పటుత్వం కలిగి ఉంటాయని, నూతన రచయిత్రుల రచనలు పేలవంగా వుంటున్నాయనే అభిప్రాయంతో నేను ఏకీభవించలేకపోతున్నాను. గతంలో కౌసల్యాదేవి, శారదాదేవి, డి. కామేశ్వరి, విమలా రామం, కాకాని కమల, జలంధర, వసుంధర వంటి ప్రముఖుల రచనలు 'వనిత'లో ఎన్నో వచ్చాయి, వస్తున్నాయి కూడ. వాటితోపాటుగా కొత్తగా రచనలు చేస్తున్న వనితలకు 'వనిత' యిస్తున్న ప్రోత్సాహం ఎంతైనా ప్రశంసింపదగినది. దానికి హర్షించకపోగా వారి తొలి, మలి రచనలన్నీ పేలవంగా ఉంటున్నాయనడం శోచనీయం. నేటి అనుభవమున్న రచయిత్రులు కూడా మొదట్లో పటుత్వం లేని రచనలే చేసి క్రమంగా అనుభవం సంపాదించి వుంటారు. ఏ విద్య అయినా అనుభవంతోనే కదా రాణించేది!

—బి. గౌరి బి. ఎస్. సి, గుంటూరు

రచనలు ప్రచురింపబడితే తప్ప రచయిత్రులు పాతవాళ్ళు కాలేరు. పాతవాళ్ళయితే తప్ప రచనలు వెలుగుచూడడం లేదు. రచనావ్యాసంగం అనుభవం సంపాదించుకుంటున్నదశలో—స్థాయి. శిఖరాలకు చేరడానికి కొత్త రచయిత్రులకు ప్రోత్సాహం అతి ముఖ్యం. ఈ నిజాన్ని గుర్తించి కొత్తవాళ్ళ కథల్ని దైర్యంగా ప్రచురిస్తోంది 'వనిత'. ఆచరణలో పొందుతున్న సాఫల్యాన్ని ఓ ప్రక్కన వుంచి చూస్తే, కనీసం ఉద్దేశపరంగానయినా ఇది అభినందనార్హమైన విషయం. అనుభవం వున్న వాళ్ళు రానే ప్రతి కథా గొప్పదయి తీరాలనే నియమం ఎక్కడా లేదు. అనుభవరహితమయినంత మాత్రాన రాసినదానిలో విశిష్టత ఉండకుండా పోదు. పటుత్వం ఉన్న కథల్ని ప్రచురించాలనే సూచనని మన్నించండి. తొలి—మలి, కొత్త—పాతా; భేదాన్ని పాటించి ఆలోచనల్లో సమగ్రత, అభిప్రాయాల్లో పరిపూర్ణత వున్న రచనల్ని 'అనుభవం' చీకటి చాటుకు నెట్టేసి వెలుగులోకి రాకుండా మాత్రం ఆపకండి. 'నేటి మొగ్గలే రేపటి పూలు. ఈ దినపు పచ్చివాసనలే రాబోయే దినపు పువ్వులు'

—బి. నీహారిక, ఖమ్మం

ఆంధ్ర రచయిత్రుల తొమ్మిదవ మహాసభలు

వీటా జరిగే రచయిత్రుల సభలు ఈ సంవత్సరం హైదరాబాదు నగరంలో జరిగాయి. అఖిల భారత రచయిత్రుల మహాసభలు జరిగాక రచయిత్రుల సభలు యిక్కడ - యిదే జరగడం. న్యాయం గానే కుతూహలాన్ని రేకెత్తించే విషయం. కాని సభలు ఎదురుచూసిన కంటే కాస్త పేలవంగానే జరిగాయి అనడంలో తప్పులేదు. ప్రతిసంవత్సరం లాగే ఈ సభలు కూడా రెండు ప్రశ్నలకి మళ్ళీ తావిచ్చాయి. రచయిత్రులకు వేరే సభలు కావాలా? అన్నది ఒకటి. ప్రముఖ రచయిత్రుల సభలలో పాల్గొనలేదెందుకు? అన్నది రెండవది. రెండింటికీ సమాధానం చెప్పడం సులభమే. ఇన్నేళ్ళయినా

సాటి రచయితని రచయితగా గుర్తించి అకాడమీ లోనే తగిన ప్రాతినిధ్యం లభించని మహిళా రచయిత్రులకి సభలు ఎందుకన్న ప్రశ్న అర్థం లేనిది అవుతోంది. అనవాయితీగా ఓ ఆడదీ ఉంటే బాగుంటుందన్నట్టుగానే రచయిత్రులకి సాహితీ సమావేశాలలో ప్రాతినిధ్యం లభిస్తోందే గాని వారి కృషికి గుర్తింపుగా కాదు. ఇక ప్రముఖ అంటే ప్రేక్షకుల దృష్టిలో రంగనాయ కమ్మ, యద్దనపూడి, కోడూరి మొదలైనవాళ్ళు. వీరినీ సభలలో పాల్గొనవలసినదని పిలిచి పిలిచి ప్రాణం విసిగిందిట. దానికి కారణం - నల్లరి కంటపడితే గ్లామరు కొరవడి తమ రచనల గిరాకీ

తగ్గిపోతుందనో. తమ అభిమతాలకి సభలు విరుద్ధ మనో, సభా విరేకితనం కారణంగానో - అని సరిపెట్టుకోవాలి.

ఈసారి ఈ సభలకు ప్రఖ్యాత హిందీ నవలా రచయిత్రి, కాలమిస్టు అయిన లక్ష్మీ నివాసిని శ్రీమతి గౌరాపంత్ శివానీ అధ్యక్షత వహించారు. ఈమె ప్రముఖ రచయిత్రి కావడమే కాదు, అంతకి మించి చక్కని వక్త. హిందీ మాతృభాష కాని యీమె (పహాడియా యీమె భాష) ఉదాత్తమూ, గంభీరమూ అయిన ఉపన్యాస తైలి అందరినీ ఆకర్షించింది. అస్సలు భేషజంలేని ఈ రచయిత్రి తమ అధ్యక్షోపన్యాసంలో "ఈ

సభలకు నన్ను ఆహ్వానించడం నన్ను గౌరవించడమే కాదు; మా భాషా సాహితీ వేత్తలందరిదీ యీ గౌరవం. కవి మనస్సుకి దివ్యదృష్టి వుంటుంది. దానికి రూపకల్పన యివ్వడమే కష్టం. ఈ పరిశ్రమలో ఆడదానికి సహాయకారిగా సమాజం ఏ మాత్రం చేయూతనివ్వదు. అసలు ప్రకృతి-సహజంగానే స్త్రీకి ప్రత్యేకతనిచ్చింది. ఆ స్త్రీ రచయిత కూడా అయితే నిజంగానే ఆమెకు అతి సూక్ష్మదృష్టి ఏర్పడుతుంది. రచనకి ప్రాణం పాత్రలు. అవి ఎంత సజీవంగా వుంటే రచన అంత శాశ్వతత్వం ఆపాదించుకోగలుగుతుంది. కథా కథనమూ, శైలీ ఎంత గొప్పగా వున్నా సజీవ పాత్ర చిత్రణలేని రచన నిలవదు. అంచేత మీమీ రచనలకి అనుకూలతా, ప్రతికూలతా కొలబద్ధాలు కాకూడదు. ఇవి చంద్రునికి సహజమైన కుక్కపక్షం, కృష్ణపక్షం లాంటివి - తప్పనిసరివి. అంచేత వచ్చి, పోయే కీర్తి - లాభాల కోసం మనం రచనలని బలిచేయకూడదు. నిజానికి రచనకు మించిన సుఖం వేరే లేదు. యత్నం, కౌశల్యం, నిష్ఠ - వీటితో కూడిన రచన చాలా జాగ్రత్తగా వాడవలసిన ఆయుధం లాంటిది. ఇటువంటి ప్రతిభ వున్నచోట - ఐశ్వర్యం చోరికి దారి తీసినట్టు యిది అసూయకు చోటివ్వక పోదు!" అంటూ చాలా చక్కగా రచయిత బాధ్యతను, స్థానాన్ని గురించి వివరించారు.

సభా ప్రారంభకులైన ఆంధ్రా గవర్నర్ శ్రీమతి శారదాముఖర్జీ కూడా చాలా క్లుప్తంగా మాట్లాడుతూ 'ఏరంగంలోనైనా స్త్రీకి రక్షణ వుంటుందేమోగాని ఈ రంగంలో వుండనూ వుండదు. ఆమె యిందుకై ఎదురు చూడనూ కూడదు' అన్నారు.

తొలినాటి ఈ సభ, కవితా గోష్టితో ముగిసింది. దానికి మన న్యాయమూర్తి శ్రీమతి అమరేశ్వరి అధ్యక్షత వహించారు. కావ్యగానం చేసిన వారిలో శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారి, వాసిరెడ్డి సీతాదేవి, శారదా ఆశోకవర్మన్, ఏ. లక్ష్మీ రమణ మొదలైన చాలామంది పాల్గొని తమ కవితలని వినిపించారు.

రెండవనాటి ఉదయం సభకు అధ్యక్షత వహించినది డాక్టర్ శ్రీమతి సి. ఆనందారామం. గత ఇరవై సంవత్సరాలలో తెలుగు సాహిత్య విమర్శ అన్న విషయం మీద గోష్టిని ప్రారంభించుతూ ఆనందారామం చక్కని సమీక్ష వ్యాసాన్ని

చదివారు. ఈ వ్యాసం పూర్తిగా యితరుల అభిప్రాయాలనే ఉటంకించిందిగాని ఆమెగారి స్వీయాభిప్రాయం ఏమాత్రం తేటతెల్లం చేయక పోవడం-శోచనీయం. కుమారి డి. విద్యేశ్వరి (లతరచనలపైరిసెర్పిచేస్తూందీమే) కాస్త మూడైన పేసరు చదివారు. చాగంటి తులసి, సి. సరళాదేవి (యీమె ఒక్క రంగనాయకమ్మ మినహా ఎవరూ దేన్నీ సీరియస్ గా సమీక్షించడం లేదన్నారు) మంగళగిరి ప్రమీలాదేవి మొదలైనవారి చర్చలో పాల్గొన్నారు. వునరుక్తి దోషం సోకకుండా విమర్శలమీద అందరూ విసుగు కల్గించకుండా మాట్లాడడమే యీ సమావేశం ప్రత్యేకతగా చెప్పుకోవాలి.

రెండవరోజు సాయం సమావేశంలో - జి. లలిత (మద్రాసు)గారు గత 20 సంవత్సరాలలో తెలుగు కథానిక వైశిష్ట్యాన్ని చాలా చక్కగా సమీక్షించారు. ఈమె సమీక్షలో స్త్రీలే రానేస్తున్నారన్న గోల ఎంత అర్థరహితమైనదో ఆధారాలతో నిరూపించడం - గమనించతగినది. (గత సంవత్సరం ఒక ప్రముఖ వారపత్రికలో వచ్చిన మొత్తం కథలు 160 వుంటే, అందులో కలం పేరులు మినహాయితే 40 మటుకే స్త్రీల

రచనలు) స్వాతంత్ర్యానంతరం కథా వస్తువులలో వాస్తవికత ఎక్కువ అయిందని, కాని స్త్రీ యింకా పెళ్ళి ద్యేయంగా, రచనలు సాగుతూ వుండడం శోచనీయం అనీ అన్నారు. ఇంకా ఈ కథానికా రచన భవిష్యత్తు గురించి, భూత వర్తమాన స్థితి గురించి, ఎవరికి తోచిన, ఎవరికి నచ్చిన వారి పేర్లు ఉటంకిస్తూ ఐ. వి. ఎన్. అచ్యుతవల్లి, కొలిపాక రమామణి, కొండముదిరుక్మిణీదేవి, గోవిందరాజు సీతాదేవి, వేదుల శకుంతల మొదలైన రచయిత్రులు మాట్లాడారు. 'తెలుగాడపడుచు ఊహాశక్తికి వంటిల్లు కేంద్రం. అందుకే స్త్రీల రచనలను వంటింటి కథ లంటున్నారు. అయితేనేం? సర్వ సమస్యలకి కేంద్రం వంటిల్లు కాదా?' అన్నారు కొలిపాక రమామణి. అంతేకాదు - 'సమాజంలో చెత్తనంతా భోగిమంట పెట్టి వెలుగుబాట చూప'వలసిన బాధ్యత మేధావులదేనని అన్నారు. స్త్రీల రచన లలో వాస్తవికత ఎక్కువగా వుందని కొండముదిరుక్మిణీదేవి అంటే - 'కథకుడు తపస్వి. రచన ఒక తపస్సు. స్పందించే హృదయం, ఎదుటివాడి

[33 వ పేజీ చూడండి]

తపాలా బిళ్లలు

బిళ్లలు

ప్రముఖ

తపాలా బిళ్లల పైన వ్యక్తుల చిత్రాలు రాపడం ఘనత! అదొక గౌరవం; ఆ వ్యక్తిని ఆ విధంగా స్మరించడం; ప్రశంసించడం. తపాలా బిళ్లలు-లేఖలు అందజేయడానికి ఉపయోగపడేవే అయినా-వాటికి ఎంతో ప్రాధాన్యత వున్నది.

‘స్థాంపుల సేకరణ’ ముఖ్యమైన హబీలో ఒకటి. అందుకనే మన తపాలాశాఖవారు స్థాంపుల ప్రదర్శనలనీ, స్థాంపుల వారాలనీ ఏర్పాటు చేస్తూ వుంటారు. మన దేశంలో మొట్ట మొదటి తపాలా బిళ్ళ 1852లో విడుదలయింది. నూరు సంవత్సరాల తర్వాత, 1952లో భారతీయ కవులనూ, భక్తులనూ స్థాంపులుగా వెలువరించిన సమయంలో తపాలాశాఖ కొత్త విధానం అనుసరించింది. నాసిక్ లో వున్న సెక్యూరిటీ ప్రింటింగ్ ప్లాన్-ఈ ‘కమెమరేటివ్’ స్థాంపులను తొలిసారిగా ‘ఫాటో గ్రావియర్’ విధానం (చిత్రాలను ముద్రించడంలో అధునాతనమైన ఒక విధానం)లో ముద్రించి, స్థాంపుల ముద్రణలో ఒక పై మెట్టు ఎక్కి, ‘నూతన శకం’ సృష్టించింది. ఆ నూతన విధానానికి ఇది ‘రజతోత్సవ’ సంవత్సరం. దీనికి తోడుగా తమిళనాడు తపాలాశాఖ పెద్ద ఎత్తున స్థాంపుల ప్రదర్శనను ఏర్పాటు చేసింది. ఆ ప్రదర్శనలో తపాలా బిళ్లలు లక్షకు పైగా వున్నాయి! ఈ రెండు సందర్భాలనూ పురస్కరించుకుని- తపాలా బిళ్లలపై వచ్చిన కొందరు ముఖ్యమైన వనితల గురించి, తపాలా బిళ్లల గురించి-ఇక్కడ వ్యాసరూపంలో ప్రచురిస్తున్నాము. అట్టమీద వున్న చిత్రం-రాధ. రాజస్థాన్ లోని కృష్ణగడ్ చిత్రకారులు చిత్రించారు.

మనం తపాలా బిళ్లలను తరచు ఉపయోగిస్తూ ఉంటాము. నిజానికి అవి మన నిత్య జీవితంలో ఒక భాగంగా అయిపోయాయి. కాని ఈ తపాలా బిళ్లలు కేవలం దూర ప్రాంతాలకు మన ఉత్తరాలు, తదితర వస్తువులు చేరవేసేవనేతప్ప వాటి వెనుక కూడా అద్భుతమైన గాథలు ఉన్నాయని చాలామందికి తెలియక పోవచ్చు.

పూర్వం ఒక ప్రాంతం నుండి మరో ప్రాంతానికి ఉత్తరాలు చేరవేయడానికి పావు

రాలను ఉపయోగించేవారు. ఆ విధంగా లేఖలు అందజేయడం శ్రమతో కూడినవని పావురాలకు సరియైన తర్ఫీదు యివ్వాలి. అయినా అవి సరిగ్గా అందజేస్తాయో లేదో కూడా అనుమానమే. ఆ తరువాత అలెగ్జాండరు చక్రవర్తి కాలంలో గుర్రాలమీద లేఖలు అందజేసే ఏర్పాటు చేయబడింది. ఈ విధంగా చెయ్యడం వల్ల ఉత్తరాల బట్టాడా సక్రమంగా జరిగేది. కాని అవి అందడమూ, వాటికి జవాబులు రావడమూ అలస్యం అవుతూ ఉండేది.

ముఖ చిత్రం: చెరియన్ ఆర్ట్స్ (మద్రాసు) సౌజన్యంతో

పరిశ్రమ

క్రమేణ తపాలా వ్యవహారాలలో గొప్ప మార్పులు ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి. ఈ విషయం రోనూ ఇంగ్లండు దేశమే ముందంజ వేసింది.

నేడు మనం ఉపయోగిస్తున్న తపాలా బిళ్ళలను రూపొందించిన వ్యక్తి రోలండ్ హిల్. ఇతను ఇంగ్లండు దేశస్థుడు. 1837వ సంవత్సరంలో ఆయన తపాలా శాఖకు సంబంధించిన సంస్కరణలు కొన్ని రూపొందించాడు. వాటి ప్రకారం - ఉత్తరాలు చేరవేయడానికి అన్ని ప్రాంతాలకు ఒకే ధర వుండాలి. అది కూడా అందరికీ అందుబాటులో ఉండేట్లుగా వుండాలి. ఈ కవర్లను అమ్మడానికి ప్రత్యేకంగా పోస్టాఫీసులు తెరవాలి.

రౌలండ్ హిల్ తన సంస్కరణలను సవరిస్తూ మరో ప్రతిపాదన చేశాడు. దాని ప్రకారం ప్రతి పోస్టాఫీసు అధికార ముద్రగల చిన్న చిన్న కాగితపు బిళ్లలను ఉంచుకోవాలి. వాటి వెనుక అంటిం చేదుకు వీలుగా ఐంక ఉండాలి. ఈ సదుపాయం ఎందుకంటే తపాలాశాఖ వారి కవర్లై కాకుండా సొంత కవర్లు ఉపయోగించదలచుకున్న వారి సౌకర్యార్థం ఆయన ఈ ప్రతిపాదన చేశాడు. అప్పటి నుంచే తపాలా బిళ్లు అమలులోకి వచ్చాయి.

రౌలండ్ హిల్ ప్రతిపాదన ప్రకారం అమలు లోకి వచ్చిన తపాలా బిళ్ల దీక్షైను ఏ విధంగా ఉండాలి - అనే అంశంపై 1839లో మొదటి సారిగా చర్చ ప్రారంభమయింది. ఆ ప్రకారం విడుదలయిన మొట్టమొదటి తపాలాబిళ్ళ - 'పెన్ని ట్లక్'. 1840వ సంవత్సరం మే 6న విడుదలయిన ఈ తపాలాబిళ్ళ నల్లటి రంగులో ఒక పెన్ని (ఇంగ్లండు నాణెం) చిహ్నంతో వెలువడింది.

మనదేశంలో మొదటి తపాలాబిళ్ళ 1852వ సంవత్సరంలో జూలై 1వ తారీఖున అర్థణ నాణెం ముద్రతో వెలువడింది. సిండ్ ప్రాంతపు కమీషనర్ సర్ బార్టల్ ప్రెరీ విడుదల చేసిన ఈ తపాలా బిళ్ళకి అప్పటి పాలకులయిన ఈస్టిండియా కంపెనీ వారి అనుమతి లభించలేదు. దాంతో 'సిండ్ డాక్' పేరుతో చలామణి అయిన ఈ తపాలా బిళ్ళను నిలిపి వేయవలసి వచ్చింది. ఆ తరువాత అక్టోబర్ 1, 1854న ఈస్టిండియా కంపెనీవారు అర్థణ, ఒక అణ, రెండు అణలు, నాలుగు అణల తపాలా బిళ్ళలు విడుదల చేశారు. అప్పటినుంచి మనదేశంలో తపాలా బిళ్ళల అధ్యాయం ప్రారంభమయింది.

రానురాను ఈ తపాలా బిళ్ళలు కేవలం ఉత్తరాలమీద అంటించే బిళ్ళలు మాత్రమే కావని, వాటిని కళాత్మకంగా కూడా రూపొందించవచ్చునని ప్రభుత్వం గుర్తించింది. అంతేకాదు, వీటిని ప్రజార సాధనంగానూ, ఏదైనా గొప్ప సంఘటన జరిగితే దాన్ని ప్రతిఫలింపజేసే ఆనందదాయక చిహ్నంగానూ, గొప్ప వ్యక్తులను గౌరవించడానికి కూడా ఉపయోగించవచ్చునన్న విషయమూ తెలుసుకున్నది.

అప్పట్నుంచి ఎందరో మహనీయుల చిత్రాలను తపాలా బిళ్ళలుగా వేసి, తపాలా శాఖ గౌరవించింది. అలా గౌరవింపబడిన వారిలో ఎందరో వనితలు కూడా వున్నారు. ఆ వనితల సంస్కర

ణార్థం వెలువడిన తపాలా బిళ్ళల గురించి కొద్దిగా తెలుసుకుందాము.

మనదేశపు తపాలా బిళ్ళలమీద ముద్రింపబడిన మొదటి వనిత విక్టోరియా రాణి. ఆమె చిత్రంగల తపాలా బిళ్ళలు 1832-33 దాకా వెలువడ్డాయి.

ఆ తరువాత వెలువడిన వనితల తపాలా బిళ్ళలలో - పేర్కొనదగినది - 1952లో విడుదల మైన మీరాబాయి తపాలాబిళ్ళ. తన స్వర మాధుర్యంతోనూ భక్తి గీతాలతోనూ అందరినీ ఆలరించిన మీరాబాయి 15-16 శతాబ్దాల నాటి సాధ్వీమణి - కవయిత్రి. మీరాబాయి గీతాలంటే ఎంతో ప్రിയంతో వినేవాళ్ళు మన దేశంలో ఎందరో ఉన్నారు.

మీరాబాయి సంగీత మాధుర్యంతో అందరినీ ఆకట్టుకుంటే - రూస్సెలక్షీబాయి భరతమాతని దాస్య శృంఖలాల నుంచి విడిపించడానికి వీరత్వంతో శత్రు దళాల మధ్య వైర విహారం చేసింది. 1857లో జరిగిన సిపాయిల తిరుగుబాటులో ఆమె ప్రముఖ పాత్ర వహించింది. 1957లో - ఆ స్వాతంత్ర్య పోరాటపు శత సంవత్సర వార్షిక సందర్భంగా - గుర్రం మీద పసికందును వీపున కట్టుకుని శత్రువుల కుత్తుకలను తన కరవాలానికి బలి చేస్తూ వీరవిహారం చేసిన రూస్సె లక్షీబాయి చిహ్నంగల తపాలాబిళ్ళను విడుదల చేశారు.

శకుంతలా దుష్టంతుల ప్రణయగాధ వినని వారు వుండరు. కాళిదాసకవి వారి ప్రణయ కావ్యాన్ని ఆత్మద్యుతంగా రచించాడు. జూన్ 22, 1980 నాడు కాళిదాస స్మృతి చిహ్నంగా రెండు తపాలా బిళ్ళలు విడుదల చేశారు. కణ్వ మహర్షి ఆశ్రమ ప్రాంగణంలో తన మనో నాధుడైన దుష్టంతుడికి ప్రేమలేఖ రాస్తున్న శకుంతల చిహ్నంగల తపాలా బిళ్ళ వాటిలో ఒకటి. రెండవది యక్షిణి. సరిగ్గా ఆ తపాలాబిళ్ళ విడుదల చేసిననాడే ఆషాఢమాసం ప్రారంభమయింది. అనాడే (ఆ కాలంలో) యక్షిణి కైలాస పర్వత ప్రాంతంలోని అలకాపురిలో ఉన్న తన ప్రియుడికి మేఘాల ద్వారా 'సందేశాన్ని' పంపింది.

'భారతదేశం పరిపూర్ణ స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందాలి. భారతదేశం ఐకమత్యంతో విరజిల్లాలి' - అని కలలు గన్న స్వాతంత్ర్య సమర యోధురాలు - శ్రీమతి లక్ష్మిదేవికామా. ఆమె

శత జన్మదిన సందర్భంగా జనవరి 28, 1962 నాడు ఒక తపాలాబిళ్ళ విడుదల చేశారు. మేడమ్ కామా అగస్టు 30, 1936 న స్వర్గస్థురాలయ్యారు.

మేడమ్ కామా లాగానే చివరిదాకా భారత జాతి మనుగడకి పాటుబడ్డ వనిత బార్బర్ అసీబినెంట్. ఇంగ్లండు దేశస్థురాలయిన ఈమెకు భారత దేశమన్నా, భారతీయులన్నా వల్లమాలిన అభిమానం. 1893లో మనదేశంలో అడుగుపెట్టిన అసీబినెంట్ దాదాపు నలభై ఏళ్ళపాటు విద్యా, సంక్షేమ, రాజకీయ రంగాలలో మన దేశస్థుల పురోభివృద్ధికి తోడ్పడ్డారు. మద్రాసులో దివ్యజ్ఞాన సమాజం (థియోసాఫికల్ సొసైటీ) స్థాపించారు. ఆమె 90వ వర్సంతి సందర్భంగా 1963లో తపాలాబిళ్ళ విడుదల చేయబడింది.

'మానవులందరూ సమానమే - అందరికీ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు సమానంగానే ఉండాలి. కుల, మత, ప్రే, పురుష, దేశ, భాషా విభేదాలు లేకుండా అందరూ ఒకటేనని - దీనినిబట్టి 10, 1948 న ఐక్యరాజ్యసమితి ఒక తీర్మానాన్ని రూపొందించింది. దీనినే 'డిక్లరేషన్ ఆఫ్ హ్యూమన్ రైట్స్' అంటారు. ఈ తీర్మానం వెనుక ఎందరో మేధావుల కృషి వుంది. వారిలో పేర్కొనదగిన వనిత అప్పటి ఆమెరికా అధ్యక్షుడయిన రూజ్ వెల్ట్ల సతీమణి ఎలియనర్ రూజ్ వెల్ట్లు. మానవుల సమానత్వం కోసం ఆమె నిరంతర పోరాటం సాగించారు. మహిళా లోకానికి ఆమె ఎంతో సేవ చేశారు. భారతదేశం వచ్చినప్పుడు ఆమె 'చర్చా' నేర్చుకున్నారు. ఆమె స్మృతి చిహ్నంగా డిసెంబర్ 10, 1963న 'చర్చా' తిప్పుతున్న ఎలియనర్ చిహ్నంతో ఒక తపాలాబిళ్ళ విడుదల చేశారు.

అంగ్ల సాహిత్యంలో పేరుపొందిన కవయిత్రి, స్వాతంత్ర్య సమర యోధురాలు, గొప్ప వక్త - భారతదేశపు 'గానకోకిల' - సరోజినీనాయుడు. ఉత్తరప్రదేశ్ గవర్నర్ పదవిలో వుంటూ మార్చి 2, 1949 నాడు అస్తమించిన ఈ మహా నీయురాలి 85వ జన్మదినోత్సవ సందర్భంగా ఏప్రిల్ 13, 1964న ఒక తపాలాబిళ్ళ విడుదల చేశారు.

తమ జీవితాలను దేశసేవకే అంకితం చేసిన దంపతులు మనకి చాలా అరుదుగా కనిపిస్తారు. వారిలో పేర్కొనదగినవారు బాపు - బా, నెహ్రూ -

కమలానెహ్రూ.

గాంధీజీకి అందగా నిలిచి స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో తనూ పాల్గొని కష్టాలను చిరునవ్వుతో ఎదుర్కొన్న వీర వనిత కస్తూర్బాగాంధీ. స్వాతంత్ర్య సంగ్రామంలో బాపూజీకి ఎంతటి పేరు లభించిందో అందులో ఆమెకూ అంత వాటా ఉన్నది. కస్తూర్బా 20వ వర్షంతో సందర్భంగా ఏప్రిల్ 22, 1984 నాడు ఆమె స్మృతి చిహ్నంగా ఒక తపాలాబిళ్ళ వచ్చింది.

మార్గరెడ్ నోబెల్ అంటే మనలో చాలా మందికి తెలియదు. కాని నిస్సర్ నివేదిత అనగానే చటుక్కున ఎక్కడో విన్నట్టుగా అనిపిస్తుంది. 1867 అక్టోబర్ 28న జన్మించిన ఈమె అసీబెనెంట్ లాగానే మనదేశంలో స్థిరపడి వనితా ఖ్యాన్నతికి పాటుబడ్డారు. స్వామి వివేకానంద శిష్యురాలయిన నివేదిత-రామకృష్ణమిషన్ ద్వారా ఆధ్యాత్మిక, రాజకీయ రంగాలలో ప్రతి అభివృద్ధికై కృషి చేశారు. అక్టోబరు 1911లో ఈమె నిర్యాణం చెందారు. 1988వ సంవత్సరంలో ఆమె సంస్మరణార్థం ఒక తపాలాబిళ్ళ వెలువడింది.

రసాయన శాస్త్రంలో రెండుమార్లు నోబెల్ బహుమతి పొందిన ఘనత ఒక్క మేడమ్ మేరి క్యూరీకే దక్కింది. (మొదటిసారి భర్తతోపాటు ఆ బహుమతి పంచుకున్నది.) అణుయుగ కర్తలలో ఆమె ఒకరు. రేడియం, రేడియో ఏక్టివిటీలకు సంబంధించిన విషయాలలో ఆమె సాధించిన ఫలితాలకు నోబెల్ బహుమతి లభించింది. 1934లో ఆమె స్వర్గస్థురాలయింది. ఆమె స్మృతి చిహ్నంగా తండ్రి తపాలా కాఖవారు నవంబరు 8, 1988 నాడు తపాలాబిళ్ళను విడుదల చేశారు.

మాంటిస్సెరి విద్యావిధానం గురించి వినే ఉంటారు. బాలలు భౌతికంగానూ, మానసికంగానూ స్వతస్సిద్ధమైన పెరుగుదలకు తోడ్పడే విధంగా పరిసరాలను కల్పించి వారికి విద్య గరపాలన్న ప్రతిపాదన చేసిన వనిత డాక్టర్ మారియా మాంటిస్సెరి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో ఆమె పదేళ్ళపాటు మన దేశంలో గడిపారు. ఆగస్టు 31, 1970 నాడు ఆమె శత జన్మదిన సందర్భంగా ఒక తపాలా బిళ్ళ విడుదల చేశారు. ఆమె జ్ఞాపకార్థం ఐక్య రాజ్యసమితి జనరల్ అసెంబ్లీవారు ఆ సంవత్సరాన్ని—'అంతర్జాతీయ విద్యా సంవత్సరం'గా ప్రకటించారు.

నాయుడు అన్నపూర్ణ

అన్నపూర్ణకు పదమూడు సంవత్సరాలు. ఏలూరులో ఫ్రెండ్ తెరిసా గర్ల్స్ స్కూలులో 8వ తరగతి చదువుతోంది. చదువుకుంటూనే, ఏలూరు 'నటరాజ నాట్య సమితి'లో నాట్యం నేర్చుకుని - చాలా పోటీల్లో బహుమతులు అందుకున్నది. జెసీస్ వారు విర్వహించిన పోటీలలో వరసగా రెండు సంవత్సరాలూ-ఈ అమ్మాయి ప్రథమ స్థానంలో వచ్చింది. గత సంవత్సరం రాజమండ్రిలో 'కళాజ్యోతి'వారు విర్వహించిన పోటీలలో భరతనాట్యం, కూచిపూడి, జానపద నాట్యాలు మూడింటిలోనూ తానే ప్రథమ బహుమతులు పుచ్చుకున్నది! 76-77 బాలల అకాడమివారి జిల్లాస్థాయి పోటీలలో జూనియర్ విభాగంలో ప్రథమ బహుమతి; రాష్ట్రస్థాయిలో తృతీయ బహుమతి; 77-78లో జిల్లాస్థాయిలో సీనియర్ విభాగంలో ప్రథమ బహుమతి పొందింది. అన్నపూర్ణ చదువు, నాట్యంకోసాటు వీణ, పాట కూడా నేర్చుకుంటున్నది.

కస్తూర్బాగాంధీవరే స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో భర్తకు చేదోడు వాదోడుగా నిలిచిన వనిత - కమలానెహ్రూ. ఏప్రిల్ 28, 1936న ఆమె స్వర్గస్థురాలయ్యారు. ఆమె 75వ జన్మదిన సందర్భంగా 1974లో ఒక తపాలా బిళ్ళ విడుదలయింది.

రెండు వందల సంవత్సరాల క్రితం హోల్కర్ రాజవంశానికి చెందిన అహల్యాదాయి మధ్య భారతంలోని ఒక ప్రాంతాన్ని పరిపాలించేది. ప్రజలందరూ సుఖ సంతోషాలతో తులతూగే విధంగా రాజ్యాన్ని పాలించింది. ఆమె స్మృతి చిహ్నంగా మధ్య ప్రదేశ్ లోని మహేశ్వర్ లో దేవి అహల్యాదాయి పేరిట ఒక క్షేత్రం నిర్మింపబడింది. ఆ క్షేత్రాన్నే చిహ్నంగా తీసు

కుని ఆమె పేరిట 1975లో ఒక తపాలా బిళ్ళ ముద్రింపబడింది.

మీరుకాక-సుభద్రా చౌహాన్ వంటి వనితలను, భారతీయ నృత్య భంగిమలలో - పలువురు నాట్య కళైలనూ తపాలా బిళ్ళల మీద ముద్రించారు.

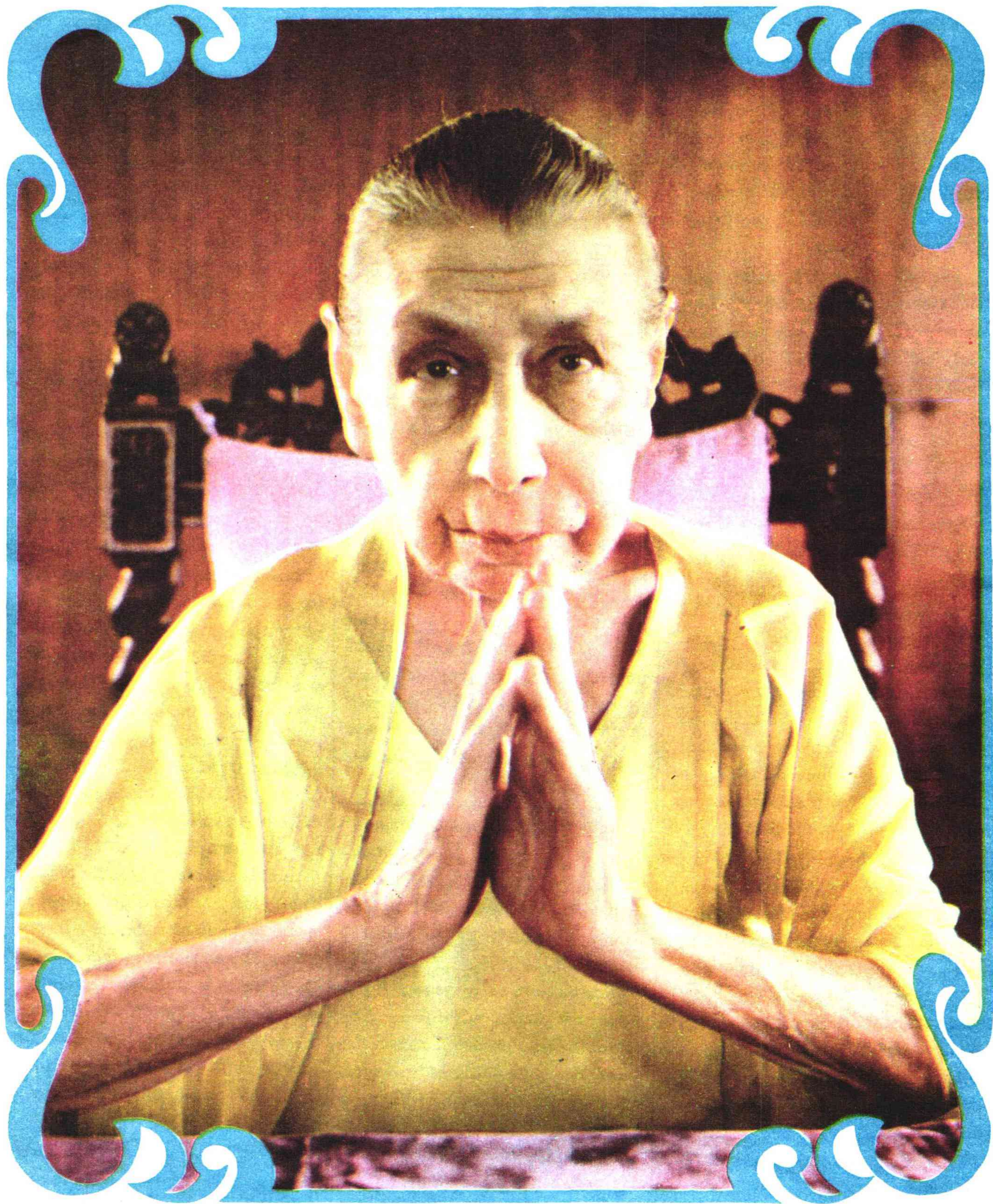
చాలామందికి తపాలా బిళ్ళలు నేకరించడం హాబీ. ఈ విధంగా నేకరించడాన్ని ఆంగ్లంలో 'ఫిలట్రీ' అంటారు. ఈ తపాలా బిళ్ళలు నేకరించేవారి కోసం అన్ని ముఖ్య నగరాలలోనూ, రాజధానులలోనూ 'ఫిలట్రెలిక్ బ్యూరో'లు ఉంటాయి. వాటి ద్వారా కొత్తగా విడుదల చేసిన తపాలా బిళ్ళలను ఆనాడు మాత్రమే చేసే కాన్సిలేషన్ ముద్రలతో అమ్ముతారు.

తపాలా బిళ్ళలు నేకరించేవారి సంఖ్య అధికం కావడంతో వాటి అమ్మకం ద్వారా వచ్చే ఆదాయం కూడా పెరిగింది. దాంతో కొన్ని దేశాలు తరచు కొత్తకొత్త తపాలా బిళ్ళలను వారి అవసరాలకు మించి విడుదల చేస్తున్నాయి. భూటాన్ వంటి చిన్న చిన్న దేశాలు తపాలా బిళ్ళల తయారీలో నవీన పద్ధతులను అనుసరిస్తున్నాయి.

మీకు కూడా తపాలు బిళ్ళలు నేకరించాలన్న ఆభిలాష వుండి-భారత దేశంలోని ముఖ్య నగరాలలో కాకుండా, ఎక్కడో మారుమూల ప్రాంతాలలో ఉన్నారనుకోండి-అంతమాత్రాన మీరు నిరుత్సాహ పడవలసిన అవసరం లేదు. మీకు దగ్గరలో గల ముఖ్య నగరాలలో - ఉదాహరణకి : మద్రాసు, హైదరాబాదు, కర్నూలు, బెంగళూరు లలోని పెద్ద పోస్టాఫీసులో మీరు 50 రూపాయలు డిపాజిట్ కడితే - ప్రచురితమయ్యే ప్రతి తపాలా బిళ్ళ, దాని విశేషాలు తెలియజేసే అందమైన కరపత్రం, కాన్సిలేషన్ గల ఫస్ట్ డే కవర్ (తపాలా బిళ్ళ విడుదల సందర్భంలో ముద్రించే కవరు) మీకు రిజిష్టర్డ్ పోస్ట్ లో పంపుతారు. ఈ విధంగా పంపడానికి ఆయ్యే ఖర్చు మీ డిపాజిట్ నుంచి తీసుకుంటారు. మీరు డిపాజిట్ మొత్తం రూ 50 లు ఎప్పుడూ అక్కడ ఉంచాలి. కాబట్టి ఆ సొమ్ము ఎప్పటి కప్పుడు భర్తీ చేస్తూ వుండాలన్నమాట. ఆయా నగరాలలోని పెద్ద పోస్టాఫీసులలోని 'ఫిలట్రెలిక్ బ్యూరో' లకు రాస్తే దీనికి సంబంధించిన ధరఖాస్తు పత్రాలు పంపుతారు.

హాబీలలో - 'స్టాంపుల నేకరణ' కూడా ప్రధానమైన హాబీగా పరిగణింపబడుతోంది. □

శ్రీమత

అరవిందాశ్రమం 'మదర్'
నూరవ జన్మదినోత్సవ సందర్భంగా-
ఆమెను స్మరించే వ్యాసం ఇది!

“క్రీస్తు మూసి మూయగానే శరీరం ఆకాశంలో పయనం చేసేలా ఒక దృశ్యం. అలా ఎగురుతున్నప్పుడే బంగారు రంగులో వుండే పలచని వస్త్రం శరీరం మీద కప్పబడింది. శరీరం పైకి పోను పోను వస్త్రం మరింత పెరిగి పెద్దదై మర్రి చెట్టులా ఆకాశం అంతా ఆలుముకునేది. చుట్టూ ప్రక్కల నుంచి తండోప తండాలుగా ప్రజలు శోకంతో కుములుతూ రోదిస్తూ వచ్చేవారు. ఆ బంగారు రంగు స్వర్ణ తగలగానే సంతోషంగా ప్రశాంతంగా తిరిగి వెళ్ళేవారు. ఇలా రోజూ జరుగుతూంది”-అని ప్రతి ఉదయం నిద్ర లేవగానే తన తల్లితండ్రులకు చెబుతూ వుండేది - ఆ పన్నెం దేళ్ళ బాలిక! అది విని, వాళ్ళు ఎంతో ఆశ్చర్యపడేవారు.

అలా - బాల్యంలోనే ఎన్నో అనుభవాలు పొందిన ఆ బాలిక కొన్నాళ్ళ తర్వాత శ్రీ అరవిందులచే 'శ్రీమత'గా కీర్తింపబడిన మిరా అలైస్సా!

ఆధునిక నాగరికతా వ్యామోహానికి మరోపేరైన పారిస్ నగరంలో సిరి సంపదలతో తులతూగే ఒక సుసంపన్న కుటుంబంలో 1878వ సంవత్స రంలో ఆమె జన్మించింది.

పసి పిల్లలు మామూలుగా ఆటపాటల మీద, వినోదాల మీద చూపే ఆసక్తి ఆమెలో ఉండేదికాదు. పసి ప్రాయం నుంచే ఆమె బయటి ప్రపంచం మీద వైరాగ్యభావంతో అప్పుడప్పుడూ ధ్యానంలో నిమగ్న మయ్యేది.

ఆమె దివ్య స్వప్నాలలో ఒక మహా పురుషుడు ఆమెకు ఆధ్యాత్మిక సాధన మార్గాలు బోధించేవాడట. ఆయన్ను ఆమె 'కృష్ణ' అని పిలిచే ట్టుగా అనుభూతి పొంది ఆ మహా పురుషుని భావనా ప్రపంచంలో తన గురువుగా భావించేది.

ఒక్కొక్కసారి హృదయ విదారకంగా ఆమె శోకించేది. లోకం లోని శోకాన్ని రూపు మాపడానికి మార్గాన్ని ఆన్వేషించేది.

తన భర్తతో పాటు ఆమె భారత దేశానికి వచ్చినప్పుడు అరవింద యోగిని దర్శించారు. ఆయనే తన భావనా ప్రపంచపు గురువు అని ఆమె భావించారు. అరవిందుని జీవన సందేశమైన “పూర్ణయోగం”-తన అనుభవాలు, అనుభూతులు ఒకే విధంగా వుండడం వల్ల ఆ ప్రచారమే తన జీవిత లక్ష్యంగా తీసుకున్నారు ఆమె, దానికి అనుకూలమైన ప్రదేశం-

పాండిచ్చేరిగా భావించి అక్కడే తన స్థిర నివాసం యేర్పరచుకున్నారు.

శ్రీ మాత ఆగమనంతో అరవిందాశ్రమం సరికొత్త రూపురేఖలు దిద్దుకుని - నూతనోత్తేజంతో, మహా సంస్థగా వెల్లివిరిసింది. జాతి మత భేదాలు, ఆడ మగ తేడాలు, పిన్నలు పెద్దలు అన్న వ్యత్యాసాలు లేకుండా- ఉన్న భక్తులు మాత్రమే కాకుండా అరవిందులు నైతం ఆమెను 'మదర్' (అమ్మ) అనే పిలిచేవారు.

“ప్రతి వ్యక్తి-తనలో అంతర్లీనంగా ఉండే దివ్య శక్తిని కేంద్రంగా చేసుకుని తన శారీరక, మానసిక కార్యకలాపాలు మలుచుకోవాలి. అలాంటి దివ్య పరివర్తన జరిగినప్పుడు మనిషి తనపై పూర్తి ఆజమా యిషీగల వాడవుతాడు. తన విధికి తానే నాయకుడుగా తన జీవన నావ నడిపే నావికుడుగా మాత్రమే కాకుండా, మాధవుడవుతాడు” - అనేవారు శ్రీ మాత.

అలాంటి దివ్య పరివర్తన జరగడానికి, అనుకూలమైన వాతావరణం సృష్టించడానికి-అంతకు ముందు కనీ విసి ఎరుగని రీతిలో బాల బాలికలకు ఆధ్యాత్మిక పునర్వికాసం కల్పించే విద్యాకేంద్ర నిర్మాణం శ్రీ మాత దివ్య పర్యవేక్షణలోనే సాగింది!

పాండిచ్చేరికి ఆరుమైళ్ళ దూరంలో నిర్మింపబడ్డ “అరొవిల్” అంతర్జాతీయ నగరం; శ్రీ మాత అరవిందుల, ఆదేశ ప్రబోధాలను ఆచరణలో పెట్టడానికి శిక్షణ ఇచ్చే ఆధ్యాత్మిక వ్యాయామ కేంద్రం. రక రకాల సంస్కృతులకు సంగమంగా, విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వానికి చక్కని తార్కాణంగా “అరొవిల్”ను పేర్కొనవచ్చు.

అక్కడి వారంతా తమ కర్తవ్యాలను దైవ ప్రేరాణాభావంతో నిర్వహించడం వల్ల అక్కడి ఆశ్రమ కార్యక్రమాలు నల్లేరుపై బండిలా చకచకా సాగిపోతాయి!

అరవిందుని ఊహలు, ఉన్నతాశయాలు కార్యరూపం దాల్చడానికి అత్యంత శ్రద్ధచూపి, అనేక రచనలు చేసి, అనన్య సామాన్యమైన ప్రజలను ప్రదర్శించిన శ్రీ మాత 1973వ సం॥లో తన భౌతికయాత్ర చాలించారు!

కానీ తమను నడిపించే శక్తిస్వరూపిణిగా, దారి చూపే దివ్య జ్యోతిగా ఆమె ఎప్పుడూ తమ నీడగా, తోడుగా వుంటుందని ఆమె భక్తులు సదా విశ్వసిస్తారు!

పెం.ఎమ్.లాజరౌ

విశాఖపట్నంలోని 'ప్రముఖ వనిత' ప్రసిద్ధ వైద్యురాలు, దానశీలి, సంఘ సేవిక - డాక్టర్ మిస్ హిల్టామేరీ లాజరస్ - గతనెల 24వ తేదీన మరణించారు! ఆమె వయసు 88 సంవత్సరాలు. ముందు రోజునే ఆమె - తన 88వ జన్మదినోత్సవం జరుపుకున్నారు! అంతకు ముందే, ఆమె-3 లక్షల 50 వేల రూపాయల విలువయిన తన భవనాలను స్థానిక సి. బి. యమ్. హైస్కూలుకు విరాళంగా ఇచ్చివేశారు. ఆమె వివాహం చేసుకోలేదు!

డాక్టర్ లాజరస్ - వృద్ధాప్యంలో కూడా-చివరి పరకూ ఉత్సాహంగానే వుంటూ, ప్రజానితైక కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటూనే వచ్చారు; వైద్యురాలిగా తన కర్తవ్యం నిర్వహిస్తూనే వచ్చారు. ఆమె మృతితో విశాఖపట్నం ఒక ప్రముఖ వనితను పోగొట్టుకున్నది.

డాక్టర్ లాజరస్‌లోని గొప్పదనాలలోని విశేషాలు ఏమిటంటే ఆమె యావద్భారతంలోనూ ప్రథమాంధ్ర (మహిళా) వైద్యురాలు! మరో విశేషం - లండన్‌లోని మహిళా వైద్య సేవా సంఘం తరపున, మన దేశంలో పని చెయ్యడానికి నియోగింపబడిన ప్రప్రథమ భారతీయ మహిళ-ఆమె కావడం! 'పసిగుడ్డు'కు కూడా, మనూచి నిరోధక టీకాలు వెయ్యడం ఆరంభించిన వైద్యవేత్త కూడా-ఆమె!

శిశు వైద్యంలోనూ, క్షయ, కుష్టువ్యాధి పీడితులకు సేవ చెయ్యడంలోనూ - డాక్టర్ లాజరస్ మంచి పేరు తెచ్చుకున్నారు.

మిస్. లాజరస్ 1890 వ సంవత్సరంలో విశాఖ పట్నంలోనే పుట్టి పెరిగారు. బాల్యంలో ఎఫ్. ఎ. (యూనాటి యంటర్మీడియేటు) వరకూ మిస్. ఎ. ఎ. ఎన్. కాలేజీలో చదివి, మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో బి. ఎ. పట్టభద్రురాలయ్యారు. అక్కడే మెడికల్ కాలేజీలో ప్రవేశించి ప్రథమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణురాలయ్యారు. మొదటగా లేడీ హార్డింగ్ మెడికల్ కాలేజీ, ఢిల్లీలోనూ, డఫిన్ హాస్పిటల్, కలకత్తాలోనూ పని చేసి, సూరత్‌లోని వృక్షభుక్ అండ్ దాస్ హాస్పిటల్‌లో మెడికల్ ఆఫీసరుగా పని చేశారు. అంతవరకూ బాగ్యవంతులకు, పార్శ్వజాతివారికి మాత్రమే పరిమితమై వున్న ఆ హాస్పిటల్‌లో డా. లాజరస్ వర్ణ, వర్ణ విభేదాలు లేకుండా అందరికీ ప్రవేశార్హతను కల్పించారు. తరువాత విక్టోరియా ఘోషా హాస్పిటల్‌లు విశాఖపట్నంలోనూ, లేడీ వెలింగ్టన్ మెడికల్ స్కూలు - ఘోషా హాస్పిటల్‌లు, మద్రాసులోనూ, తిరిగి న్యూఢిల్లీ లేడీ హార్డింగ్ మెడికల్ కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ గానూ, అదే హాస్పిటల్‌లు సూపరింటెండెంటుగానూ పని చేశారు. తరువాత న్యూఢిల్లీలోనూ, సిమ్లాలోనూ ఛీఫ్ మెడికల్ ఆఫీసరుగా పని చేసి, మెడికల్ సర్వీసెస్‌లో 30 ఏళ్ళ అనంతరం 1947 లో రిటైరయ్యారు.

ఆ తరువాత ఏడేళ్ళపాటు వెల్లూరు క్రిస్టియన్ మెడికల్ కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్‌గానూ, అదే హాస్పిటల్‌లు సూపరింటెండెంటుగానూ పని చేసి విశాఖపట్నం తిరిగివచ్చి-ఆంధ్రా మెడికల్ కాలేజీ - కింగ్ జార్జి హాస్పిటల్‌లో ఆబ్స్ట్రీట్రీక్సు, గైనకాలజీ విభాగాలకు గౌరవనీయ డైరెక్టరుగా మరొక ఏడేళ్ళు అధిపత్యం

వహించి ఆ గాఖను అనేక విధాలుగా అభివృద్ధి పరిచారు.

వృత్తి నిర్వహణతోపాటు ఆమె నిర్వహించిన సేవా కార్యక్రమాలు అనేకం! గ్రామీణప్రాంతాల్లో పని చేస్తూన్న వైద్యుల పిల్లలకు భోజన సదుపాయాలున్న పాఠశాలల వేర్పరచారు. వైద్య శాలల్లో పని చేస్తూన్న వారి బిడ్డలకు, స్త్రీ కార్మికుల బిడ్డలకు శిశు సంరక్షణకేంద్రాలను, బాల విహార్లను నెలకొల్పారు. పట్టణాభివృద్ధి సంఘాలలో పని చేసి పాలసరఫరాకేంద్రాలను, బోరింగులను ఏర్పరచి పట్టణ ప్రజలకు పాలు, నీరు వసతులను కల్పించారు. అస్పృశ్యతా నివారణకు పాటుపడి మొదటిసారిగా గుజరాత్‌లో ఒక హరిజన స్త్రీకి వైద్యశాలా ప్రవేశం కల్పించారు. విద్యాసంస్థలకు, క్షయ, కుష్టురోగుల శరణాలయాలకు భూరి విరాళాలను సమర్పించారు. రెడ్ క్రాస్ సంస్థలో 50 ఏళ్ళగా పని చేసి సేవాపతకాన్ని పొందారు.

ఆమె విశాఖ పురపాలక సంఘంలోనూ, జిల్లా పరిషత్‌లోనూ సభ్యురాలిగా ఉండి, గౌరవనీయమండలికి సభ్యురాలుగా నియోగింపబడ్డారు. నగరంలోని అయిదు ప్రభుత్వపు ఆస్పత్రుల సంయుక్త సలహా సంఘంలో సభ్యురాలుగా ఉన్నారు. అనేకసార్లు యూరపు, ఇంగ్లాండు, అమెరికా, కెనడా దేశాలు వర్యటించి, అక్కడి వైద్య సదస్సులలో పాల్గొన్నారు. "అస్సోసియేషన్ ఆఫ్ మెడికల్ విమెన్ ఇన్ ఇండియా"కు అధ్యక్ష వదవి వహించారు.

బహు విధాలుగా కీర్తి ప్రఖ్యాతులు గాంచిన డా. లాజరస్ -పైన్ను డాక్టరేటు మొదలైన అనేక గౌరవ పట్టాలతో పాటు, సి. బి. ఇ.; కైజర్-వి-హింద్ (బంగారు పతకం), మొదలైన బిరుదులు కూడా పొందారు. ఆమె 'పద్మశ్రీ' కూడా.

—విలేకరి

పెరటిలోడు పెంపెకం —లలితకుమారి

2. ప్రమాణ, హైదరాబాద్

మా ఇంట్లో గులాబి చెట్టు ఉన్నది. దానికి ఒక కొమ్మకే 15 నుండి 20 మొగ్గలు గుత్తిగా వస్తాయి. కాని మొగ్గలు సాంతం విచ్చుకోకుండానే ఎండిపోతున్నాయి. ఎరువు చాలదంటారా?

ఎరువు బాగా ఉండడం లేకపోవడం ప్రశ్న కాదు యిక్కడ. నీరు. ఎక్కువ పోసినా తక్కువ పోసినా గులాబి మొక్క మొగ్గను రాల్చేస్తుంది. మందార మొక్కకి కూడా యిదే లక్షణం ఉన్నది.

3. ఈశ్వరి, మోరి

మామిడి, పనస కలిపి విత్తనాలు నాటాము. మరో సంవత్సరానికి అవి రెండూ ఒక చోటనే పెద్దవిగా ఎదిగిపోయాయి. అవి తీసి మరోచోట పాతికే బ్రతకవు అంటున్నారు. కాపు తక్కువ కాస్తుందా? ఏం చెయ్యాలి?

ఒకే భూభాగాన్ని, నీటి వసతిని, ఆహారాన్ని పంచుకోవడం వల్ల ఆ రెండు చెట్లూ కాపు తక్కువగానే యిస్తాయి. వాటిని విడిగా తీసి పాతడమన్నది ఇప్పుడు చెయ్యవలసిన పని కాదు.

ఎం. ఎన్. విజయలక్ష్మి, మదనపల్లె

బొమేబోచెట్టు బాగా పెరిగి పూత వచ్చిన పిదప చెట్టు ఆకులతో సహా వుండ చుట్టుకు పోతున్నాయి. ఎందువల్ల ఇలా జరుగుతుందో తెలియజేస్తారా?

ఫంగస్ (Fungus) వ్యాధి వల్ల ఆ విధంగా అవుతుంది. దీనినే 'లీఫ్ కర్ల్' (Leaf Curl) అని అంటారు. మీరు అనుకున్నట్టు ఎరువులు వాడడం వల్ల ఈ వ్యాధి నయంకాదు. దీనికి BH 10, మార్తీయన్ అనే మందులు

వాడవచ్చును. ఏమైనా మీరు ఆ ఆకును తీసుకువెళ్ళి దగ్గరలోని వ్యవసాయ కేంద్రం వారికి చూపితే తగిన మందులు యిస్తారు. ఇలాంటివి ప్రత్యక్షంగా చూపి గాని, సరిగా చెప్పలేము.

జాంబవతి, ద్రోణాచలం

కొబ్బరిచెట్టు నాటడానికి అనువైన సమయం ఏది? వర్షాకాలం—మరీ ఎండాకాలం తప్ప ఎప్పుడైనా వెయ్యవచ్చును. ముఖ్యంగా వర్షాకాలం పనికిరాదు! మొక్క నాటిన తరువాత మొదటి రోజు బాగా నీరు పోసి, ఆ తరువాత వారం రోజుల పాటు నీరు పోయ్యకూడదు. అలా చెయ్యకుండా ప్రతిరోజూ నీరు పోసినట్లయితే నీరు అధికమై వేళ్లు కుళ్ళి పోతాయి. ఎండాకాలంలో కొంచెంకొంచెంగా ఎక్కువ చేస్తూ నీరు పోయ్యాలి.

అరుణ, పుల్లెంల

మా దొడ్లో దొండపాడు వుంది. వాటి కాయలు పెరుగుగా, పీచుగా వుంటున్నాయి. కోసి చూస్తే కాయలో గింజలే లేవు. కాయలు వంకర పోతున్నాయి. దీనికి వెయ్యవలసిన మందు ఏమిటి?

ముదిరిపోయిన తరువాత అవి తీసి వేసి వేరేగా అంటుకట్టి మళ్ళీ లేత మొక్కలు వెయ్యాలి. వాటికి మందంటూ ఏదీలేదు.

కె. జయకుమారి, నిర్మల్

మా ఇంట్లో లిల్లి మొక్కలు నాటి దాదాపు రెండు సంవత్సరాలు కావస్తోంది. పువ్వులే పుయ్యడం లేదు. కారణం చెబుతారా?

లిల్లి మొక్కలు కూడా ఉల్లి మొక్కల లాగే

రెండు సంవత్సరాలకి ఒకసారి విడదీసి వాటిని విడివిడిగా పాతాలి. ఆ మొక్కలకి భూమి గుల్లగా వుండాలి.

పి. వి. ఎస్. లక్ష్మి, చెరుకుమిల్లి

మా తోటలోని చామంతి మొగ్గలు, పువ్వుగా విడకుండానే రాలిపోతున్నాయి. అవి రాలి పోకుండా ఉండాలంటే ఏం చెయ్యమంటారు?

చామంతి చెట్లకి ఒక గుణం వుంది. పాత మొక్కల్లోంచి వచ్చే పిల్లలు ఏ సంవత్సరానికి ఆ సంవత్సరం మొక్కలు అవుతాయి. వాటిని విడిగా తీసి పాతాలి. అప్పుడే చేమంతికి పువ్వులు బాగా పూస్తాయి.

ఎమ్. రాధిక, పాలంచ

మా పెరటిలో కాకరకాయ పాడు వేళాము. రెండు సంవత్సరాలు అయింది. సిందె వేసి మాడిపోతోంది. చెట్టు చుట్టూ ఎర్రని పురుగులు వున్నాయి. ఏమి చెయ్యమంటారు?

ఆ ఎర్రటి పురుగు పోవడానికి BH 10 అనే మందు వాడాలి. ఆ మందు చెట్టు చుట్టూ చల్లినట్లయితే—ఎర్ర పురుగు కాదు కదా ఏ పురుగు దగ్గరకి చేరదు.

డి. బి. వి. ఆదిలక్ష్మి, తుని

మేడ మీద ఉండడంవల్ల మేము మొక్కలు తొట్టెల్లో వేళాము. క్రింద పెరిగినంత త్వరగా వాటిల్లో పెరగడంలేదు. ఏమన్నా ఎరువులు సూచిస్తారా?

చెట్టు ఎదగకపోవడానికి కారణం ఒక్క ఎరువులే కాదు. మేడ మీద వుండటం వల్ల మొక్కలకి ఎండ తాకిడి అధికంగా వుంటుంది. అందువల్ల కూడా అవి పెరగక పోవడం సంభవిస్తుంది.

కాశీరత్నం, టేబుల్ రోజ్ బాగా పూస్తున్నాయి కానీ సాయంత్రానికి వాడిపోతున్నాయి. దీనికి కారణం ఏమిటి?

ఆ పువ్వులు సాయంత్రం వేళల్లో ఆవిధంగా వాడిపోతూ వుంటాయి. అది వాటి సహజ గుణం. దానికి ఎవరు చెయ్యగలిగిందీ ఏమీలేదు.

విడాకులు ఎందుకు

-వి.మూర్తి

ఇంకొక కేసు

జీవిత సాధానికి పునాది డబ్బు. ఈ సత్యాన్ని గ్రహించి లక్షలకు లక్షలు ఆర్జించిన భూపతిగారి ఏకైక పుత్రిక కమల - నిరసంపదలకు ఎలాంటి కారణం లేనప్పటికీ తల్లి లాలన పాలనలకు మాత్రం నోచుకోలేక పోయింది. పుట్టినప్పుడే ఆమె తల్లిని పోగొట్టుకుంది. ఆమెను అల్లారు ముద్దుగా పెంచి - చదువు పూర్తి కాగానే, వివాహం చెయ్యడానికి ప్రయత్నాలు సాగించాడు ఆమె తండ్రి. కనీసం మెట్టినింటిలోనైనా - అత్త మామలతో, అడవిద్దలతో కలిసి జీవించడం కమలకు సంతోషం కలిగించగలదని భూపతి ఆశించాడు.

డబ్బులో, అంతస్తులో తనకు సాటికానప్పటికీ చదువు సంస్కారంగల వ్యక్తి గనుక డాక్టర్ శేఖర్ తో కమలకు పెళ్ళిచేశాడు భూపతి. భర్తతో పలు ప్రాంతాలకు వెళ్ళి, సంతోషంగా గడిపి రావాలనే తియ్యటి ఊహలతో కమల అత్తవారింట ఆడుగుపెట్టింది.

పుట్టినింట చాలా గారాబంగా పెరగడంవల్ల ఆమెకు యింటి పనులు చేసే అలవాటులేదు. అత్తవారిల్లు అంతటి సంపన్న కుటుంబంకాదు. కాబట్టి పనులన్నీ ఆమె చెయ్యవలసి వచ్చింది. దానికి ఏమాత్రం బాధ పడకుండా - తను కూడా గృహ కృత్యాలన్నీ నేర్చుకుని - పెద్దల మన్ననలు పొందాలని ఎంతో ఉత్సాహం చూపింది.

కాని - ఆమె చేసిన పనుల్లో ఏదో ఒక తప్పు

చూపెడుతూ సాధించడం ప్రారంభించారు ఆమె అత్త. ఇద్దరు అడవిద్దలూ. పైగా 'డబ్బున్న వాళ్ళమన్న అహంకారం' అని ఆమెను తరచూ అడిపోసుకునేవాళ్ళు.

పెళ్ళయిన కొత్తలో శేఖర్ భార్యతో ప్రేమగా, చనువుగా వ్యవహరించేవాడు. కాని పోసుపోసు తల్లికి తోబుట్టువులకూ వంతపాడడం ప్రారంభించాడు.

"ఇంటి చాకిరే ఇల్లాలి పరమార్థం. ఆమెకు వంటఇల్లే వైకుంఠం. కుటుంబమే ప్రపంచం" అన్న అభిప్రాయం కలవాడైపోయాడు శేఖర్. కాబట్టి కమలకు కలిగే "నీనిమాలకు, పికారుకు వెళ్ళడం" లాంటి చిన్న చిన్న సరదాలు తీర్చడంలో కూడా అక్కర చూపలేదు.

అత్తమామల, అడవిద్దల అప్యాయతను ఆశించిన కమల - వాళ్ళ అధికారాన్ని, మితిమీరిన పెత్తనాన్ని భరించలేక పోయింది. పైగా అభ్యుదయ భావాలుగల అధునాతన కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగిన కమల - చాదస్తపు భావాలుగల శేఖర్ కుటుంబంతో సర్దుకోలేక సతమతమైంది.

ఇలాంటి ఇక్కట్ల మధ్యనే - ఆమెకో మగబిడ్డ పుట్టాడు!

ఒక బిడ్డ పుడితే అలుమగల మధ్య వుండే సమస్యలన్నీ సమసిపోతాయి అంటారు పెద్దలు. కమలకు రమేష్ పుట్టి రెండేళ్ళయినా వాళ్ళ సంసారంలో ఎలాంటి మార్పు రాలేదు. పైగా

మరో సమస్య తలెత్తింది!

సంపన్న కుటుంబంలో పుట్టి పెరగడంవల్ల పసిబిడ్డను పెంచడం ఆమెకు చేతకాదని - కమల అత్తగారే ఆ బాధ్యతను స్వీకరించింది. మామ్మ గారే అంతా చూసుకోవడంవల్ల రమేష్ ఏది కావాలన్నా 'మామ్మా మామ్మా' అంటూ ఆమె దగ్గరకే వెళ్ళేవాడు. ఎంత చిన్నదైనప్పటికీ - అనుభవం లేనప్పటికీ కన్నకడుపు - బిడ్డ ప్రేమ కోసం పరితపిస్తుందన్న ఆలోచన నలుసంత కూడా కమల అత్తగారికి రాలేదు. బిడ్డ తన దగ్గరకు రాకుండా అత్తగారే ఈ కుట్ర చేస్తున్నదన్న సందేహం కమల మనస్సును వేధించసాగింది.

అత్త. అడవిద్దల సూటిపోటీ మాటలు - సాధింపులు దేన్నీ పట్టించుకోని శేఖర్ ముఖావం చివరికి కన్నబిడ్డను కూడా దగ్గరకు రానీయని దయ నీయస్థితి - కమల మనస్సును కలచి అల్లకల్లోలం చేశాయి! ఆ కుటుంబంలోని ప్రతి వ్యక్తిమీదా ఒక ఏహ్యభావం యేర్పడింది. ఈ విషాద స్థితిని తండ్రికి రాస్తే ఆయన బాధపడతారనీ అల్లుడితో పేచీకొస్తారనీ భయపడింది. దిగులంతా మనసులోనే దిగమ్రుంగింది. దీనివల్ల కమల ఆరోగ్యమూ, మానసికారోగ్యమూ దెబ్బతిన్నాయి.

చాలాకాలం సింగపూర్ లో గడిపిన భూపతి, వ్యాపారం కోసం అనుకోకుండా ఇండియాకు వచ్చాడు. కమలను చూడాలనే ఉత్సాహంతో వాళ్ళ ఇంటికి వెళ్ళాడు. బక్కచిక్కి రూపమే మారిపోయివున్న కమల స్థితిని చూడగానే - ఆ కన్నతండ్రి కడుపు తరుక్కుపోయింది. కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు.

అవకాశం చూసుకుని ఒంటరిగా పిలిచి కారణం అడిగాడు. "బాధల బరువు" ను తట్టుకోలేక తన వ్యథనంతా విప్పి చెప్పి బావురుమంది కమల!

కమలను తనతో తీసుకెళ్ళి కొన్నాళ్ళు వుంచు కుంటే ఆమె ఆరోగ్యం కోలుకుంటుంది. కమలా శేఖర్ ల మధ్య కొద్ది ఎడబాటు ఏర్పడితే ఒకరిపై ఒకరికి ప్రేమ యినుమడిస్తుంది - అనుకున్నాడు భూపతి.

"అమ్మాయి ఆరోగ్యం నయం చేసి కొద్ది రోజుల్లో పంపిస్తాను. ఆమెను నాతో సింగపూర్ కు పంపండి" అని వియ్యంకుల అనుమతి అడిగాడు. వాళ్ళు 'సరే' నన్నారు.

ఐతే, చదువుకు అంతరాయం కలుగుతుంది

అనే ఉద్దేశంతో రమేష్‌ను మాత్రం తల్లితో పంపడానికి శేఖర్ నిరాకరించాడు.

కమలను స్వగ్రామంలో వదిలిపెట్టి - ఆమెను సింగపూర్ తీసుకెళ్ళడానికి కావలసిన 'పాస్ పోర్ట్' 'వీసా' మొదలైన యేర్పాట్లకు ప్రయత్నించసాగాడు భూపతి.

ఒక రోజు శేఖర్ వున్నట్టుండి వాళ్ళ గ్రామానికి వచ్చాడు. "నువ్విప్పుడు విదేశాలకు వెళ్ళడానికి వీలేదు. వెంటనే మన ఊరికే బయలుదేరు" అని కమలను ఆజ్ఞాపించాడు.

ఏవో కుంటిసాకులు చెప్పి కొన్ని రోజుల్లోనే తిరిగి వచ్చేస్తానని శేఖర్‌ను ఒప్పించి పంపింది కమల.

చాలా రోజుల తర్వాత బయటి ప్రపంచాన్ని చూడగలిగిన కమలకు-ఎలాగైనా తండ్రితోపాటు సింగపూర్ వెళ్ళి కొన్ని రోజులైనా హాయిగా గడిపి రావాలనే కుతూహలం పెల్లుబికింది. తను బయలుదేరే రోజు తెలిస్తే - శేఖర్ వచ్చి అడ్డు పడతాడని అనుమానపడింది. అందువల్ల అతనికి ఓ ఉత్తరం ముక్కుయినా రాయకుండా - అతను వచ్చి వెళ్ళిన విషయమైనా తండ్రికి తెలియనీయకుండా - కమల తండ్రితో సింగపూర్ బయలుదేరింది.

సింగపూర్ చేరుకున్న కొద్ది రోజులకే శేఖర్ పంపిన ఒక కేబిల్ ఆమెను ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తింది.

"నాతో చెప్పకుండా, నా అనుమతి లేకుండా నువ్వు వెళ్ళడం చాలా ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఈ కేబిల్ చూచిన వెంటనే బయలుదేరి రావాలి" ఇదీ కేబిల్ సందేశం.

శేఖర్ ఎందుకిలా చేశాడో కమలకు అంతుపట్టలేదు. ఒకటి రెండు నెలల్లో ఇండియా వస్తున్నట్టుగా సమాధానం పంపింది కమల. కాని శేఖర్ మాత్రం కఠినంగా ఇంకో కేబిల్ ద్వారా వెంటనే తిరిగి రమ్మని మళ్ళీ ఆజ్ఞాపించాడు.

దేశాలోగ్యం పాడై ఉండడంవల్లా, చాలా యేళ్ళ తర్వాత తండ్రిగారి వాత్సల్యంలో కష్టాలు మరచి ఉండడానికి కలిగిన సదవకాశాన్ని జారవిడచుకోడానికి మనసొప్పకపోవడంవల్లా - కమల, శేఖర్ పంపిన కేబిల్ గురించి పట్టించుకోలేదు.

కొన్నాళ్ళ తర్వాత ఉత్సాహంగా కమల శేఖర్‌కో ఉత్తరం రాసింది.

"మీరు కూడా సింగపూర్ వచ్చి కొన్నాళ్ళు గడిపితే బాగుంటుంది. ఎప్పుడు చూచినా - ఉద్యోగం-తల్లితండ్రులు - కుటుంబం అంటూ ఆ వలయంలో కొట్టుమిట్టాడే మీరు - సంతోషంగా కళకళలాడే బయటి ప్రపంచాన్ని చూడగలరు. మీరిక్కడికి వచ్చినట్టుయితే యిద్దరం కలిసి విదేశాలు చూచి వద్దాం. దయచేసి ఆశాభంగం చెయ్యకండి".

ఈ ఉత్తరంలో కమల రాసిన "సంతోషం" అన్న మాట ఆమె జీవితాన్ని విషతుల్యం చేస్తుందని ఆమె ఊహించలేదు. ప్రేమతో భార్య రాసే మాటలకు విపరీత అర్థాలు తీస్తే-ఆ భార్య ఏం చెయ్యగలదు?

కమల వయసులో చిన్నది. ప్రపంచానుభవం మరి తక్కువ. సంప్రదాయమైన కుటుంబంలో పుట్టి కఠినమైన కట్టుబాట్లతో పెరిగిన శేఖర్ - కమల ఊహలను, ఆశలను అభినందించలేక పోయాడు. కుటుంబానికి దూరమై భార్యభర్తలు "సంతోషం"గా తిరిగిరావాలనే కోర్కె అతనికి విధూరంగా కనబడింది. దానికి తోడు తన తల్లి తోబుట్టువుల చెప్పుడుమాటలు బాగా తలకెక్కాయి. కమల తన కుటుంబాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసి విలాసాలపై మోజుతో విదేశాలకు వెళ్ళింది-అన్న ఆభిప్రాయం అతనికి యేర్పడింది.

కల్లాకపటం తెలియని కమలను ఆపార్థం చేసుకోవడంతో, అతని హృదయంలో ద్వేషం పడగవిప్పింది.

అతి వృద్ధునారి

ప్రపంచంలోకల్లా అతి వృద్ధునారిగా భావింపబడుతున్న-మేడమ్ అబా ఒడెక్సే వయస్సు 151 సంవత్సరాలు. ఈ మధ్య ఘనాలో జరిగిన ఒక సమావేశంలో ఆగ్రాకి చెందిన వృద్ధ జన సమితివారు ఆమెను సత్కరించారు. ఘనాలోని తాత్కాలిక రాయబారి ఎ. పి. రెలిన్ ద్వారా-వారు తాజ్ మహల్ ప్రతిమను ఆమెకు అందజేశారు. ఒడెక్సేకి రెండు వందల నలుగురు-పిల్లలు, మనుమలు, మనుమరాండ్రు, ముని మనుమలూ వున్నారు.

ఇంట్లో వున్న పెద్దలైనా పిన్నలకు సరియైన సలహాలు యివ్వాలి. పసివాళ్ళు తప్పటడుగువేస్తే-సరిదిద్దడానికి అవకాశం ఎక్కువగా వుంటుంది-అనే ఉద్దేశమే ఉమ్మడికుటుంబాల పరమార్థం.

అయితే శేఖర్ తల్లి మంచి సలహాలు యివ్వలేదు. కమలవల్ల శేఖర్ జీవితం సర్వనాశనమైందని ఆమె బాధపడింది. అవిధంగా శేఖర్ మనసులోని ద్వేషాగ్నిని ఆమె మరింత రగిలించింది.

"నాతో ఒక్క మాటైనా చెప్పకుండా రహస్యంగా నువ్వు సింగపూర్ వెళ్ళిన నాటి నుంచి నీ నడవడిక చాలా వింతగా వుంది. 'తండ్రిగారింట వున్నాను' అనే ముసుగులో - కట్టుకున్నభర్తను, కన్నబిడ్డను వదలి - స్వార్థ సుఖాలకోసం తెగతిరుగుతున్నావు. నిన్నొక ఆదర్శగృహిణిగా తీర్చిదిద్దాలని నేనెంతో ఆశించి కృషి చేశాను. కానీ నువ్వు - నీ తండ్రి ధన గర్వంతో-నా ఆశను బూడిదలో పోసిన పన్నీరుగా చేశారు. "సంతోషం" కోసం ఊరూరూ బరి తెగించి తిరిగే నీ సరదాలతో నేను సరితూగలేను" అని శేఖర్, భార్యకు ఒక ఉత్తరం రాశాడు.

తన మీది కోపంవల్ల అలా ఏదో రాశాడని-దాన్ని అంత సీరియస్‌గా తీసుకోలేదు కమల. పైగా శేఖర్ మనసుకరగి తప్పకుండా ఏదో ఒక రోజు సింగపూర్ వస్తాడని-రాగానే విదేశాలన్నీ చూసి రావాలని-ఎన్నో కలలు కన్నది. ఆ ఉద్దేశం తోనే ఎన్నో ఉత్తరాలు రాసింది. అలా రెండేళ్ళు దొర్లిపోయాయి.

భర్త ఉత్తరాల కోసం వువ్విళ్ళూరుతున్న కమలకు, విడాకుల నోటీస్ రావడం దిగ్భ్రాంతి కల్గించింది. పరిస్థితిని గ్రహించిన భూపతి ఎంతో పరితపించిపోయాడు. కమలను తీసుకుని ఇండియా బయలుదేరాడు.

నేరుగా ఆత్మవారింటికి వెడితే తనకు ఎలాంటి స్వాగతమిస్తారో-తన తండ్రిని అవమానిస్తారేమో అని కమల భయపడింది. అందువల్ల తండ్రితో పాటు స్వగ్రామానికి చేరుకుంది.

అక్కడినుంచి కుటుంబ మిత్రులద్వారా-తాము వచ్చిన సంగతి, వాళ్ళతో కలసి వుండటానికి తన పూర్వ సమ్మతి శేఖర్‌కు తెలియ జేసింది. కానీ వీటన్నిటినీ రెక్క చెయ్యకుండా శేఖర్ చట్టాన్నే ఆశ్రయించాడని తెలుసుకుని తెల్లబోయింది. విడాకులు ఇవ్వడానికి తనేమంత అపరాధం చేసింది?

“లోధ్ర” టానిక్ వనితలకు మాత్రం!

ప్రకృతి సిద్ధమైన పద్ధతి ద్వారా ఆరోగ్యంగా ఉండడానికి
నెలలో ప్రతిరోజూ బాధలేని రోజుగా గడపడానికి
“లోధ్ర” టానిక్ తీసుకోండి! ఏ బాధా లేకుండా ఆరోగ్య
మయమైన జీవితాన్ని గడపండి.

Sistas

75 సంవత్సరాల నుంచి స్త్రీల విశ్వాసానికి
పాత్రమైన టానిక్.

“లోధ్ర” మందుల షాపులలో దొరుకుతుంది.

ఉచితమైన వైద్య సలహాలకు క్రింది చిరునామాకు ఈ కూపను
పూర్తిచేసి, మీ ఉత్తరంతోబాటు జతచేసి పంపండి.

కేసరి కుటీరం (ప్రై) లిమిటెడ్

15, వెస్ట్ కాట్ రోడ్, రాయపేట, మద్రాసు-600 014

ఏజంట్లు: శీతారామ జనరల్ స్టోర్స్ ఏజన్సీస్, విజయవాడ, సికింద్రాబాదు, బెంగళూరు

పేరు : _____

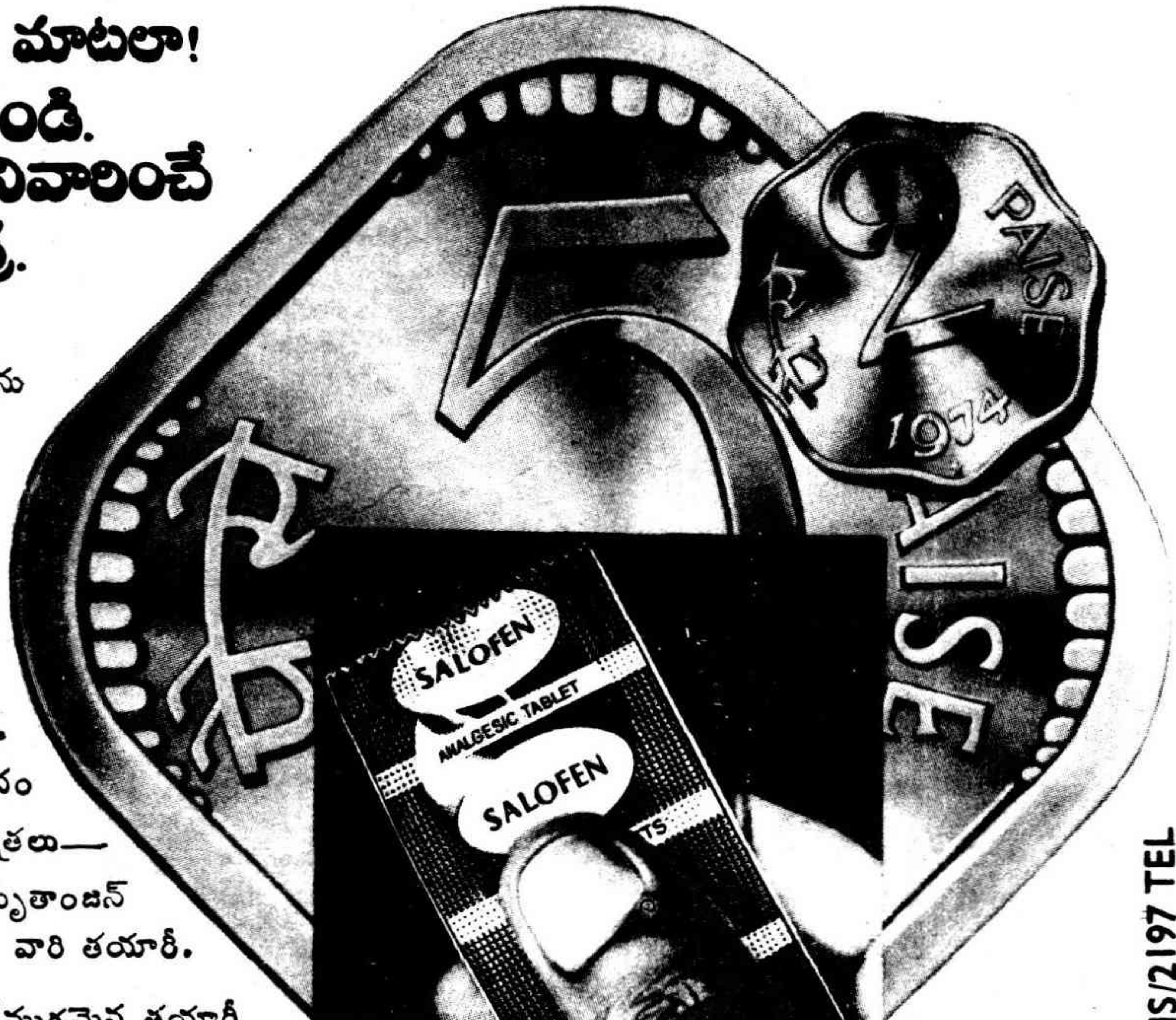
చిరునామా : _____

_____ PIN _____

**ఈ రోజుల్లో తలనొప్పి అంటే మాటలా!
సాలోఫేన్ ను వాడండి.
అమోఘంగా నొప్పిలను నివారించే
విశిష్టమైన మాత్ర.
వెల అతిచౌక**

మంచి నొప్పిల నివారిణి సాలోఫేన్ ను
గమనించండి. దీనిలో రెండు మందులు
అమోఘంగా నొప్పిలను పోగొట్టేవి
చేరివున్నాయి—ఆస్పిన్, ఫెనాసిటిన్—
అయినప్పటికీ వెల మాత్రము 7 పైసలే
ఒకమాత్ర. సాలోఫేన్ అతిశీఘ్రంగా,
తలనొప్పిలకు జలుబులకు పండ్లనొప్పి,
స్థూ జ్వరాలకు కండలనొప్పిలకు ఉపశమనం
కల్గిస్తుంది. సాలోఫేన్ నొప్పిల నివారిణి మాత్రం—
విశ్లేషణచేసి ఇంటింటా ప్రసిద్ధిపొందిన అమృతాంజన్
లిమిటెడ్ వారి తయారీ.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ వారి నమ్మకమైన తయారీ

SAA/AMS/2197 TEL

సాలోఫేన్ - అమోఘమగు నిరపాయకరమైన నొప్పిల నివారిణి

"నా భార్య కమల నన్ను వదిలి వెళ్ళి రెండేళ్ళయింది. ఆమె నన్ను వదిలి వేసింది. అందువల్ల విడాకులు ఇప్పించాలి" అని శేఖర్ కేసు పెట్టాడు.

అల్లుడిని కలుసుకుని మాట్లాడి రాజీ పడడానికి భూపతి ప్రయత్నించ లేదు. పెద్ద వకీలును పెట్టి వాదించి అల్లుడికి మంచి "గుణపాఠం" నేర్పాలని శపథం చేశాడు.

వీళ్ళ మధ్య ఏం చెయ్యడానికి పాఠాపాఠక విలవిల లాడింది కమల హృదయం!

క్రింది కోర్టులో శేఖర్ జయించాడు!

దబ్బును మంచివీళ్ళలా ఖర్చుపెట్టి హైకోర్టులో కేసు పెట్టాడు భూపతి. క్రింది కోర్టు తీర్పు సరైంది కాదని పై కోర్టు-విడాకుల ఆర్జీని నిరాకరించింది!

తనేమీ మామకు తీసిపోనట్టుగా శేఖర్ సుప్రీం కోర్టుకు ఆప్పీల్ చేశాడు. ఐదుమంది న్యాయ మూర్తులు కేసును సావకాశంగా విచారించారు. అందులో నలుగురు శేఖర్ విడాకుల ఆర్జీని సమర్థించారు. ఒక్కరే నిరాకరించారు. అధిక సంఖ్యాకుల తీర్పు ప్రకారం కమల - శేఖర్ల వివాహం రద్దు చెయ్యబడింది!

తండ్రిగారింట తాను కొన్నాళ్ళుంటే తన ఆరోగ్యం మెరుగు పడుతుందనీ, తన మంచి తనం, అవశ్యకత భర్తకు తెలుసొస్తాయనీ కమల ఆశించింది. ఆ ఆశనే ఆసరాగా తీసుకుని తనను శేఖర్ నుంచి శాశ్వతంగా విడదీసింది చట్టం! అదంతా తలచుకుని ఆమె వేదనతో కుమిలి కుమిలి కృశించడం తప్ప ఇంకేం చెయ్యగలదు?

కోడలుగా కుటుంబంలో ఆడుగు పెట్టిన కమలను, ఆమె అత్తగారు తన మూడో కూతురుగా భావించి నడుచుకుని వుంటే శేఖర్ మనసులో ధురభిప్రాయం యేర్పడే దేనా?

కేవలం దబ్బుతోనే కుమార్తె భవిష్యత్తును బాగు చెయ్యలేము - అన్న సత్యాన్ని భూపతి గ్రహించి-బాధ్యతా యుతంగా ప్రవర్తించి వుంటే ఇన్ని చిక్కులు యేర్పడేవా?

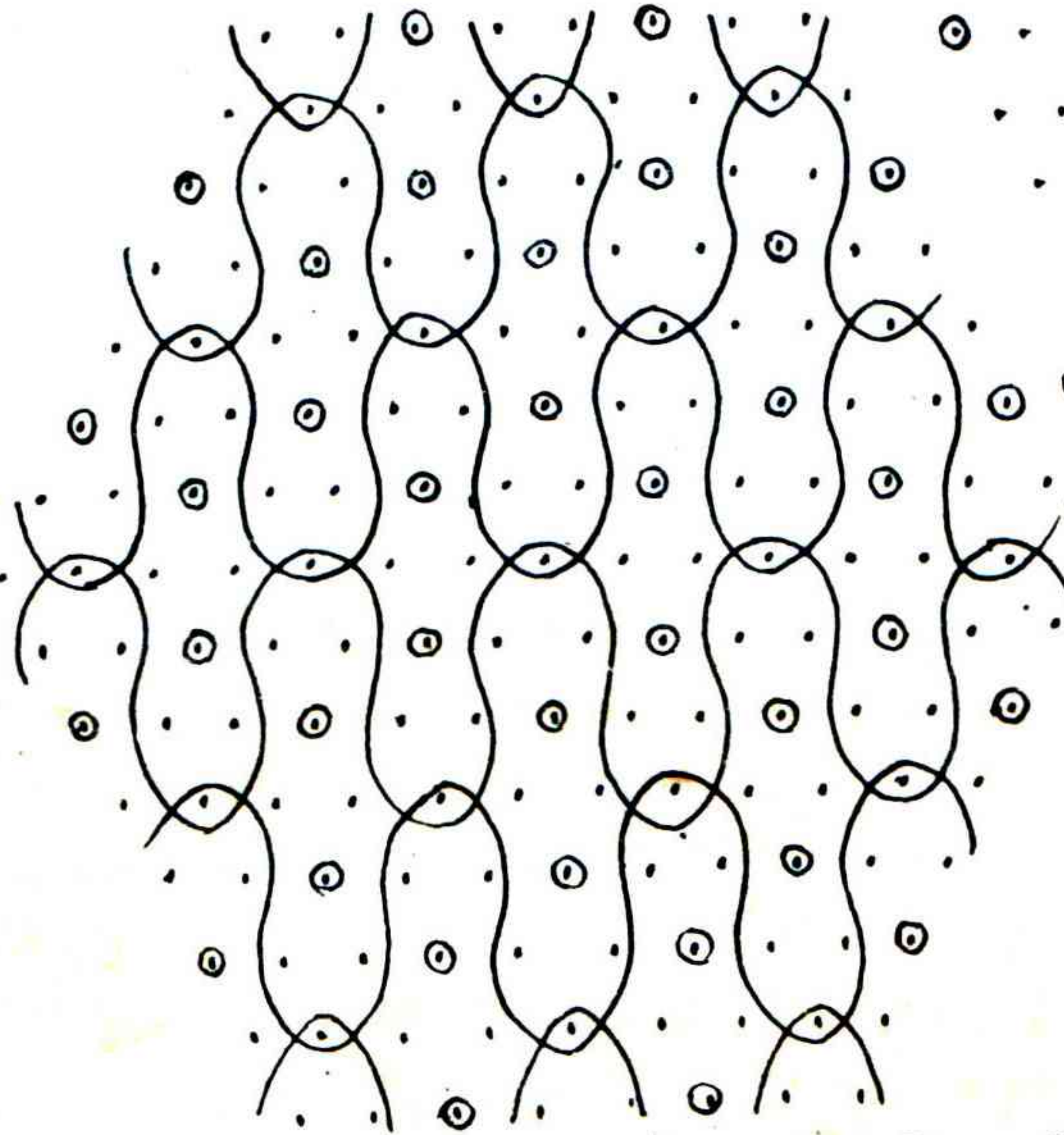
పెద్దలందరూ తమ తమ బాధ్యతలు గుర్తించి ప్రవర్తించి వుంటే పాతికేళ్ళయినా నిండని కమల జీవితం ఇవాళ ఇలా ఎడారిలా ఆయేది కాదు; ఆమె కథ మరోలా ఉండేది! □

ఈ లంకెల ముగ్గు వెయ్యడం ఎంతో సులభం.

ఎలా వెయ్యాలంటే-

మొట్టమొదట - చిత్రంలో ఉన్నట్టుగా 15 చుక్కలు పెట్టాలి. తర్వాత రెండు వైపులా వరనకు ఒక్కొక్క చుక్క చొప్పున తగ్గించుకుంటూ 8 చుక్కలు వచ్చేవరకు చుక్కలు పెట్టాలి.

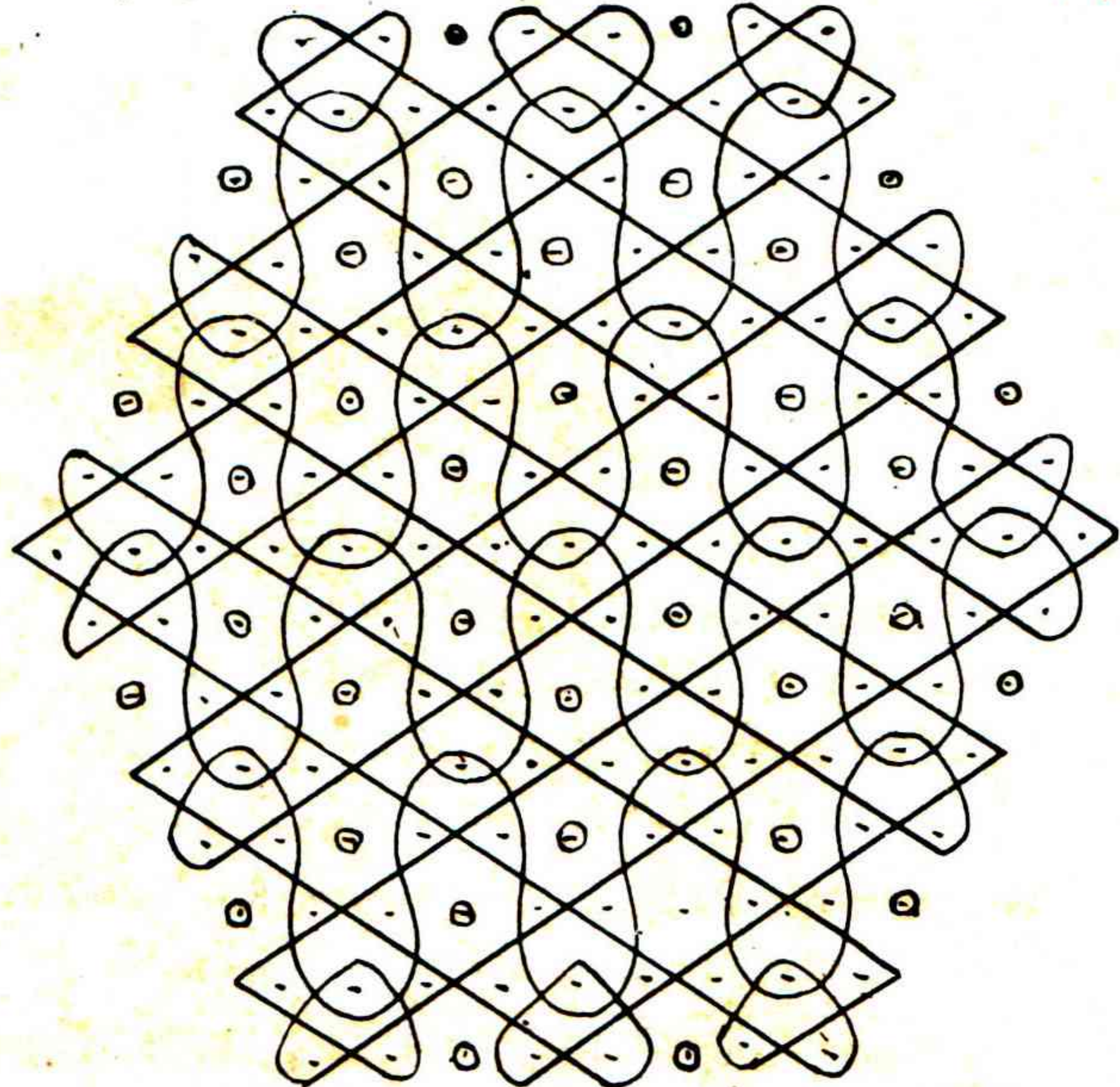
తర్వాత మొదటి చిత్రంలో చూపిన ప్రకారం అవసరమైన చుక్కలకు గుండ్రంగా చుట్టలు చుట్టాలి.

తర్వాత రెండవ చిత్రంలో వున్నట్టు అల్లికలా వేసి-గీతలు గీసి-అంచులను, మూలలను కలిపి నట్టయితే అందమైన 'లంకెల' ముగ్గు తయారవుతుంది.

— శశి

లంకెల ముగ్గు

కళలు మొదలగు పాఠ్య బాగాలలోనే కాక ఆయా ప్రదేశాలకు తీసుకువెళ్ళి వాటి ప్రాముఖ్యత తెలియ జెబుతూ శిక్షణ యిస్తారు. ఆ కోర్కూల గురించి మాట్లాడుతూ "ఇవి చాలా ఉపయోగకరంగానూ, మన దేశాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి సహాయకారి గానూ ఉంటాయి. మనకి అనేక స్మారక చిహ్నాలు వున్నాయి, వాటికి పూర్వగాధలున్నాయి. ఆ స్మారక

కొత్తరిమచంద్ర

విలాస యాత్రకై ఎందరో విదేశీయులు మనదేశానికి వస్తూ వుంటారు. వీరేకాక స్వదేశస్థులు కూడా ఒక ప్రాంతం నుండి మరో ప్రాంతానికి విలాస వినోదాలకోసం తరలి వెళుతూ వుంటారు. వీరందరికి ఆయా ప్రాంతపు విశేషాలు, అక్కడి పురాతన శిథిలాల గురించి, అనాటి కళా వైభవం గురించి తెలియజెప్పడమనేది సామాన్యమైన విషయం కాదు. అందుకు భావజ్ఞానమే కాక భాషాజ్ఞానం కూడా ఉండాలి. ఆ విశేషాలు విడమరచి చెబుతూ, విసుగు చెందకుండా వారి సందేహాలు తీరుస్తూ మధ్య మధ్య చతురోక్తులతో ఉత్సాహజనితంగానూ, అహ్లాదకరంగానూ చెప్పడానికి ప్రత్యేకంగా తర్ఫీదు పొందిన కొందరిని నియమిస్తారు. వీళ్ళనే 'టూరిస్టు గైడ్'లు అంటారు.

"విదేశీయులకు మనదేశ సంస్కృతిగాని యితర సమాచారంగాని తెలియజేసేటప్పుడు ఎంతో జాగ్రత్తగా వుండాలి. వారిలో కొందరు మనదేశం గురించి బాగా చదివినవారు, విషయగ్రహకులు అయి వుంటారు. మనం ఏ చిన్న అబద్ధం ఆడినా వెంటనే పట్టుబడతాము" అంటారు మద్రాసులోని ఇండియా టూరిస్టు డెవలప్ మెంటు కార్పొరేషన్ లో 'గైడ్'గా వుంటున్న కీర్తి రామచంద్ర.

కీర్తి రామచంద్రుని కలుసుకుంటే ఎవరికైనా వెంటనే 'టూరిస్టు గైడ్' ఉద్యోగాన్ని ఎన్నుకుండా మని అనిపిస్తుంది. మిరిమిలా మెరిసే కళ్ళతో, ఇస్త్రి చేసిన చేనేత చీర ధరించి చూపరులను యిట్టే ఆకర్షించే విధంగా వుంటారు కీర్తి. కర్ణాటక విశ్వ విద్యాలయం ద్వారా ఆంగ్లంలో ఎం. ఏ. పట్టభద్రురాలయిన కీర్తి ఆ భాషలో అనర్గళంగా మాట్లాడగలరు.

టూరిస్టు గైడ్ లకి వదహారు వారాలపాటు పురావస్తు పరిశోధనలోను, భారత మత సంప్రదాయం,

చిహ్నాలకి క్రొత్త జీవితాన్ని ప్రసాదించి వాటి గురించి తెలియజెప్పాల్సిన బాధ్యత మా మీద వుంది" అన్నారామె.

భారత టూరిస్టు గాఖ ఏర్పాటు చేసే విలాస యాత్రలో వారానికి ఒకసారి మహాబలిపురం, కంచి మొదలైన ప్రదేశాలకు ఆమె వెళ్తారు. విదేశీయులతోనూ స్వదేశీయులతోనూ కూడా ఈ యాత్రలో ప్రయాణం చెయ్యడం ఆమెకు ఎంతో ఆనందంగా వుంటుంది. తన సహజ సంభాషణా చాతుర్యంతో అనేక భాషలలో అనర్గళంగా మాట్లాడుతూ యాత్రికులని ఆకట్టుకోగలగడం ఆమె నైపుణ్యం. భారతీయులతో తన అనుభవాన్ని గురించి చెబుతూ "నాకు కన్నడం, హిందీ, తెలుగు, తమిళ, మరాఠీ భాషలు బాగావచ్చు. వారి వారి భాషలలో నేను ఆయా ప్రాంతపు విశేషాలు తెలియజెప్పగలను. దాంతో వారు ఆనందించడం నేను గమనించాను. విలాస యాత్ర పూర్తయిన తరువాత వారు నా వద్దకు వచ్చి కృతజ్ఞతలు తెలియజేసినప్పుడు నాకెంతో సంతోషం కలుగుతుంది. ఆ రోజు నేను నిర్వహించిన కార్యక్రమానికి ఆ కృతజ్ఞతలే విలువైన బహుమతిగా భావిస్తాను" అంటారు ఆమె.

టూరిస్టు గైడ్ గా చేరిన తరువాత మానవ వైజ్ఞాన్ని బాగా గమనించడం వేరుకున్నట్లుగా ఆమె చెప్పారు.

ఈ యాత్రకు విభిన్న వ్యక్తులు వస్తూ వుంటారు. వారిలో కొందరు క్రొత్తగా పెళ్ళయిన దంపతులు, ముసలివాళ్ళు, యువకులూ యిలా ఎందరో వేర్వేరు ఆశయాలతో, అభిరుచులతో వస్తూ వుంటారు. వారందరికి చిరునవ్వుతో స్వాగతం పలుకుతూ వారి సందేహాలు తీర్చడం ఆమె చెయ్యవలసిన ముఖ్యమైన పనులలో ఒకటి.

ఆంగ్లభాష మీద అధికారం వుండటం గైడ్ కి

ఎంతో అవసరం. కీర్తి ఎం. ఏ పట్టం అందుకు దోహదకారి అయింది. టూరిస్టు గైడ్ గా చేరక మునుపు బెంగళూరులోని లింగరాజ్ కళాశాలలో ఆంగ్లోవన్యాసకురాలుగా వుండేది ఆమె. భారత రెవిన్యూ సర్వీస్ లో ఉన్నతోద్యోగి అయిన రమేష్ రామచంద్రతో వివాహమయిన తరువాత, ఆమె ఆ ఉద్యోగాన్ని విడిచిపెట్టి మద్రాసుకి మకాం మార్చవలసి వచ్చింది.

"విదేశీ యాత్రికులు ఎంతో ఆసక్తితోను, మెచ్చుకోలుగానూ వుంటారు. విలాసయాత్ర పూర్తి అయిన తరువాత వారలో కొందరు తమ అభిమానానికి, జ్ఞాపకానికి చిహ్నంగా చిన్న చిన్న బహుమతులు కూడా యిస్తూ వుంటారు. కొందరు క్రొత్త సంవత్సరం రాగానే గ్రీటింగులు పంపుతారు. నన్ను ఆ విధంగా జ్ఞాపకం వుంచుకుని పంపినప్పుడు చాలా ఆనందం కలుగుతుంది"

రామచంద్ర దంపతులకు ఒక అబ్బాయి. ఎప్పుడో వారానికి ఒకసారే యాత్ర వుంటుంది కాబట్టి తనని ఆ ఉద్యోగం బంధించడం లేదని, గృహిణిగా తన కర్తవ్యం నిర్వహిస్తూ ఉద్యోగం కూడా చేసుకునే సదుపాయం ఉండటం వల్ల టూరిస్టు గైడ్ ఉద్యోగం తనకెంతో నచ్చిందని అంటారామె.

సాధారణంగా పెద్ద పెద్ద నగరాలలో అంతర్జాతీయ సమావేశాలు జరుగుతూ వుంటాయి. ఈ సమావేశాలు ఆయా నగరాలలోని పెద్ద హోటళ్ళలో జరుగుతాయి. టూరిస్టు గైడ్ గానే కాక ఆ సమయాల్లో అతిథులకి స్వాగతం పలికే 'రిసెప్షన్ గైడ్' గా కూడా ఆమె పనిచేస్తూ వుంటారు. విదేశీయ అతిథులకి కావలసినవి చూడటం, సరసమైన ధరలకి వారు హండిక్రాఫ్ట్స్ తదితర వస్తువులు కొనడంలో సహాయపడటం కీర్తి చెయ్యవలసిన పనులు.

"మంచి టూరిస్టు గైడ్ కి ఉండవలసిన లక్షణాలు- విషయగ్రహణ, కారీఖులు, పేర్లు బాగా తెలిసి వుండటం మాత్రమే కాదు, వాటిని ఒక గాథగా మలచి ఆ చరిత్ర మన కళ్ళ ఎదుట జరుగుతున్నట్లు తీర్చిదిద్ది ఆ నాటి చక్రవర్తులు, వారి ప్రజల గురించి, మనకి ఆ చరిత్ర తెలుసుకుందుకు దోహదం చేస్తున్న చక్కటి శిల్పాలు రూపొందించిన శిల్ప కారులు, చిత్రకారుల గురించి రమణీయంగా తెలియ జెప్పడంలో వున్నది గైడ్ గొప్పతనం" అంటారు టూరిస్టు గైడ్ ల గురించి తన అభిప్రాయం తెలియ జేస్తూ కీర్తి.

—క. కు

విశ్వగారివిజ్ఞాన

మనకి ఎందరో దేవుళ్ళున్నారు. తక్కిన మతాల్లో అంతమంది కనిపించరు. మనకి అదెలా వచ్చింది?—

పూర్వపు మనిషికి ప్రపంచం అంతా కొత్తగా, వింతగా వుండేది. మానవులు పుట్టడం, చూస్తుండ గానేవాళ్ళు పెద్దవాళ్ళు అవుతుండడం, చెట్లు లేవడం, చిగిరించడం, పువ్వు పుయ్యడం, ఉదయానే సూర్యుడు రావడం, వెలుతురు రావడం, సాయం కాలం సూర్యుడు కవిపించకుండా పోవడం, దాంతో చీకటి ఆవరించడం— ఇవన్నీ వింత కాదా మరి!

రాను రాను—సూర్యుడి వల్లనే వెలుతురు వస్తోంది; సూర్యుడి వేడి వల్లనే వర్షాలు పడు తున్నాయి; వర్షాల వల్లనే పంటలు పండు తున్నాయి; ఈ పంటల వల్లనే మనిషి బతుకు తున్నాడు—అని తెలుసుకున్నారు. అంచేత మనిషి బతకడానికి ఆధారం కల్పిస్తున్నదెవరూ?— సూర్యుడు. అంచేత 'సూర్యుడే దేవుడు' అన్నారు. పూజించడం ఆరంభించారు. 'సూర్యభగవానుడు' 'సూర్య దేవుడు' అన్న పేర్లు అలా వచ్చాయి.

అలాగే, నీరు మనకి ముఖ్యం కాబట్టి, నదులకు పూజలు చేస్తాము; నిప్పుతో వంటపని చేసుకుంటాం గనుక, అగ్నిని దేవుడన్నాం; గాలి ఆవసరం కాబట్టి 'గాలిదేవుడు' అన్నాం. అలాగే, ఉప కారం దోసే ప్రతిదీ దైవసమానమే అయిపోయింది:

అయితే, దేనికైనా ఒక రూపం కల్పించి, ఆరాధిస్తేనే గాని తృప్తి, విశ్వాసం వుండవు గనుక, సూర్యుడు ఏడు గుర్రాల రథం మీద ఉదయమే తూర్పున బయల్దేరి, సాయంకాలానికిల్లా పశ్చిమం చేరుకుంటాడు— అన్నారు. మరి, పశ్చి మానికి వెళ్ళిపోయినవాడు, మర్నాడు ఉదయం అక్కడి నుంచే ఎందుకు బయల్దేరడు? మళ్ళీ, తూర్పుకేపుకే ఎలా వచ్చి బయల్దేరతాడు? అదే ఆశ్చర్యం! అతను దైవం గనకే, అలా రాగాలుగు తున్నాడు—అని సరిపెట్టుకున్నారు.

తక్కిన దేవుళ్ళు కనిపించక పోయినా, సూర్యుడు మాత్రం ఎక్కడో దూరంగా వుండి, కనిపిస్తాడు గనుక—సూర్యుడే 'ప్రత్యక్షదైవం' అయ్యాడు!

సూర్యారాధన, సూర్యోపాసన ఆరంభమైనాయి. అప్పట్నుంచి, మనకు ఆదో ఆచారం, నమ్మ కమూ అయిపోయాయి.

సూర్యుడి రథానికి ఒకటే చక్రం వుంటుందిట. ఆ చక్రానికి ఆకులు ఆరు; గుర్రాలు ఏడు. అది పెద్దలు ఎలా ఊహించారంటేనూ— విశ్వం అనే రథానికి కట్టబడిన 'ఒకే చక్రం' అంటే ఒక సంవత్సరం అనీ, ఆ చక్రానికి ఆరు ఆకులు (అంటే చక్రం గట్టిగా నిలబడడానికి గానూ మధ్యలో అడ్డంగా వుండే వూచలో, కడ్డిలో అన్న మాట) అంటే, సంవత్సరం ఆరు ఋతువుల సముదాయం గనక, అవే ఆ ఆరు ఆకులు అనీ, సూర్య కిరణంలో ఏడు రంగులుంటాయి గనక, ఏడు గుర్రాలూ ఆ రంగులకు చిహ్నాలనీ పెద్దలు ఒక రూపం కల్పించి వుంటారని, మనం నమ్మ వచ్చు. ఏడు రంగులన్నారు గనుకనే, సప్తమి నాడు సూర్యారాధన చెయ్యాలన్న నియమం ఏర్ప రచుకున్నారు. అంచేత సప్తమి తిథి—సూర్యుడి

పరంగా పర్యవసానం అన్నమాట. వీటిలో— 'రథ సప్తమి'కి విశేషం ఎక్కువ.

రథ సప్తమి మాఘ మాసంలో వస్తుంది. మాఘ మాసం అంతా కూడా సూర్యుడికి విశేష మైన మాసమే. మాఘ మాసంలో వచ్చే అదివా రాల్లో విధిగా సూర్యుడికి మనం పూజలు చేస్తాం. అదివారం నాడే ఎందుకంటారేమో—దాన్నే గదర్రా భానువారం అని కూడా అన్నారు:

రథ సప్తమి (ఈ సంవత్సరంలో ఈ నెల 14 వ తేదీన)కి ఆ పేరు ఎందుకొచ్చిందీ?— ఆ రోజు సూర్యోదయ సమయంలో ఆకాశంలో గ్రహాలు, నక్షత్రాలూ అన్నీ చేరి రథాకారంలో కనిపిస్తాయి కాబట్టి 'రథ సప్తమి' అయిందని పరిశోధకులు చెబుతారు.

అసలా, ఈ రథ సప్తమినాడు సూర్యకాంతి ఎక్కువవుతుందర్రా. ఎంచేతంటారా—చలి, చీకటి తగ్గిపోతాయి. చలికాలంలో చూడండి—ఆరు గంట లయినా ఇంకా చీకటి గానే వుంటుంది. సూర్యో దయం ఆలస్యం అవుతుంది. రథ సప్తమి నుంచి, సూర్యుడి గమనం మారుతుంది. అందుకే అంటారు—నాగుల చవితి నాడు చలి వస్తుందిట; రథ సప్తమినాడు వేసవి కనిపిస్తుందిట!

రథ సప్తమినాడు, సూర్యోదయంతో స్నానం చేస్తే గొప్ప ఫలదాయకం అని, పురాణాల్లో రాసి వుంది. కొందరు షష్ఠినాడు పూర్తిగా ఉప వాసం చేసి, సప్తమి నాడు ప్రాతః కాలమే లేచి, స్నానం చేసి సూర్యుడిని ఆరాధిస్తారు. అలా చేస్తే రోగ నాశనం జరుగుతుందని కూడా పురాణాల్లో రాశారు. ఉదయస్తున్న సూర్యుని కిరణాలు శరీరం మీద పడితే, ఆరోగ్యం అన్న విషయం ఆధునిక శాస్త్రజ్ఞులు కూడా ఒప్పుకున్నదే గదర్రా మరి!

సూర్యారాధన అనేది మనకి వేద కాలం నుంచీ వస్తోంది. సూర్యుడు మనకి ఇష్ట వేలువు. అందుకనే ముఖ్యంగా మన ప్రాంతాలలో 'సూర్య నారాయణ', 'సూర్యుడు' 'సూరమ్మ' 'సూర్య కాంతమ్మ' యిలాంటి పేర్లు చాలా ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి. రవి, భానుమతి, భాను మూర్తి— ఇలాంటి పేర్లు కూడా ఎక్కువేననుకోండి.

ఏమైనా నేను చెప్పేది ఒకటే. పూజలూ వ్రతాలూ ఇవన్నీ వట్టిదే అని కొట్టి పారేయకండి— ప్రతి పండగ వెనకా, ప్రతి ఆచారం వెనకా— శాస్త్రీయమైన సత్యాలూ ఎన్నో వున్నాయి—అని. □

“అవును వదినా! ఏం చేస్తాం? ఏదవరేక నవ్వటం!....”

“నిర్మలా!....”

“నువ్వు నవ్వావనికాదు. మా పరిస్థితి చెప్పు తున్నాను.... ఆ తర్వాత ఏమయిందో తెలుసా? ఈ లాట్రీ టిక్కెట్లన్నీ వదిన్నడిగి నాలుగు రూపాయలు తీసుకో అని పురమాయించారు నాన్న. ఇవి తెచ్చిపెడుతున్న పాపం నాకు చాలలేదు.... తను పెట్టే బాదేదో నేనే పెట్టాలిట! వదినా నువ్వీ పూట అన్నం తిన్నా తినకపోయినా.... దీనికి డబ్బివ్వక తప్పదు.... అని నేను చెప్పాలి. అవిడ గుండెల్ని తూట్లు తూట్లు పొడవాలి!”

“నిర్మలా!”

“అవును వదినా! ఈ దుబారా ఖర్చులు లేకపోతే అందరితోపాటు అవిడా కూర వేసుకు తింటుంది. ఎప్పుడో ఎవరికీ తెలియకుండా చాటు మాటుగా ఏ పచ్చడో కలుపుకుని అడుగుబొడుగు మెతుకులు తినాల్సిన కర్మేమిటి?”

మాధవి మనసు కరిగి పోయింది. “అక్కయ్యంత బాధపడుతోందా?”

నీళ్ళు నిండిన కళ్ళను చీర చెంగుకొత్తుకుంది నిర్మల. “అవిడ బాధలోకట్టా రెండా? అంతా జరిగిందా తలోమూలా రక్తం పీల్చుకు తింటున్నారు. ప్రాణాలు పీక్కు తింటున్నారు”.

“నాకిదంతా ఏమీ తెలియదు” అంది మాధవి ఎంతో నొచ్చుకుంటూ.

నిర్మల పేలవంగా నవ్వింది. “తెల్పి నేనుద్ద రించిందేమిటి? కనీసం మాటి మాటికీ పుట్టింటికి వచ్చి డబ్బు డబ్బుని రాపాడించే మా అక్కయ్యని అపగ్గలు తున్నానా? నా వాగుడు దారిది నా వాగుడిదే! దాని ఖర్చుల దారి దానిదే! ఈమాటు ఒకత్తే కాకుండా మొగుడ్ని కూడా వెంటబెట్టుకు మరీ వచ్చింది. ఎన్నాళ్ళుంటుందో- ఎంతడబ్బు ఖర్చు పెట్టిస్తుందో.... తెలియదు. నేనేదయినా నోరు విప్పితే అనవసరంగా అడిపోసు కుంటున్నానని మా అమ్మ నన్నే అంటుంది!”

మాధవి కేమనాలో పాలుపోలేదు.

“రైపు వీజా కట్టమని వదిన యిచ్చింది. అది పెట్టి నాన్నగారి లాట్రీ టిక్కెట్లు తీసు కున్నాను”.

మాధవి చకితురాలైంది. “మరి....మరి”.

నిర్మల పేలవంగా నవ్వింది. “వీజెలాగనేనా! వదిన ఒక్కత్తే ఇన్ని సమస్యలు ఎదుర్కొంటోందే! కనీసం, ఇదయినా నేను పరిష్కరించుకోక పోతే....నా బాధకి అర్థ మేముంటుంది?”

మాధవి మనస్సు ఆర్ద్రత చెందింది. నిర్మల చేతిని తనలోకి తీసుకొని అప్యాయంగా నొక్కింది. “నువ్వు చాలా ఎదిగావు నిర్మలా- చాలా ఎదిగావు” అంది.

5

“వదినా! ఒక్క- ఐదురూపాయలిస్తావా?” అంటూ తడబడుతూ అడిగింది పార్వతి.

కృష్ణవేణి ఒకక్షణం పరీక్షగా చూసింది. “ఏం కావాలమ్మా? నీకేం కావాలో చెప్పు. నేను తెప్పించి పెడతాను” అంది.

విమలారామం

“అహ! నాకేమీ వద్దు వదినా!.... ఆయనకి బొత్తిగా ఏమీ తోచటం లేదుట. ఏదో మార్పింగు పో-ఇంగ్లీషు సినిమా ఉందిట! వెడతానంటేను” అని అడిగింది పార్వతి.

వాళ్ళ మాటలు వింటున్న నిర్మలకి ఒళ్ళు మండిపోయింది. “తోచకపోతే.... ఇంట్లో పేక వుంది. ఆయనా నువ్వు ఆడుకోంది. కావాలంటే పక్కింటి వాళ్ళింట్లో కేరం బోర్డుంది. తెచ్చి పెడతాను. ఆడుకోంది. అంతేకాని—”

ఆమె మాటలకి అడ్డు వచ్చింది కృష్ణవేణి. “ష! నీకెందుకు నువ్వురుకో నిర్మలా!.... ఇప్పుడే తెచ్చిస్తానుండు పార్వతి!” అని రోపలికి వెళ్ళి డబ్బు తెచ్చిచ్చింది.

వెళ్ళటానికి బయట సిద్ధంగా వున్న భర్త సుబ్బారావు దగ్గరకి వచ్చింది పార్వతి.

“ఏం తెచ్చావా?” అని ఆశగా అడిగాడతను.

“ఊ! పాపం, వదిన అడగ్గానే యిచ్చింది.”

అంది పార్వతి.

“మీ వదిన చాలా మంచిది.” అన్నాడు సుబ్బారావు సంబర పడిపోతూ.

“మంచిదే కాని, దుబారా చెయ్యకండి. బెంచీకి వెళ్ళండి.... చాలు!”

“అలాగేలే!”

“చార్మినార్ కొనుక్కోండి. చాలు....”

“సర్పరే! టైమవుతోంది....” అంటూ అతను బయటకి వెళ్ళిపోయాడు.

పార్వతి రోపలికి వచ్చింది. నిప్పులు చెరిగే కళ్ళతో వున్న చెల్లెల్ని చూసి గతుక్కుమంది.

“పాపం నువ్వు వెళ్ళక పోయావా? నీకూ తోచటం లేదేమో!” అంది నిర్మల వెటకారంగా.

“నాకు యింగ్లీషు సినిమాలంటే అసహ్యం!” అంది పార్వతి తొణక్కుండా.

“రక్షించావు .... మరో ఐదురూపాయలు మిగిల్చావు!....”

ఆమె మాటలు వినిపించుకోకుండా తల్లి సుభద్రమ్మ గదిలోకి వెళ్ళింది పార్వతి.

ఆ గదిలో కిటికీవారగా వాలుకుర్చీలో పడుకొని పేపరు చదువుకుంటున్నాడు - ఇంటి పెద్ద సత్య నారాయణ. కూతుర్నొసారి చూసి మళ్ళీ పేపర్లో తలదూర్చాడాయన.

“రేపు వెళ్ళిపోదామనుకుంటున్నామమ్మా!” అంది పార్వతి.

“అప్పుడే యేమిచే! వచ్చి నాల్గు రోజులేగా ఆయింది....” అంది సుభద్రమ్మ వస్తున్న దగ్గు నాపుకుంటూ.

“నిన్ను చూడాలనిపించి వచ్చాము కాని ఇప్పుడు రావల్సింది కాదుగా అమ్మా! ఆయన కింకా ఉద్యోగం గొడవలు తేలలేదు....”

“ఏమోనమ్మా! ఎప్పుడు నీ సంసారం చక్క

బడుతుందో యేమో "

పార్వతి మాట్లాడలేదు.

"మరి వదినతో చెప్పావా "

"లేదమ్మా! నువ్వు...నువ్వు చెప్పమ్మా.....!"
అంది పార్వతి నసుగుతూ.

"ఎంతకావాలేమిటి? "

"ప్రయాణానికి ప్రేరణ. నిజంగా నోరుతెరిచి
అడగటానికి ప్రాణం పోతోందంటే నమ్ము. సాదర
భర్తలు కూడా పాపం ఆయన వెతుక్కోవాలని
వస్తోంది....."

"సరే వదిన్ని పిలు " అంది సుభద్రమ్మ.

అక్కడే క్రింద కూర్చుని బొమ్మతో ఆడు
కుంటున్న మూడేళ్ళ సుభద్రని పిల్చి "ఒక్క

సారి అమ్మని పిలువమ్మా!" అంది పార్వతి.

సుభద్ర కబురు అందజేసింది. కృష్ణవేణితో
పాటు నిర్మల కూడా వచ్చింది.

"ఏమిట త్రయ్యా పిలిచారుట!" అంది
కృష్ణవేణి.

విషయం చెప్పింది సుభద్రమ్మ.

కృష్ణవేణికి ఏమనటానికి పాలుపోలేదు. ఎంత
లేదన్నా చీరా అదీ పెట్టి పంపటానికి ఓ వంద
రూపాయలవుతుంది. ఇంట్లో ఉన్నదంతా ఊర్చి
పెట్టినా అంతుండదు.

"దీనికి అడగటానికి మొహం చెల్లటం లేదు.
అడగలేక అడగలేక అడిగింది." సుభద్రమ్మ.

"అంత తిరిగి వెళ్ళటానికి డబ్బులేనప్పుడు

అసలు రావటం ఎందుకు?" అంది నిర్మల
వ్యంగ్యంగా.

"నువ్వు నోరూసుకో!" అంది సుభద్రమ్మ
విసుగ్గా.

"నీకు చేతనయింది నానోరు మూసుకోమని
చెప్పటమొక్కటే నమ్మా! నీ సంసారం సరి

సకల కాలం

దిద్దుకోవే - అని నీ పెద్ద కూతురికి మాత్రం చెప్పలేవు!" అంది నిర్మల కోపంగా.

"పెద్దంతరం చిన్నంతరం లేకుండా మాట్లాడకు...."

"మంచిమాట చెప్పటానికి పెద్దా చిన్నా అంటూ తేడాలక్కర్లేదు."

"నువ్వురుకో నిర్మలా!" అంది కృష్ణవేణి మందలింపుగా.

"సంతోషించారే నీ తెలివికి. అదెంత బాధపడుతూ అడిగిందో నీకేం తెల్పు?" అంది సుభద్రమ్మ.

"....అడిగినవాళ్ళకే అంత బాధుంటే ఇక యిచ్చేవాళ్ళకెంతుందాలి."

సుభద్రమ్మ కోడలి వైపు చూసింది. "...మిమ్మల్నెం బాధపడి యివ్వమనటం లేదమ్మా అది; ఇవ్వాలని వుంటేనే యివ్వండి!"

"చిన్నపిల్ల నిర్మల మాటలు పట్టుకొని మీరేమీ మనసులో పెట్టుకోకండి అత్తయ్యా! పార్వతికి కావల్సింది యిచ్చి పంపుతాను....అప్పుడే యెందుకు? మరో రెండు మూడు రోజులాగి వెళ్ళమనండి...." అంది కృష్ణవేణి.

"ఎందుకులేమ్మా! అక్కడికేదో పెద్దది తన అస్త్ర తినేస్తున్నట్టు మాట్లాడుతోంది నీ చిన్నాడ పడుచు!" అంది సుభద్రమ్మ.

నిర్మలకి కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి. కృష్ణవేణి పూరుకోమన్నట్టు సంజ్ఞచేసింది.

నిర్మలకెంత ఆపుకున్నా కోపం ఆగలేదు. "అవునమ్మా! నా అస్త్ర తినేస్తోందనే పొమ్మంటున్నాను. పొమ్మను...."

"అబ్బబ్బ. నువ్వు నోరు మూస్తావా ముయ్యవా నిర్మలా!" అంది కృష్ణవేణి విసుగ్గా.

ఆ కన్నీళ్ళతోనే పగలబడి నవ్వింది నిర్మల. "అవును వదినా! నువ్వు కూడా నన్నే అను.... అంతేకాని, రేపటిలోగా నీ అడపడుచుగారికి కావల్సిన డబ్బు సంపాదించటం కష్టమని మాత్రం నిజం చెప్పకు! ఇలాగే అప్పుసొప్పు చేసి అడిగిందల్లా యిస్తూ వాళ్ళనింకా అసమర్థుల్ని చెయ్యి... ఏమీ సంపాదించలేనివాళ్ళునిమ్మకి నీరెత్తినట్టుంటే సంపాదిస్తున్నవాళ్ళే అడుక్కు తినాల్సివస్తోంది."

"ఏమిటే! ఇప్పుడు నువ్వనేదేమిటి?" అని విసుగ్గా అడిగింది సుభద్రమ్మ.

"...ప్రతి మనిషికి ఆత్మాభిమానం అంటూ

ఉండాలి అని అనుకుంటున్నాను. ఒకళ్ళచేత వేరెత్తి చూపించుకోకూడదు అని అంటున్నాను అంతే!"

"ఒకరిచేత వేరెత్తి చూపించుకోటానికి అదేం తప్పు చేసిందని! మొగుడి కుద్యోగం అలా అయిందనేనా యింత లోకువ కట్టేసావు?"

"మొగుళ్ళకుద్యోగాలు లేనంతమాత్రాన ఆడ పిల్లలంతా పుట్టిళ్ళకి వచ్చి పడుతున్నారా? మరో ఉద్యోగం చేసుకోవాలంటే మార్గారే లేవా? తను చదువుకుంది. ఆయన చదువుకున్నాడు. ఎందుకు పయోగిస్తున్నాయా చదువులు?...."

"నువ్వు చదివావుగా పెద్ద చదువు. మహా సువ్వేం చేస్తున్నావేం...తని కూర్చోవటం తప్ప!" అంది పార్వతి ఉక్రోషంగా.

నిర్మల అక్కగారివైపు అసహ్యంగా చూసింది. "నాకా అవసరం రాలేదు కనుక. నన్ను పోషించే అన్నయ్యలు నాకిద్దరున్నారు కనుక.... మరి నీకు?"

"నీకి యింట్లో ఎంత హక్కుందో నాకూ అంటుంది...."

"అఁ! అలానా దారికి మరి! డబ్బులు పుచ్చుకోవటం దగ్గర హక్కుల సంగతి బాగానే చెప్పావు....మరి యింటి మీద అప్పులున్నాయి. అవి కూడా పంచి పుచ్చుకుంటావా? నీ చదువుకి, పెళ్ళికి చేసిన అప్పులు తీరలేదు.....అవి తీరుస్తావా?...."

"....కష్టంలో పుట్టింటికి వచ్చిన అడపడుచు నిలా అనటం బాగోలేదు కృష్ణవేణీ!" అంది సుభద్రమ్మ.

"అన్నది నేను. మధ్యలో అవిడ మీదెందుకు విరుచుకుపడతావమ్మా! తిట్ట దల్చుకుంటే నన్ను తిట్టు...." అంది నిర్మల మొండిగా.

"నా మీద ఏమాత్రం గౌరవమున్నా నువ్వి కక్కడించి వెంటనే వెళ్ళిపో నిర్మలా!" అంది కృష్ణవేణి గట్టిగా. ఆమె గొంతులో బాధ, అసహనం, నిస్సహాయత....అన్నీ కలగలిసి వున్నాయి.

నిర్మల కన్నీళ్ళాపుకుంటూ అక్కడించి వెళ్ళి పోయింది.

"నన్ను క్షమించండ తయ్యా!...." అంది కృష్ణవేణి ప్రాదేయపూర్వకంగా.

అవిడ మాట్లాడలేదు. ముఖం ముడుచుకొని

తల తిప్పుకుంది.

"రేపటెల్లుండిలో డబ్బు చూసి యిస్తాను. నువ్విదేమీ మనసులో పెట్టుకోకు పార్వతీ!" అంది కృష్ణవేణి.

పార్వతి ముఖం విప్పారింది.

ఆ గదిలో ఇంత జరుగుతున్నా పెదవి కదపకుండా తన పేపరు చదువులో మునిగి వున్నాడు రిటయర్డు తాలూకా హెడ్ క్లర్క్ సత్యనారాయణ గారు!

6

అవేళ టైపు పని పూర్తి చేసుకొని యింటికి బయలుదేరింది నిర్మల. ఎవరో భుజం మీద కొట్టినట్టయితే గబుక్కున వెనక్కి తిరిగింది.

మాధవి ఒగర్పనాపుకుంటూ అంది. "అబ్బ, ఏమిటా పరధ్యాన్నం తల్లీ! ఎవరు వస్తున్నారో ఎవరు పోతున్నారో రోడ్డు మీద చూడటం లేదు సరికదా-కేకలుపెట్టినా వినటం లేదు."

నిర్మల నవ్వింది. "సారీ వదినా!....ఎదో పరాగ్గా వున్నానేమో!....ఏమిటి వేళప్పుడు యిటు వచ్చావ్!....కారేణీకి కలవా?...." అని ఆమెను ఎగాదిగా చూసింది.

"మీ యింటికే!" అంది మాధవి.

"తలంటుకున్న జుట్టు, క్రొత్త చీర. ప్రొద్దున్నే మా యింటికి బయలుదేరటం.....ఎదో పెద్ద విశేషమే ఉందన్నమాట!"

"చిన్న విశేషమే! పెద్దదేం కాదు.... ఇవేళ...."

"అఁ! నీ పుట్టిన రోజు కదూ!"

మాధవి నవ్వుతూ తల వూపింది.

"హేవీ బర్త్ డే టూయా!...."

నిగ్గుగా అటూ ఇటూ చూసి "ఊఁ! ఏమిటివి రోడ్డు మీద...." అని ఆమె చేతి మీద చిట్టి దెబ్బ వేసింది మాధవి.

కిలకిలా నవ్వింది నిర్మల. "ఇది రోడ్దని నువ్వు చెప్పేదాకా గుర్తే రాలేదు."

"పదపద!...."

ఇద్దరూ యింటివైపు అడుగులు వేసారు.

"అయితే, మేము మీ యింటికి ఎప్పుడు రావాలి?" అని అడిగింది నిర్మల.

“నిన్ను నా వెంటే తీసుకు వెదదామని వచ్చాను....”

“అహా! అలా వీలేదు. మేం మగ వెళ్ళి వారం! మమల్ని రెండుసార్లు పిలవాలి. మా గెడ్డాల క్రింద బెల్లం ముక్కలు కొట్టాలి. కట్నాలు పదిపంచాలి. పల్లకీలు రావాలి. సన్నాయి బ్యాండు కావాలి....”

“అబ్బో. పుట్టిన రోజు పండగ పిలుపులకే యిన్ని షరతులు పెడుతున్నారు - రేపాసమయం వస్తే....”

“నేల మీద నడవనే నడవను.”

ఇద్దరూ పకపక నవ్వుకున్నారు.

“ఇంకా విశేషాలేమిటి?” అని అడిగింది నిర్మల.

“ఏమున్నాయి? నువ్వే చెప్పాలి.”

“పార్వతి మహేశ్వరులు ఈమాట త్వరగానే క్యాంపు ముగించి వెళ్ళిపోయారు.... అవ్కోర్స్! కానుకలు ప్రసాదాలూ అవీ యదావిధిగా వుచ్చు కున్నాక. నేను చెప్పాల్సిన విశేషం ఇదొక్కటే!”

మాధవి ప్రస్తావన మార్చేసింది. కబుర్లు చెప్పు కంటూ యింటికి బయలుదేరారు.

సరిగ్గా అదే సమయానికి వంటింట్లో హదావిడి పడుతోంది కృష్ణవేణి.

“కృష్ణా! ఆన్నంపెట్టు త్వరగా! బ్రైము షోయింది.” బసీను తొడుక్కుంటూ వంటింట్లోకి వచ్చాడు విశ్వనాథం.

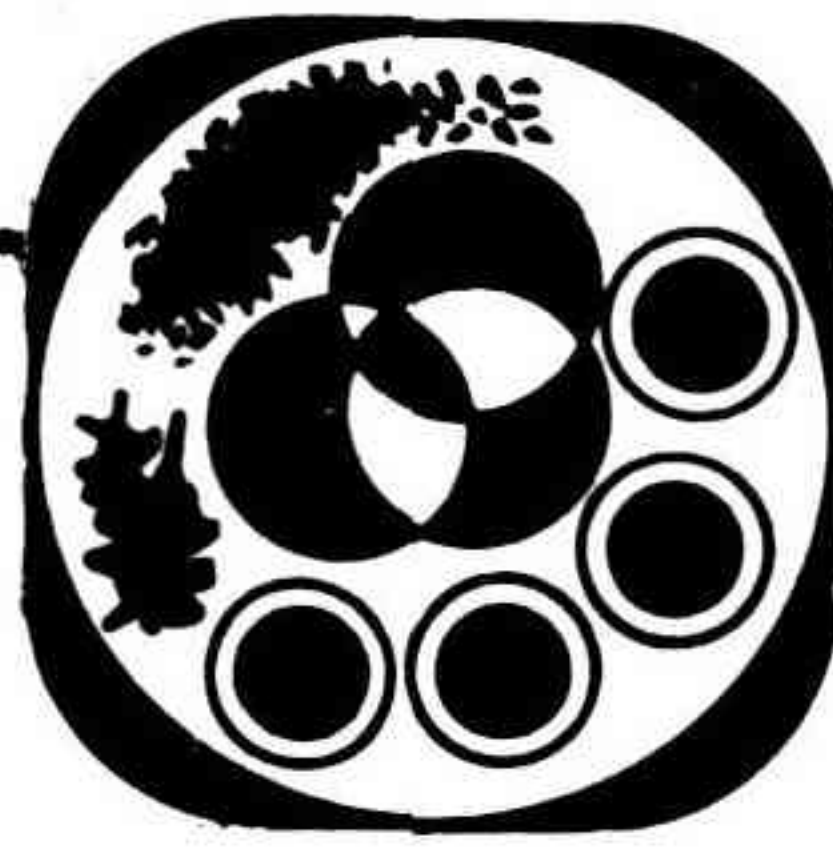
కృష్ణవేణి - భర్త పిలుపుకి వెనక్కి తిరిగి చూసింది. ఆమె కళ్ళు ఎర్రగా వున్నాయి. నీళ్ళు చిందుతున్నాయి.

అతనదేమీ గుర్తించినట్టు లేదు. తనే పీట వచ్చుకొని కంచం పెట్టుకున్నాడు. “పెట్టు.... త్వరగా!” అన్నాడు మళ్ళీ.

“ఒక్క రెండు నిమిషాలాగితే.... కూర ఉడికి పోతుంది.... ఈరోజు మురళి కూడా వస్తాడు. ఇద్దరూ....”

“ఉహా!.... అంత బ్రైము లేదు నాకు. అర్జంటుగా వెళ్ళాలి. ఎంతవరకు అయితే అంతే పెట్టు....”

కృష్ణవేణి క్షణంపాటు అతనివైపు చూసింది. అతను తల త్రిప్పుకున్నాడు. ఇంతలో గుమ్మం బయట అడుగుల చప్పుడయింది నిర్మలతో మాధవి రోపలికి వచ్చింది.

మంటలు

టొమాటోలతో

ఇది సీజన్ కాబట్టి, దొమాటోలు బాగా దొరుకుతాయి. వీటిలో రెండు వెరైటీలు చెబు తాను. ఇవి రెండూ రుచికరంగానూ వుంటాయి; నిలవా వుంటాయి. కాబట్టి శ్రమపడ్డా పలితం వూరికేపోదు. ఐదుపళ్ళ క్రితం రైల్వే ఉమన్స్ ఆర్గనైజేషన్లో నేను నేర్చుకొన్నాను. అప్పటి నుండి ప్రతి సంవత్సరం చేసుకుంటున్నాము.

టొమాటో సాస్ :

కట్లెబ్, సమోస, బోండా, పకోడీ మొదలైనవాటికిది మంచి కాంబినేషన్. తీయగ, పుల్లగ రుచిగా వుంటుంది. సీసాలలో జాగ్రత్తగా దాస్తే నేను రెండు సంవత్సరాలు ఉంచినా పాడవలేదు.

కావలసినవి :

దొమాటో జ్యూస్ 10 కప్పులు (సుమారు 2 కే.జీ.ల దొమాటాలు), ఊరకర్ర 1 టీస్పూన్, యాలకులు 6, లవంగాలు 3, దాచించెక్క ½ ఆంగుళం ముక్క, మిరియాలు 10. ఇవన్నీ పొడి కొట్టుకోవాలి.

రెండు పుల్లిగడ్డలు, రెండు వెల్లులిపాయలు. (గడ్డలుకాదు, రేకులు) వీటిని మరీ పొడిలాగాకాక కాస్త గరగర మంటున్నట్టుగానే దంచుకోవాలి.

పై రెంటినీ కలిపి ఒక మూటగా గుడ్డలో

(పల్పటి) గట్టిగా కట్టుకోవాలి. విత్తనాలు లేకుండా దొమాటో జ్యూస్ను గుడ్డలో వదగట్టి, అందులో ఈ మూటను వేసి బాగా వుడకబెట్టాలి రసాన్ని. మనకు కావలసినంతగా చిక్కపడినప్పుడు ఇందులో ఒకటిన్నర కప్పు పంచదార, పావుకప్పు ఉప్పు, అరకప్పు వినిగర్ వేసి 15 నిమిషాలు వుడకనిచ్చి, క్రిందికి దింపి ఒక టీస్పూన్ సోడియం బెంజోయేట్ వేసి బాగా కలిపి, చల్లారిన తర్వాత బాటిల్స్లోకి తీయాలి. తడి తగలకుండా జాగ్రత్తగా వాడుకుంటే నిలవ వుంటుంది.

టొమాటో చట్నీ :

ఇది మామూలు పచ్చడిలాంటిది కాదు. రొట్టె లకు, పూరీలకు, ఇడ్లీ, దోసెలు మొదలయిన టిఫిన్లకు చాలా బాగుంటుంది.

కావలసిన సరకులు :

దొమాటోలు 2 కిలోలు, అవాలు 50 గ్రా; ఊరకర్ర 50 గ్రా; అల్లం 100 గ్రా; వెల్లులి 2 పెద్ద గడ్డలు, వినిగర్ ½ కప్పు, పంచదార 2 కప్పులు, ఉప్పు 2 కప్పులు, కారంపొడి 70 గ్రా; నూనె 800 గ్రా.

అల్లం, వెల్లులి కలిపి ముద్దగా నూరుకోవాలి. ఊరకర్ర, అవాలు పొడి కొట్టుకోవాలి. దొమాటోను నాలుగు రేక ఆరు ముక్కలు చేసుకోవాలి. నూనె కాగిన తర్వాత అల్లంముద్ద వేసి బాగా వేపాలి. తర్వాత దొమాటో ముక్కలు వేసి బాగా వుడక నివ్వాలి. పేస్తులాగ గట్టిపడిన తర్వాత మిగతా సరుకులన్నీ వేసి 15 నిమిషాలు కలియబెడ్డా వుడకనిచ్చి దింపాలి. చల్లారిన తర్వాత బాటిల్స్ లోకి తీసుకోవాలి. జాగ్రత్తగా తడి తగలకుండా వాడితే ఇదికూడా నిలువవుంటుంది.

—మంగళాకందూర్

“ఓహో మాధవా! కులాసాయేనా?” అన్నాడు విశ్వనాథం నవ్వు తెచ్చుకుంటూ.

ఆమె తలవూపి చిన్నగా నవ్వింది.

చటుక్కున ముఖం చాటుచేసుకుని చీరచెంగుకి కళ్ళొత్తుకొని ముఖం గబగబా తుడిచేసుకుంది కృష్ణవేణి. అతనికి వడ్డించింది.

“ఏమిటింత ప్రొద్దున్నే ఇటు వచ్చావ్? కారేణికి కలవా?” అని అతను అడిగాడు.

“అవునండీ! ఈవేళ నా పుట్టిన రోజు. మిమ్మల్నందరినీ సాయంత్రం మా యింటికి

పిలుద్దామని వచ్చాను!”

“విష్మయ హేపీ రిటరన్స్ ఆఫ్ దిడే!....”

“దేంక్యూ! మీరు తప్పకుండా రావాలి.”

“నేనూ రావాలా? మీ ఆక్కయ్య వస్తే చాలదా?” అన్నాడతను. కృష్ణవేణి వైపు చూస్తూ.

కృష్ణవేణి నవ్వాలని ప్రయత్నించి ఓడి పోయింది. కూర కలియబెట్టే వంకన తల అటు త్రిప్పేసుకుంది.

“ఆక్కయ్యలాగా వస్తుంది! మీరూ వస్తే

బావుంటుంది. నాన్నగారు మరీమరీ రమ్మని చెప్ప మన్నారు." అంది మాధవి.

"సాయింత్రం నేను వచ్చేసరికి బాగా ఆలశ్య మవుతుంది. ఏమాత్రం వీలయినా వస్తాను. రాక పోతే మాత్రం ఏమీ అనుకోకు. అన్నట్లు ఆసలు వారు రోపలున్నాడు" అని పెద్దగా నవ్వాడతను.

మాధవి బుగ్గలు ఎరుపెక్కాయి. "అత్తయ్య గారితో చెప్పాలి" అని సుఖద్రమ్మ పడుకున్న గదివైపు వెళ్ళిపోయింది.

అంత నేపూ నిర్మల చూపులు కృష్ణవేణి మీదనే వున్నాయి. తెచ్చిపెట్టుకున్న నవ్వుతో చెల్లెల్ని పలకరించాడు విశ్వనాథం. "చైపు అయిపోయిం దమ్మా!"

"అః ఈ వారం నాన్నగారి లాటరీ టిక్కెట్లు చూడమూ అయిపోయిందన్నయ్యా!" అంది నిర్మల.

చురుగ్గా చూసి అతను తల త్రిప్పుకున్నాడు.

గాఢంగా నిట్టూర్చి చిన్నన్నగారి గదిలోకి నడిచింది నిర్మల. ఏదో వ్రాసుకుంటున్న మురళీ మోహన్ తలత్రిప్పి చూసాడు. నిర్మల చిరునవ్వు నవ్వింది. ఏమిటన్నట్టు కనుబొమలు ఎగర వేసాడతను.

"చుట్టాలోచ్చినప్పుడయినా కొంచెం బయటకు తొంగి చూడకూడదా - మరీ అంత పోజు పెట్టకపోతే!...."

అతను నొసలు చిట్టించాడు. "ఎవరాచుట్టాలు?"

"మామూలు చుట్టాలుకాదు....నువ్వు మెచ్చిన వాళ్ళు. నీకు నచ్చిన వాళ్ళు. మధూ మధూ అని మధురంగా పిలుచుకొనే వాళ్ళు!"

అమె పకపకా నవ్వేసరికి అతని ముఖం ఎర్రనయింది. కొట్టలానికి చెయ్యెత్తాడు.

"అగాగు!....నావి మోటు బుగ్గలు. పాపం. నీ చెయ్యి నెప్పెడుతుందేమో! మెత్తని బుగ్గలక్క- డున్నాయి. పిలుస్తానుండు."

పరిగెత్తి పోతున్న చెల్లెలి జడ దొరకపుచ్చు కున్నాడు మురళీ. "ఇప్పుడేం చేస్తావే!...."

"అమ్మో!"

అతనింకా ఏదో అనబోయాడు. పక్క గది లోంచి కృష్ణవేణి గొంతు గట్టిగా వినిపించింది.

"ఏమయినాసరే, మీరాడబ్బు ముట్టుకోడానికి వీల్లేదు. అది మురళీ పరీక్షఫీజు కోసం దాచుం దాను. రేపతనడిగితే ఏమనిచెప్పను!"

"నేను తీసుకునేదెంత? ఒక్క యిరవై." అంటున్నాడు విశ్వనాథం.

"ఒక్క యిరవయ్యా! ఇలాంటి యిరవయలు ఎన్ని వందలసార్లు దానందీ! ఎప్పుడూ యివ్వనని నేననలేదు. కిక్కురు మనకుండా అడిగినప్పుడల్లా యిచ్చాను. ఈ ఒక్కసారి నన్నొదిలిపెట్టింది. నా మర్యాద కాపాడండి...."

"ఇప్పుడేమయిందని? ఇంతే వున్నాయంటే వాడేమంటాడు? అఫీసులో ఎవరో అడిగి తీసుకుంటాడు. జీతం రాగానే యిచ్చేస్తాడు. ఈ మాత్రం దానికి...."

"సరే, అర్థం చేసుకోటానికి మీరు నిర్ధంగా లేనప్పుడు నేనేం చెప్పినా ప్రయోజనం లేదు. మీ యిష్టం. ఇరవయ్యేం కిర్మ. అంతా తీసుకు వెళ్ళండి-నా పాక్లెవో నేనే పడతాను."

విశ్వనాథం గొంతు వినిపించలేదు.

నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో మురళీ వైపే చూస్తోంది నిర్మల. అతని ముఖం ఎర్రగా కందిపోయివుంది. చేతివేళ్ళతో కళ్ళు మూసుకొని తల దించుకొని లేబిలు కానుకుని నిలబడ్డాడతను.

"నేనెప్పుడూ మిమ్మల్నేమీ అడగలేదు. ఒక్క ప్రార్థన అలకిస్తారా?" కృష్ణవేణి అవే కాన్ని అణచుకుంటూ అడిగింది.

"ఏమిటి?"

"మావాళ్ళింటికి వెళ్ళాలనివుంది. నన్ను పంపించండి!...."

విశ్వనాథం గొంతు వెంటనే వినబడలేదు. "చీ! వెధవ కొంప" అని అతను విసుక్కో వటం తలుపు త్రోసుకొని విసురుగా బయటకు వెళ్ళిపోవటం అంతా కనుమూసి తెరిచేరోపల జరిగిపోయింది.

చేతులతో ముఖం కప్పుకొని లేబిలుమీదకి వారిపోయాడు మురళీమోహన్.

నిర్మల గబగబా తన కళ్ళొత్తుకొని వదినగారి గదిలోకి పరిగెత్తింది.

మరుక్షణంలో నేలకూలే తరువులా వుంది కృష్ణవేణి. నేలమీద గారికి రెపరెపలాడుతున్నాయి రెండు పదినోట్లు! వాటిని తన చేతిలోకి తీసు కుంది నిర్మల.

"అన్నయ్యకిచ్చొస్తాను వదినా!"

కృష్ణవేణి చీరచెంగు నోట్లో కుక్కుకొని తల

వూపింది. నిర్మల వీధిలోకి పరిగెత్తింది. అప్ప టికే విశ్వనాథం పాతిక గజాలదూరం వెళ్ళి వెళ్ళిపోయాడు.

"అన్నయ్యా!" అంటూ పెద్దగా కేకపెట్టి పరిగెత్తి వస్తున్న చెల్లెల్ని చూసి ఆగాడతను.

మరుక్షణంలో అతన్ని చేరింది నిర్మల. "ఇదిగో తీసుకో!"

"అక్కర్లేదు." అని ముఖం త్రిప్పుకొని వెళ్ళిపోబోయాడతను.

చటుక్కున అతని చేయి పట్టుకుంది నిర్మల. "తీసుకో!....ఇంట్లో చిన్నవదిన కూడా ఉంది. బావుండదు...." అని అతని జేబులో నోట్లు కూరింది.

అతను తల త్రిప్పుకొని అడుగులువేసాడు. నిర్మల కాళ్ళిడుపుకుంటూ వెనక్కి వచ్చింది.

గుమ్మంలో నిలబడి వుంది మాధవి. "ఏమయింది నిర్మలా!" అని ఆశ్రుతగా అడిగింది.

నిర్మల బలవంతంగా నవ్వింది. "ఏం లేదు. ఏం లేదు.....అన్నయ్య డబ్బు మర్చిపోయి వెదుతుంటేను....పట్టుకువెళ్ళి యిచ్చాను..... అంతే! దా!" అని అమె చేయి పట్టుకొని రోపలికి నడిచింది. "....అమ్మతో మాట్లాడావా?" అని అడిగింది.

తల వూపింది మాధవి. ఇద్దరూ మురళీ గది లోకి వచ్చారు. అతనప్పుడే ముఖం కడుక్కుని వచ్చినట్టున్నాడు. తువ్వలుతో ముఖం తుడుచు కుంటున్నాడు.

"చిన్న వదిన వచ్చిందన్నయ్యా!"

అతను పలకరింపుగా నవ్వాడు. నిర్మల పరిహాసానికి నవ్వింది. మాధవి సిగ్గుపడుతూ నవ్వింది. కాని, ఎవరి నవ్వులోనూ జీవం లేదు. అతికిపెట్టినట్టున్న ఆ నవ్వులు.....వెలవెల బోయాయి. ఎవరిమట్టుకు వార్సే యిబ్బందిలో పెట్టాయి.

మురళీ తల దువ్వుకొనే వంకని అల్మారా దగ్గరకి వెళ్ళాడు. "అఫీసుకి బయలువుతోంది. వదిన్ని అన్నం పెట్టమను నిర్మలా" అన్నాడు.

"నేను పెడతాను రా అన్నయ్యా!" అంది నిర్మల వంటింటివైపు వెళ్ళిపోతూ.

[నవీషం]

జనవరి 8.

సమయం ఉదయం వదకొండు గంటలు.

స్థలం : అనంతపురంలోని కన్యకావరమేశ్వరి కళ్యాణమంటపం.

రాష్ట్రంలోని వివిధ జిల్లాలనుండి ఉత్సాహంతో, ఉత్తేజంతో విచ్చేసిన దాదాపు 650 మంది మహిళా ప్రతినిధులతో కటకటలాడుతోంది - ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళాసమాఖ్యవారి అయిదవ మహాసభ.

ఆ మహాసభలకు హాజరయినవారిలో - నిరక్ష

విదవ ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సమాఖ్య

రాస్యాల నుండి పోస్టుగ్రాడ్యుయేట్లవరకు - విద్యార్థికులు, డాక్టర్లు, లాయర్లు, రచయిత్రులు, కార్మిక వనితలు-యిలా ఎందరో ఉన్నారు. అందులో 60 శాతం యువతులు ఉండటం గమనార్హం.

రెండు రోజులపాటు జరిగిన ఈ మహాసభలకు-రాష్ట్రమహిళాసమాఖ్య అధ్యక్షురాలు శ్రీమతి బ్రిజ్ రాణిగౌడ్ అధ్యక్షత వహించారు. జాతీయ మహిళాసమాఖ్య ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీమతి విమలా పరూకి, రాష్ట్ర మహిళాసమాఖ్య ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీమతి గుజ్జల సరళాదేవి, పార్లమెంటు సభ్యురాలు శ్రీమతి పార్వతీకృష్ణన్ వేదికనలంకరించారు.

తొలుత శ్రీమతి జోస్యభట్ల సుబ్బమ్మగారు ఉత్తేజపూరితమైన నినాదాల మధ్య వతాకావిష్కరణ చేశారు. ఆహ్వానసంఘం అధ్యక్షురాలు శ్రీమతి రాజమ్మగారు స్వాగతోపన్యాసం పలికారు.

ఆ తరువాత తుపాను-ఉప్పెనలో మరణించిన వారి కుటుంబాలకు ప్రగాఢ సంతాపాన్ని తెలియజేసే తీర్మానాన్ని శ్రీమతి ప్రేంపావని ప్రవేశపెట్టారు. ప్రతినిధులందరూ రెండు నిమిషాలపాటు మృతి చెందినవారి ఆత్మకాంతికై మౌనం పాటించారు.

మహాసభలు జరిగేనాటికి పది రోజుల ముందు నుండి మహిళా కార్యకర్తలు పల్లెపల్లెకు వెళ్ళి విరాళాలు పోగుచేశారు.

గ్రామాలలో చేలకు కూలికి వెళ్ళి రోజుకు రెండు రూపాయలు తెచ్చుకునే మహిళలు కూడా అందులోనే పావలా, అర్థమిగుల్చుకుని మహాసభలకు హాజరయ్యారు. వివిధ ప్రాంతాల నుండి వచ్చిన మహిళా ప్రతినిధులు కూడా రిక్తహస్తాలతో కాకుండా

తుపాను బాధితుల సహాయార్థమై తమ వెంట ఏదో ఒక సామగ్రి తీసుకువచ్చి మహాసభ ఉద్దేశం జయప్రదం కావడానికి సాయశక్తులా తోడ్పడ్డారు.

మహాసభలను ప్రారంభించిన శ్రీమతి విమలా పరూకి-శ్రీల సమస్యలతోపాటు ధరల పెరుగుదల వంటి తక్షణ సమస్యలపై మహిళలు పోరాటం సాగించాలని పిలుపునిచ్చారు. ఈ సందర్భంగా ధరల పెరుగుదలను అరికట్టాలని కోరుతూ మహిళా సమాఖ్య పదిలక్షల సంతకాలతో ప్రధానమంత్రికి మెమోరాండం సమర్పించిన విషయాన్ని ఆమె ప్రస్తావించారు.

చక్కెర, నూనెలు, పప్పులు, ఉప్పు వంటివి ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకోవాలని కోరుతూ ఫిబ్రవరి నెలలో మహిళా సమాఖ్య-ఇక్కడ పోరాటాన్ని నిర్వహిస్తుందని ఇటీవల సమాఖ్య ప్రతినిధివర్గం కేంద్ర వాణిజ్యమంత్రి శ్రీ మోహన్ దారియాను కలుసుకుని హెచ్చరించినట్లుగా ఆమె తెలియజేశారు.

శ్రీమతి గుజ్జల సరళాదేవిగారు-వరకట్న దురాచారాన్ని గురించి ప్రసంగిస్తూ - చట్టాలలోప భూయిష్టతవల్ల, సమాజ సహకారం లభించనందు వల్లా, ఈ సాంఘిక దురాచారం నానాటికి ఎక్కువ రూపం ధరిస్తున్నదని తెలియజేశారు.

శ్రీమతి పార్వతీకృష్ణన్-సమాజంలో శ్రీ పాత్రను గురించి ప్రసంగిస్తూ - "వర్గదోషిడి పునాదుల మీద నిర్మితమైన సమాజాలన్నీ శ్రీని వరాధీనగా, అబలగా మార్చివేశాయి. అనేక వికృతమైన ఆచార సంప్రదాయాల ఉక్కు పిడికల్లో శ్రీ జీవితం దుర్భరమైంది. ఒకనాడు మానవ నాగరికతను తీర్చి

దిద్దడంలో ఉజ్వలపాత్ర వహించిన శ్రీ జీవితం పురుషాధిక్య సమాజంలో దిగజారిపోయింది. ఈ దృష్టికి వ్యతిరేకంగా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పోరాటాలు జరిగాయి. శాస్త్ర, సాంకేతిక, వైద్య, విద్యారంగాలలో తాము పురుషులకి తీసిపోమని శ్రీలు నిరూపించారు" - అని ఆమె అన్నారు.

రెండవ రోజు సభలో ప్రదేశ్ మహిళాసమాఖ్య-తుపాను బాధితులకు ప్రణాళికేతర నిధులనుండి సహాయం కల్పించాలని, రాయలసీమలో సహజ సిద్ధమైన ఖనిజసంపదనూ, నీటిపారుదల అవకాశాలను వినియోగించాలని, అడుపులేకుండా పెరిగిపోతున్న అధికధరలను అరికట్టాలని, సాంఘిక దురాచారాలకు వ్యతిరేకంగా సమైక్య పోరాటం సాగించాలని, ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయ పదవులలో మాటికి మారు శాతం, ఇతర ఉద్యోగాలలో ఇరవైఅయిదు శాతం శ్రీలకు కేటాయించాలని, భూసంస్కరణ విషయంలో రాష్ట్రప్రభుత్వం జాప్యం విడనాడాలని - ఆరు అంశాలపై తీర్మానాన్ని రూపొందించింది.

అనాటి సాంస్కృతిక ప్రదర్శనలలో తొమ్మిదేళ్ల చిన్నారి బేబి అరుణ భరతనాట్య ప్రదర్శన అందరినీ అలరించింది.

ప్రదేశ్ మహిళాసమాఖ్య కార్యదర్శిని శ్రీమతి చంద్రరాజకుమారి 1974 నుండి 1977 వరకు సమాఖ్య నిర్వహించిన కార్యక్రమాలు - సాదించిన విజయాలు తమ నివేదికలో సమర్పించారు. శ్రీమతి హైమవతి మాతన కార్యవర్గం వివరాలు వినిపించారు.

ఆ సాయంత్రం ఆరు గంటలకు లలిత కళా పరిషత్తులో జరిగిన బహిరంగ సభకు ప్రతినిధులు ఊరేగింపుగా బయలుదేరారు. జయప్రదంగా ముగిసిన ఈ మహాసభలు మహిళాలోకం తమ హక్కులు సాదించడానికి, జాతిపురోభివృద్ధికి తమ చేయూత నివ్వడానికి - నవచైతన్యం కలిగించాయి.

— 'ఆషా నీరజ'

వాతావరణము

క్లబ్ స్థాపన జరగడంతోనే - వారు శ్రీనివాసా ఇంగ్లీషు మాధ్యమ స్కూలు సహకారంతో - పట్టణంలో దుస్తులు, వంటనామగ్రి మొదలైనవి సేకరించి, తుపాను బాధితులకు అందజేశారు.

ప్రారంభోత్సవసభకు ఇన్నర్ వీల్ గవర్నర్ శ్రీమతి లలితా సీతారామ్ అధ్యక్షత వహించారు. ఆ రోజు శ్రీమతి అధార లలితాదేవి, శ్రీ బాలకృష్ణగార్ల సంగీత కచేరీ, శ్రీమతి శేషతల్లి వీణావాద్య కచేరీ - జరిగాయి.

మద్రాసు అడయాడులో ఆంధ్ర మహిళాసభ బ్రస్ట్ అధ్యక్ష్యంలో వున్న సర్పింగ్ హోమ్ రజతోత్సవం ఈ మధ్య జరిగింది. ఈ సభకు తమిళనాడు గవర్నర్ శ్రీ ప్రభుదాస్ పట్వారి అధ్యక్షత వహించారు. కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి శ్రీ హెచ్. ఎమ్. వలేల్ రజతోత్సవ సభకు, కొత్తగా నెలకొల్పిన 'డెవలప్ మెంటర్ స్క్రినింగ్ ప్రాజెక్టు'కు ప్రారంభోత్సవం చేశారు. తమిళనాడు ఆర్థికమంత్రి శ్రీ కె. మనోహర్ 'సూర్యోదయ' విడుదల చేశారు. సాంఘిక సంక్షేమ శాఖమంత్రి కుమారి పి. బి. సరస్వతి 'డే కేర్ సెంటర్'కు ప్రారంభోత్సవం చేశారు. శ్రీమతి వి. సి. కృష్ణారావు స్వాగతోపన్యాసంతో ప్రారంభమైన సభ డాక్టర్ జె. ఆర్. అంబుజా దేవి ముగింపు ఉపన్యాసంతో పూర్తి అయింది. అనంతరం సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు జరిగాయి.

చిత్తూరు లేడీస్ క్లబ్ చైర్మన్ శ్రీమతి మణి రామ కృష్ణయ్య-ఇతర సభ్యులతో బయలుదేరి తుపాను బాధితుల సహాయార్థం ఒక లక్ష ఇరవై ఐదు వేలు రూపాయలు (1,25,000) విరాళాలు సేకరించి ఇటీవల ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి నిధికి సమర్పించారు. క్లబ్ చైర్మన్ శ్రీమతి మణిరామ కృష్ణయ్యతోపాటు పోలీసు సూపరింటెండెంట్ భార్య శ్రీమతి ఇందిరా రాములు, జిల్లా జడ్జి భార్య శ్రీమతి నవనీతం నారాయణరెడ్డి, చిత్తూరు మహిళా శిశు సంక్షేమ అధికారిణి శ్రీమతి ధెరెసా, శ్రీమతి మంజులనాయుడు, శ్రీమతి డి. గోవర్ధన్ సంపత్, శ్రీమతి దుర్గా రామకృష్ణయ్య, శ్రీమతి పుష్పా నాయుడు, శ్రీమతి రత్నమ్మ, శ్రీమతి హంసవేణి, శ్రీమతి వికాలం, శ్రీమతి కస్తూరి ఇతర సభ్యులు విరాళాల సేకరణలో పాల్గొన్నారు.

పెనమలూరు సాంఘిక సంక్షేమ మహిళా మండలి వారు తుపాను బాధితులయిన దివిసీమ ప్రజలకు రూ. 1,000లు, పాత బట్టలు, ఇతర సామగ్రి పంచిపెట్టారు. మండలి అధ్యక్షురాలయిన ముప్పాళ వరలక్ష్మిదేవి అధ్యక్ష్యంలో పెనమలూరు గ్రామ స్త్రీలు, మండలి సభ్యులు - చోడవరం, పోరంకి, గంగూరు, పెనమలూరులలో ఇంటింటికి వెళ్ళి విరాళాలను సేకరించారు. వాటిని కోడూరు చుట్టు పక్కల గ్రామాలలో తుపాను బాధితులయిన 130 కుటుంబాలకు పంచిపెట్టారు.

రాజమండ్రి లయన్ లేడీస్ క్లబ్, లియోక్లబ్ సభ్యులు కలసి రూ. 4,000 విలువ చేసే బట్టలు, వంట పాత్రలు, దుప్పట్లు తుపాను బాధిత ప్రాంతాలలోని వారికి అందజేశారు. అసకాపల్లిలో జరిగిన ప్రాంతీయ సమాఖ్యలో రాజమండ్రి లయన్స్ లేడీస్ మరియు లియోక్లబ్బులు నిర్వహించిన సేవా కార్యక్రమాలకు మొమెంటోలు లభించాయి.

విజయపురి నార్త్ నాగార్జునసాగర్ లేడీస్ క్లబ్బువారు తుపాను బాధితుల సహాయనిధి కోసం ఇటీవల ఒక సాంస్కృతిక కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. ఆ కార్యక్రమాలకు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన నాగార్జునసాగర్ డామ్ ఛీఫ్ ఇంజనీర్ శ్రీ వి. శ్రీహరి లేడీస్ క్లబ్బు చేస్తున్న సేవని ప్రశంసించారు. 'చావకూడదు' నాటకం, 'పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ' పిల్లల కార్యక్రమం, కార్యదర్శి లలితా మోహన్ రావు లలిత సంగీతం అనాటి సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలలో ప్రధాన అంశాలు. అనాడు సేకరించిన రూ. 1116లు 'ముఖ్యమంత్రి తుపాను బాధితుల సహాయనిధి' సమర్పించబడినది. శ్రీ వి. శ్రీహరి టోర్నమెంటు లలో గెలుపొందినవారికి బహుమతులు, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నవారికి మొమెంటోలు అందజేశారు. సహకార్యదర్శి శ్రీమతి జయప్రదారెడ్డి వందన సమర్పణచేశారు.

మదనపల్లె శ్రీ వాసవీ మహిళా సంఘమువారు ఇటీవల 12 మందికి సామూహిక వివాహాలు

జరిపించారు. గత మూడు సంవత్సరాలుగా వారు ఈ ఉచిత సామూహిక వివాహాలు నిర్వహిస్తున్నారు. ఆ సందర్భంగా జరిగిన సభలో అధ్యక్షురాలు శ్రీమతి ఎం. ఎన్. ఆనందమ్మ స్వాగత వచనాలు పలికారు. ప్రధాన అతిథి శ్రీ సుబ్బలక్ష్మయ్యగారు సంఘం భవన నిర్మాణానికి అయ్యే వ్యయంలో 50 శాతం విరాళం ప్రకటించారు. సోమలగ్రామం యక్కల సీతమ్మ, రాయచోటి గ్రామానికి చెందిన యాదాళ్ళ వెంకటలక్ష్మమ్మ రూ. 1116లు, బెంగుళూరు శ్రీ కె. శ్రీరాములుశెట్టి రూ. 516లు, అనంతపురం వాస్తవ్యులు శ్రీ గొంది రామసుబ్బయ్య గారు రూ. 1116లు, బళ్ళారి కె. వెంకటాచలపతి శెట్టి రూ. 501లు విరాళాలు ప్రకటించారు. కార్యదర్శి శ్రీమతి బి. ఎన్. వాసవాంబ వందన సమర్పణతో అనాటి సభ ముగిసింది.

అంగలకుమరు మహిళా మండలివారు తుపాను బాధితుల సహాయార్థం తెనాలి గెయిటిటాకీస్ లో 'ఇమ్ థి హాస్' అనే చిత్రం ప్రదర్శించి రూ. 2,500లు వసూలు చేశారు. ఆ మొత్తంతో సమితి అధ్యక్షురాలైన బి. హైమవతి, కార్యదర్శి బి. విజయలక్ష్మి, సభ్యులైన కె. సేతుబాయిమ్మ, ఎన్. హనుమాయమ్మ, పుణ్యవతి, బి. బానుమతమ్మ, ధనపూర్ణలు - దివిసీమలోని అద్దంకివారిపాలెం వెళ్ళి బియ్యం రూపంలోనూ, పిఠాదులంకలో 150 కుటుంబాలకు రూ. 2000లు విలువ చేసే వస్తు సామగ్రి రూపంలోనూ అందజేశారు.

తిరుపతి పట్టణంలో ఇటీవల ఇన్నర్ వీల్ క్లబ్ ఆరంభ మైంది. శ్రీమతులు లక్ష్మీనరసమ్మా రామకృష్ణ అధ్యక్షురాలుగానూ, ఇందిరా శ్రీనివాస్ కార్యదర్శి గానూ, విజయలక్ష్మి వసంతకుమార్ సహాయ కార్యదర్శిగానూ, అన్నపూర్ణా చంద్రశేఖరరావు, సావిత్రి సత్యనారాయణ, వసంతా రామనాథయ్యర్, శ్యామలా సుదర్శనం, విమలా భగవంతం, శ్యామలా శేషాద్రి-కార్యవర్గ సభ్యులుగానూ ఎన్నుకోబడ్డారు.

శిశువైద్యం - ప్రాథమిక

దేశం నిరసంపదలతో తులతాగుతూ, ప్రతి రంగంలో ప్రగతి సాధించాలంటే ఆ దేశ ప్రజలు ఆరోగ్యవంతులుగా వుండాలంటారు. ముందుగా - పిల్లలు ఆరోగ్యవంతులుగా వుండేట్లు చూసుకుంటేనే, వాళ్ళు పెరిగి పెద్దవారైన తర్వాత ఆరోగ్యవంతులుగా వుండడానికి అవకాశం వుంది. దీన్ని గ్రహించే మన పెద్దలు - పిల్లల ఆరోగ్యం గురించి ఎంతో శ్రద్ధ తీసుకున్నారు; తీసుకో మంటున్నారు.

శిశు ఆరోగ్యం గురించి వివరించే వైద్య విషయాన్ని ఆంగ్లంలో 'పీడియాట్రిక్స్' అంటారు. దీన్నే సంస్కృతంలో 'కౌమారభైత' అన్నారు.

భారతదేశం చాలా ప్రాచీనమైంది. క్రీ. పూ. మూడువేలయేళ్ళకు క్రితం నాటి ఋగ్వేద, యజుర్వేదాలలో - ఆధ్యాత్మిక సత్యాలతోపాటు, వైద్య విధానాల ప్రస్తావనలు కూడా ఉన్నాయి.

ప్రపంచంలోని ప్రథమ శిశు వైద్యులుగా కీర్తింపబడుతున్న కళ్యపుడు, జీవకుడు భారతీయులే! క్రీ. పూ. ఆరవ శతాబ్దిలో, పిల్లల సంరక్షణ గురించి కళ్యపుడు 'కళ్యపసంహిత' అన్న వైద్య గ్రంథాన్ని రాశాడు. ఇంచుమించు అదే కాలంలో సుశ్రుతుడు ఆయుర్వేద సర్వస్వమైన తన "సుశ్రుతసంహిత"లో కౌమారభైతకు ఒక అధ్యాయాన్ని కేటాయించాడు.

పిల్లల పెంపకం, ఆహారపోషణ, ఆహార రోగాలు-వాటి నివారణ గురించి, పిల్లలను తరచూ బాధించే, ధనుర్వాతం, ఆటలమ్మ, మకూచి, విరేచనాలు, వాంతులు లాంటి వ్యాధుల నివారణ గురించి ఈ పుస్తకాలు విపులంగా వివరించాయి; తర్వాత వచ్చిన వైద్యగ్రంథాలకు ఇవి మార్గదర్శకాలైనాయి.

కనిష్ఠుని ఆస్థాన వైద్యుడైన చరకుడు - పిల్లల పెంపకాన్ని గురించి తన 'శరీరస్థాన' అన్న గ్రంథంలో చక్కగా వివరించాడు.

వాగ్భటుడు, సుశ్రుతుడు, చరకుడు వీళ్ళ ముగ్గురినీ - 'వైద్యశ్రయం'గా పేర్కొంటారు. వాగ్భటుడు 'అష్టాంగ సంగ్రహ' 'అష్టాంగ హృదయ' అనే గ్రంథాలు రాశాడు.

'ఆయుర్వేదం' అంటేనే 'జీవనశాస్త్రం' అని అర్థం. ఇది అష్టాంగాలుగా విభజింపబడి వుంది. ఆ ఎనిమిది భాగాలలో ఒకటి-శిశు సంరక్షణను గురించి వివరించే "కౌమారభైత."

'కౌమారభైత' ఆయుర్వేద వైద్య తత్వంపై ఆధారపడి వుంది. ఆయుర్వేద వైద్య తత్వాన్ని వివరిస్తూ "ధర్మార్థ కామ మోక్షాణమ్ ఆరోగ్యం మూల ముత్తమమ్" అంటాడు చరకుడు. చతుర్విధ పురుషార్థాలైన నైతిక జీవనం, ధనార్జన, కుటుంబం, ఆధ్యాత్మిక చింతనలకు పునాది ఆరోగ్యం. పిల్లల ఆరోగ్యం గురించి ప్రాచీన భారతీయ వైద్యులు వెల్లడించిన సత్యాలను కొన్నిటిని ఆధునిక 'పీడియాట్రిషియన్స్' కూడా అంగీకరిస్తారు.

శిశువుకు తల్లిపాలే శ్రేష్టమైన ఆహారం. తల్లి పాలు లభించని సమయాలలో బిడ్డకు, మేకపాలో, ఆవుపాలో పట్టమన్నారు. బిడ్డకు ఆరోగ్యం రాగానే అన్నప్రాప్త్యన చెయ్యాలి-అంటాడు వాగ్భటుడు. పిల్లలకు ఆరోగ్యం వచ్చినప్పట్నుంచీ ఆహారంతో పళ్ళరసం కూడా ఇవ్వాలి అంటుంది - "కళ్యప సంహిత."

బిడ్డ పుట్టినప్పుడు, బొడ్డుకోనే పద్దతి - అలా చెయ్యకపోతే, వాటిల్లే ఆనర్థాలూ అందులో వివరంగా చెప్పబడి వున్నాయి.

ప్రసవనంతరం ఒకే పడకపై బిడ్డతోపాటు తల్లి ఉండవలసిన అవశ్యకత, ఆ సమయంలో తల్లి తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు కూడా అందులో కోకొల్లలుగా ఉన్నాయి.

ఐతే, పిల్లలకు తలంటి స్నానం చేయించడం అంత మంచిది కాదు. అభ్యంగన స్నానంవల్ల పెద్దలకు కొన్ని ఆరోగ్యకరమైన సత్ఫలితాలు కలగవచ్చు. కాని పసిబిడ్డలకు అది మంచిది కాదు. అందునా, బిడ్డ కళ్ళల్లో, చెవుల్లో, ముక్కుల్లో మంచి నూనె పట్టించి ముక్కు ద్వారా గుండా ఊదడం మరీ హానికరం. ఇలా చెయ్యడం వల్ల నిమోనియాలాంటి ప్రమాదకరమైన వ్యాధులు రాగలవని వైద్యపరిశోధనలు తెలుపుతున్నాయి.

క్రీ. పూ. రెండువందలయేళ్ళకు క్రితం ఆశోకుడు చెక్కించిన శిలా శాసనాలలో - సామాజిక వైద్యాన్ని గురించి కొన్ని వివరాలు ఎన్నో కానవస్తాయి.

దక్షిణ భారతదేశంలో సుప్రసిద్ధమైన సిద్ధ వైద్యంలో కూడా పిల్లల రక్షణను గురించి ఎన్నో వివరాలు ఉన్నాయి. పూర్వకాలంలో దేవాలయాలకు, ఆశ్రమాలకు చెందిన సిద్ధ వైద్యనిపుణులు గ్రామ ప్రజానీకానికి వైద్య సదుపాయాలను, సలహాలను అందించేవాళ్ళని తెలుస్తూంది.

ప్రస్తుత పరిస్థితిని తీసుకుని చూస్తే - భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందిన తర్వాత-వైద్య రంగం బాగా ముందంజవేసింది. 1947వ సం॥లో దేశం మొత్తం మీద 17 వైద్య కళాశాలలే ఉండేవి. "పీడియాట్రిక్స్" అనే విభాగమే లేదు. ప్రస్తుతం వందకు మించిన వైద్య కళాశాలలు ఉన్నాయి. అందులో చాలా వైద్య కళాశాలలో-పీడియాట్రిక్స్ విభాగాలు ఉన్నాయి.

1944లో UNICEF-వివిధ సంస్థల ద్వారా పిల్లలకు "పాలపొడి"ని సరఫరా చేస్తూ తన కార్యక్రమాలను ప్రారంభించింది.

ఇవికాకుండా, పసిపిల్లల రోగాలు నిరోధించడానికి దేశం మొత్తం మీద పెద్ద యెత్తున ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. సుమారు ఐదువేల మూడువందల ప్రాథమిక ఆరోగ్యకేంద్రాల (Primary health centres) ద్వారా, బి. సి. జి. వాక్సినేషన్స్ వేయడం, ఫైరేరియా కంట్రోల్ ప్రోగ్రామ్, జాతీయ మళుచి కార్యక్రమం మొదలైన పథకాలు అమలు జరుగుతున్నాయి. ఇవాళ మళుచి అన్నమాట లేదు! అయినా ఈ విషయంలో అప్రమత్తతతో ముందు జాగ్రత్తలు తీసుకోవడం ఎంతైనా అవసరం. దురదృష్టవశాత్తు, క్షయ, కుష్టురోగం, ఇంకా వ్యాప్తిలో వున్నాయి. వీటిని అనుకున్నంత తొందరగా తగ్గించలేకపోవడం విచారించదగ్గ విషయమే.

పంచవర్షప్రణాళికలు, పోషకాహార సరఫరా, కుటుంబ సంక్షేమ పథకం, సాంఘిక సంక్షేమ పథకం మొదలైనవి ప్రభుత్వం ద్వారా అమలు చేయబడుతున్నాయి.

అభివృద్ధి చెందుతున్న మన దేశంవంటి దేశాలలో శిశు వైద్యులు (పీడియాట్రిషియన్స్) ఎన్నో క్లిష్టసమస్యలను ఎదుర్కోవలసి వుంది. ఎందుకంటే ఇక్కడ వనరులు, వసతులు తక్కువ; పిల్లల సంఖ్య బాగా ఎక్కువ.

మన దేశంలో, పద్మాగేశ్వలోపు వయసు గల పిల్లల సంఖ్య నలభై రెండు శాతం. కాని అభివృద్ధి చెందిన దేశాల్లో వీరి సంఖ్య 20 శాతం మాత్రమే. ఐదేళ్ళకులోపు వాళ్ళ సంఖ్య ఇక్కడ 15 శాతం. కర్రీ అహారానికి బలయి, దాని దారుణ పర్యవసానాలకు నలిగి నశించేది ఈ ప్రాయం వాళ్ళే. వీళ్ళల్లో ముపైనుంచి ఏదైనా శాతం అంటే ప్రతి ముగ్గురిలోనూ ఒకరు నాలుగేళ్ళు నిండకమునుపే కళ్ళు మూస్తున్నారు. ఇలాంటి మరణాలు పశ్చిమ దేశాల్లో ఏడు శాతం మాత్రమే! మన దేశం ఎదుర్కొంటున్న గడ్డు సమస్యల్లో ఇది ఒకటి!

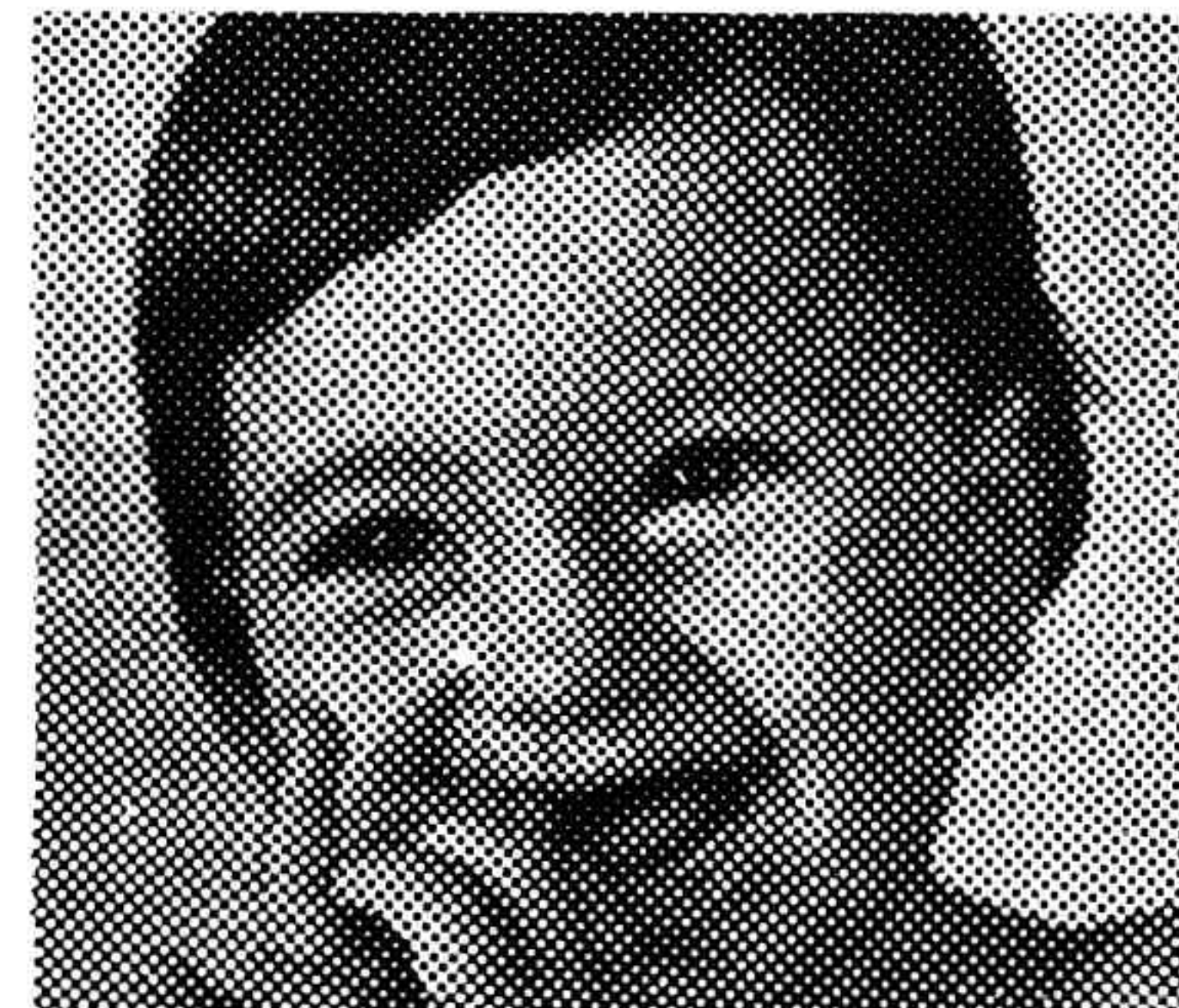
ఇలాంటి దారుణ స్థితికి స్వస్తి చెప్పాలంటే - ఎంతో ఓపికతో, శ్రమతో, పట్టుదలతో కృషి చెయ్యవలసిన బాధ్యత-ప్రతి పీడియాట్రిషియన్ మీదా వుంది. మన దేశంలో ఇప్పుడు సుమారు 500 మంది శిశువైద్యులు ఉన్నారు. ఇంచుమించు ఇరవైకోట్లమంది పిల్లల ఆరోగ్యం వాళ్ళు చూసుకోవలసి వుండన్నమాట. అందువల్ల ఏ పట్టణాలలోనో - ప్రయోగ కాలరొలోనో పరిశోధనలు చేసుకుంటూ వుండకుండా - వాళ్ళందరూ పల్లె పల్లెకూ వెళ్ళాలి. గ్రామీణులకు పిల్లల వ్యాధులు-నివారణోపాయాలు, తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలూ తెలియజెప్పాలి.

ఈ కార్యక్రమం సక్రమంగా, సవ్యంగా సాగాలంటే - గ్రామసేవికలకు, స్వచ్ఛంద సేవాసంస్థల శ్రీలకు శిక్షణ ఇవ్వాలి. వాళ్ళు ఆయా ప్రాంతాలలో కృషి చెయ్యడానికి వీలు కల్పించాలి.

అలా జరిగినప్పుడు పిల్లల ఆరోగ్యం మెరుగు పడడానికి ఎంతైనా అవకాశం వుంది. సమాజ పునర్వికాసానికి, దేశం అన్ని రంగాలలో ముందడుగు వెయ్యడానికి-ఇది ఎంతగానో దోహదం చేస్తుంది. □

పసి బిడ్డకు జీర్ణసంబంధమైన బాధలు కలిగినప్పుడు...

సామ్యంగా పనిచేసే
అమృతాంజన్ గ్రేప్ మిక్స్చర్
బాధను అతి త్వరగా తగ్గిస్తుంది

కడుపునొప్పి, అజీర్ణము, వాయువు, పళ్ళు వచ్చేటప్పుడు కలిగేబాధలు మొదలైన వాటిలో దేనితోనైనా సరే, మీ పసిబిడ్డ బాధ పడుతూంటే అమృతాంజన్ గ్రేప్ మిక్స్చర్తో అతి త్వరగా ఉపశమనం కల్పించండి త్వరగా సులభంగా తిరిగి మీ పసిబిడ్డ ఆనందంగా నవ్వుతుంది.

గృహోషధములు
తయారుచేయుటలో
తరతరాలుగా నమ్మికకు
పాత్రమైన అమృతాంజన్ వారి
తయారీ.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్

బాధకు చమచ్చే కళ్లు, క్రింగే మనస్సు కావాలి రచయిత కావాలంటే" అన్నారు గోవిందరాజు సీతాదేవి. శ్రీల ప్రగతికి, ప్రాతినిధ్యం వహించే రచనలు రావడం లేదనీ, మార్పును అవి ప్రతిబింబించడం లేదని శ్రీమతి వేడుక శకుంతల వాపోయారు.

అఖిరి రోజు సమావేశం ఇరవై సంవత్సరాల విమర్శ మీద. విమర్శ వ్యాసం కలగాపులగం అయి శ్రోతలను అకట్టుకోలేదీ సమావేశం. ఈ సభకు అధ్యక్షత లత వహించితే-గోష్ఠిని శ్రీమతి రావి భారతి ప్రారంభించారు. రావి భారతి చాలా చక్కని పేపరు చదివారు. ముఖ్యంగా, గోడమీది పిల్లివాటంగా కాకుండా - తమ ఖచ్చిత మైన అభిప్రాయాలని వెలిబుచ్చడం - మెచ్చ దగినదిగా వుంది. దాని యజమాని వంటివి భార్యా భర్తల సంబంధాలని; పాతివ్రత్య లక్షణాలని తూర్పారపట్టి, కాలగమనంలోని మార్పు, సమా జంలో శ్రీ-పురుష సంబంధాలలోనూ, సంసార రంగంలోనూ వస్తున్న మార్పుల కనుగుణంగా- రచన - వ్యాసరచన సాగాలని ఉద్ఘాటించారామె.

ఆర్. వసుంధరాదేవి వాడి-కథల్లోనేగాని ఉపన్యాసంలో కానరాలేదు. అలాగే వాణీ రంగా రావుగారి ఉపన్యాసంలో ఆవేశంపాలేగాని ఆచరణ యోగ్యమైన సూచనలు రాలేదు. ముక్తేవి భారతి తమ వ్యాసంలో - పత్రికలలో వస్తున్న వివిధ రకాల వ్యాసాలని వర్గీకరిస్తూ ఓ సమీక్ష చేశారు.

డెన్ మార్క్కి చెందిన ప్యూనెన్ దీవిలో ఇద్దరు వనితలు కలిసి ఒక పార్టీ స్థాపించారు. వీరు ఇరవై ఏడేళ్ళ హెల్లా ముంటర్; ముప్పై ఏళ్ళ బ్రిట్టా లివిన్ సన్. ఇద్దరూ - ముగ్గురు పిల్లల తల్లులు. వీరి పార్టీకి 'తల్లుల ప్రజా పక్షము' అని నామ కరణం చేశారు. ఈ పార్టీ సమర్పించిన నివేదిక ప్రకారం - మగవాళ్ళు ప్రత్యేక మయిన అనుమతితోనే శ్రీలను సమీ పించాలి. భూమి మీద గానీ, ఆ ప్రిపాస్తుల మీద గానీ వారసత్వపు హక్కు మగవారికి లేదు! అంతటితో ఊరుకోలేదీ మహిళలు. మగవారిని మూడు తరగతులుగా - కార్మి కులు, కర్షకులు, శ్రీలకి వినోదం కలిగించే వ్యక్తులుగా విభజించారు. డెన్ మార్క్ లో చట్టప్రకారం ఒక పార్టీ - ఎన్నికలలో పోటీ చేయాలంటే ఆ పార్టీకి తమ

మద్దతు వున్నట్టుగా 17,000 మంది సభ్యులు ప్రకటించాలి. ప్రస్తుతం ఈ వనితలిద్దరూ ఆ సంతకాల సేకరణలో నిమగ్నులయి వున్నారు.

'నిజం నిర్భయంగా చూపడానికి వ్యాసం లాంటి సరైన వాహిక యింకొకటి ఉండద'న్నారు.

మూడునాళ్ళపాటు జరిగిన ఈ రచయిత్రుల సభలు నవలల జోలికి పోకపోవడం సభికులకు ఆశ్చర్యాన్ని కల్గించింది. నవలా సాహిత్యంలో యీ యుగం నవలా యుగం అంటూనే-అదెటు

వంటి స్థితిలో ఉన్నదీ చర్చించకపోవడం - రోచే కదా. సమావేశ కర్తలీ అంశాన్ని కూడా చేర్చి ఉండవలసింది.

తొలినాటి సభకు సలహాసంఘ కార్యదర్శి కుమారి వాసిరెడ్డి సీతాదేవి తమ నివేదికను సమర్పిస్తే, ముగింపు సమావేశంలో సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు శ్రీ గోపాలరెడ్డి గారు కుభాకాంక్షలు తెలియజేశారు.

మొత్తానికి ఏటి సభలు రాజధాని నగరంలో జరిగినా కాస్త పేలవంగా ముగిశాయి. దీనికి కారణం ఒక్కటే. వచ్చిన రచయిత్రులంతా కలిసి ఊహలు కలబోసుకుని మాట్లాడుకొనే అవకాశం కల్పించబడలేదు. కనీసం వచ్చిన అంత మంది ఎవరెవరో తెలియకుండానే వెళ్ళిపోడం జరిగింది. కనీసం ఈ సారైనా సలహాసంఘంవారు ప్రతినిధుల సమావేశం జరపడం, ముఖ్యమైన సమస్యలపట్ల తమ అభిప్రాయాలను బహిరంగంగా తెలియచేయడం లాంటివి చేస్తే బాగుంటుంది.

ఈ సభలసందర్భంగా ఏర్పాటు గావించబడిన పుస్తకప్రదర్శన కూడా అంతంత మాత్రంగానే వుండడం కూడా అందరికీ నిరుత్సాహకరమే అయింది!

—ప్రత్యేక విలేకరి

గత సంవత్సరం ఆఖరులో పారిస్ నగరంలో '15వ అంతర్జాతీయ నాట్యోత్సవాలు' జరిగినపుడు ఎనభై ఎనిమిది దేశాలు పాల్గొన్నాయి. భారతదేశం తరపున ఈ ఉత్సవాలలో పాల్గొన్న మల్లికా సారాభాయి (ఈ మధ్యనే 'వనిత' ముఖచిత్రం మీద చూశారు) 'ఉత్తమ నర్తకి'గా నిర్ణయింపబడడం విశేషం. ఈ ఉత్సవ నిర్వాహకులు ఆమెకు 'బంగారు నక్షత్రం' బహుమతిని యిచ్చి, గౌరవించారు.

స్త్రీ ఓటర్లే ఎక్కువ!

మళ్ళీ ఎన్నికలొస్తున్నాయి. ఆ సంరంభం, సందడి రాష్ట్రం నలుమూలలా కనిపిస్తున్నాయి. ఈ సారి ఎన్నికల ఫలితాలు చాలా మటుకు స్త్రీల ఓట్ల మీద ఆధారపడి వుంటాయని పరిశీలకులు భావిస్తున్నారు. కారణం—రాష్ట్రంలో 1, 42, 75, 524 మంది స్త్రీ ఓటర్లు వుంటే, పురుషుల సంఖ్య 1, 40, 50, 850 మాత్రమే! ఇక జిల్లాల వారీగా పరిశీలిస్తే తూర్పు గోదావరి జిల్లా—మహిళా ఓటర్ల విషయంలో అగ్రస్థానం వహిస్తున్నది. ఇక్కడ పురుషులకన్న స్త్రీ ఓటర్ల సంఖ్యే అధికంగా వుంది!

రామరాజు ఎదురుగా ఉన్న ఫొటోల వంక చూశాడు.

అన్నిటిలోకి వనజ అనే అమ్మాయి ఫొటో బాగుంది. అందంగానే ఉంది. కానీ ఆ అమ్మాయికి చదువు లేదు. పైగా నలుపట. చదువున్న అమ్మాయిలిద్దరు ముగ్గురు—అస్సలు బావుండలేదు.

అన్నిటిని విసుగ్గా కవర్లోకి తోసేశాడతను. తండ్రి బయట పెళ్ళిళ్ళ పేరయ్యతో మాట్లాడు తున్నాడు.

“ఇదిగో—కవరు!” తండ్రి కందించాడు రామరాజు.

పేరయ్య కుతూహలంగా చూశాడతనివేపు.

“ఎవరయినా నచ్చారా?” అడిగాడు తండ్రి అనుమానంగా.

“ఊహ! అన్నీ హోవలెన్ గా ఉన్నాయ్...” అనేసి అక్కడినుంచి బయటకు నడిచాడు రామరాజు.

ఈ పెళ్ళి వ్యవహారం తనకు పరమ చిరాకు కలిగిస్తోంది. ఒకటి కాదు, రెండు కాదు ఆరు నెలల నుంచీ అందమయిన అమ్మాయి కోసం గాలిస్తున్నాడు తను. పెళ్ళికొడుకులు దొరకడం

రోడ్డుమీద నాలుగడుగులు వేసేసరికి శారద గుర్తుకొచ్చింది. అనుకోకుండానే పక్కకు తల తిప్పి చూశాడు. కిటికీలోనుంచి తనవేపే చూస్తోంది శారద. తనను చూడగానే నవ్వేసింది.

“ఎక్కడికెళ్తున్నావ్?” అడిగింది నెమ్మదిగా. “మాట్నీకి....”

“మాట్నీకింకా చాలా టైముందిగా—” ఆహ్వానిస్తున్నట్లు అంది. నిజమేననిపించింది రామరాజుకి.

గేటు తీసుకొని ఆమె ఇంట్లోకి నడిచాడు.

“పెళ్ళి నెటిలయ్యిందా?” నవ్వుతూ అడిగింది.

“ఆ—నా మొహం అవుతుంది.” విసుగ్గా అన్నాడు రామరాజు.

“అదేం?” ఆశ్చర్యపోతూ అంది.

“ఒళ్లు అమ్మాయి కూడా బావుండలేదు. ఇంకా వారం రోజుల శెలవే మిగిలింది. ఈ రోసల కుదిరేట్లు కనిపించటంలేదు....”

శారద అతనివంకచూసి చిరునవ్వు నవ్వి తల దించుకొంది. కొద్దిక్షణాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచినయ్.

భక్తమించిభక్తు

శీలంశెట్ట రమాదేవి

లేదనీ, ఆడపిల్లలు ఎక్కువయిపోయారనీ అందరూ అనుకోవడం తనకు తెలుసు. మరి తన దగ్గర కొచ్చేసరికి ఒళ్లు ఆడపిల్ల కూడా అందమైనది కనిపించడం లేదు.

తను అందగాడు కాదు. నిజమే. కానీ అలా అనెప్పి అందవికారి కూడా కాదు. పెళ్ళాన్ని తేలిగ్గా పోషించుకోగల ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. బాబరబందీ లేదు. సొంత పెంకుటిల్లుంది. పెన్షన్ వచ్చే తండ్రి, తల్లి—అంతే! మరి తనకెందుకని అందగత్రెయిన అమ్మాయిలు కనిపించటం లేదు.

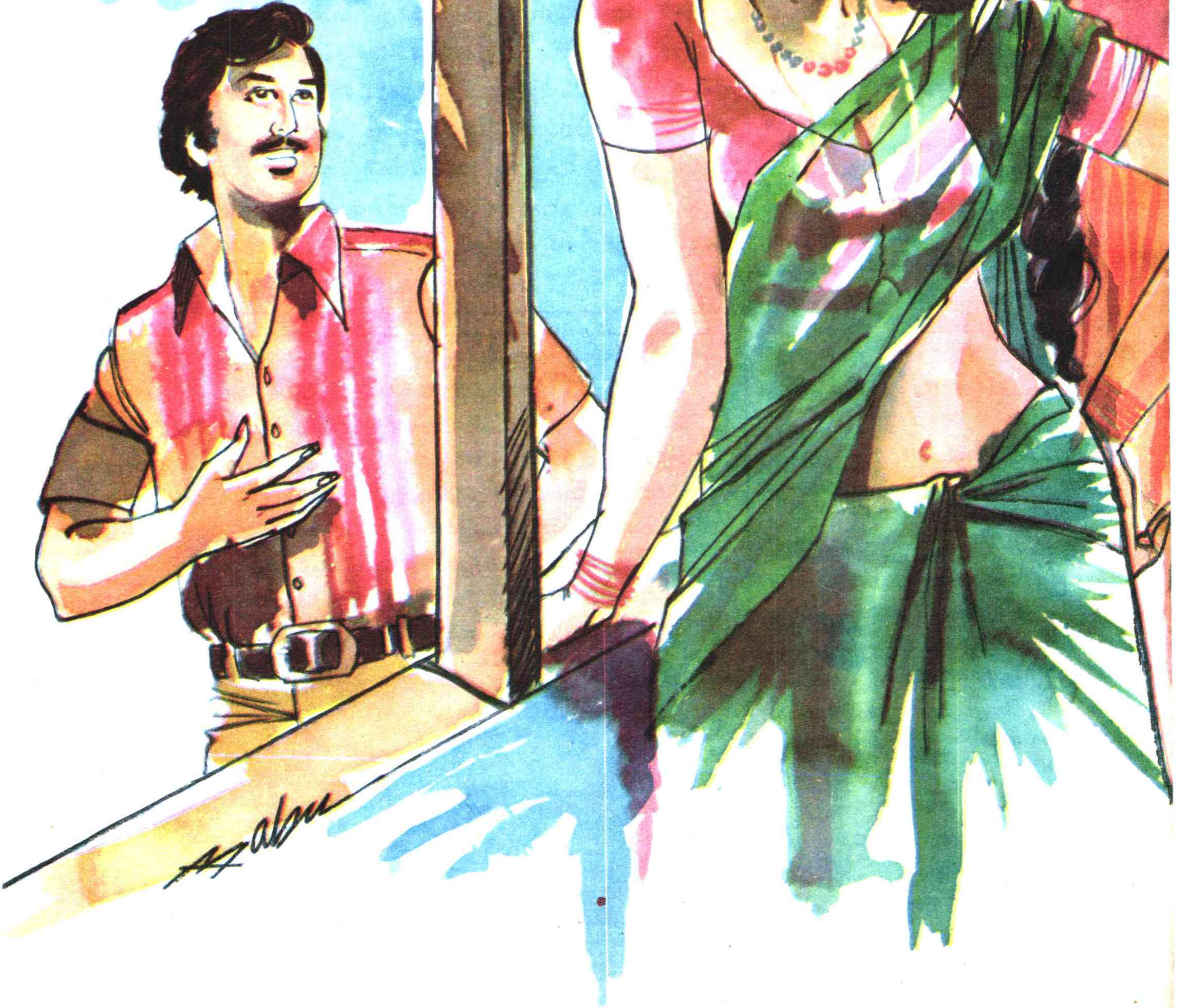
“మరి నీ పెళ్ళెప్పుడేమిటి?” నవ్వుతూ అడిగాడతను.

“చూస్తున్నారు మా వాళ్ళు....” తల వంచు కునే చెప్పిందామె. ఆ క్షణంలో ఆమె గుండెలు ఏదో చెప్పాలని ఎగసిపడినాయ్. అతని వంక చూడాలని ప్రయత్నించీ చూడలేకపోయింది.

పదేళ్ళపాటు కలసి చదువుకొన్నారు. దగ్గరే ఉన్నాయ్ ఇద్దరిళ్ళూనూ. మనసులు కూడా దగ్గరవాలని అనుకొంది తను. కానీ అతనికా ద్యానే లేదు. తననెందుకు ఆ దృష్టితో చూడటం లేదో ఇటీవలే అర్థమయింది. అతనికి చాలా అంద

మయిన అమ్మాయ్ కావాలి. తనలాంటి యావ
రేజ్ అమ్మాయిలు అతనికి నచ్చరు. ఆరోజు
నుంచే తను అతని గురించి ఆలోచించడం మాని
వేసింది. అతనితో అదివరలా అతిగా మాట్లా
డడం తగ్గించి వేసింది. కానీ అతను కనిపించి
నప్పుడు మాత్రం అతనితో మాట్లాడాలని ప్రాణం
కొట్టుకుపోతుంది. నిజానికి అతని అందానికి తనే
మాత్రం తీసిపోదు. వక్క పక్కన నిలబడితే
తప్పక అతనికన్న తనే ఎక్కువ మార్పులు
కొట్టేయగలదు కూడా! అయినాగాని అతని
దృష్టి తన మీద లేదు. ఎక్కడో అకాశంలో

ఉంది. దేవకన్యల్లాంటి అసాధారణ అందగ తైల మీద ఉంది.

“కారదా.....” బయట నుంచి ఎవరిదో సన్నని గొంతు వినిపించింది.

కారదతోపాటు తనూ కిటికీలో నుంచి బయటకు చూశాడు రామరాజు.

అతని కళ్ళు జిగేల్మన్నయ్. గుండెలు వేగంగా కొట్టుకొన్నాయ్. ఇదే.....ఇలాంటి అందగతైకోసమే తనిన్నాళ్ళూ ఎదుర్చునీంది. ఇంత అందమయిన అమ్మాయ్ ఈ ఊళ్ళోనే ఉందా? అదీ కారదకు స్నేహితురాలయి ఉన్న విషయం తను తెలుసుకోలేకపోయాడా? ఎవరీ అమ్మాయ్? బహుశా ఈ ఊరికి కొత్తగా వచ్చి ఉండాలి వాళ్ళు. తను ఈ ఊరు వదలి ఆయిదేళ్ళవు తోంది. అందుకే ఊర్లో ‘టచ్’ పోయింది.

కొద్ది క్షణాలు కారదా, ఆ అమ్మాయీ బయటే మాట్లాడుకొన్నారు. ఆ అమ్మాయినీ కారద లోపలకు ఆహ్వానిస్తే బావుండునని అర్జుంటుగా దేముడిని మొక్కుకొన్నాడతను. కానీ దేముడు అతని మొక్కుని ఖాతరు చేయలేదు. ఆ అమ్మాయినీ పంపించివేసి లోపలికొచ్చింది కారద. ఆమెని వెళ్ళిపోయేముందు జాగ్రత్తగా పరిశీలించాడు రామరాజు. అద్భుతమయిన అందం. ఎలాంటి అవలోపమూ లేదు. పెళ్ళికాని యువతేనని స్పష్టంగా తెలిసిపోతోంది.

“ఎవరా అమ్మాయ్” ఆశ్చర్యంగా అడిగాడతను కారదని.

“ఆ సందు చివరింట్లోకి కొత్తగా వచ్చారు సంవత్సరం క్రితం. క్రిందచేదు ఇద్దరం ఒకచే క్లాసు....” చెప్పింది కారద.

“అదే చూస్తున్నాను. నేను చదివేటప్పుడు ఎక్కడా కనిపించని అమ్మాయ్ హఠాత్తుగా ఎలా ప్రత్యక్షమయిందా అని....” నవ్వుతూ అన్నాడు రామరాజు.

కారద నవ్వి ఊరుకొంది.

“వాళ్ళ నాన్నగారేం చేస్తారు?” ఆమెకు అనుమానం రాకుండా - మామూలుగా అడిగినట్లు అడిగాడతను.

“బాంక్లో క్లర్కుట....”

“ఓహో..... మరి నేను వెళ్ళిరానా?” హడావుడిగా లేచి నిలబడ్డాడు.

తలూపింది కారద. రామరాజు బయటి కొచ్చేశాడు.

కవల పిల్లల్లాగ కనుపించే యీ అమ్మాయిలు, అక్కా, చెల్లి - ఖమర్సుల్తానా, మార్జహాను. పదిహేను. పద్నాలుగు సంవత్సరాల వయస్సు. ఊపిరి సంబంధమైన వాద్యాలు, వేణువు, నాదస్వరం వంటివి వాయించే స్త్రీలు దేశం మొత్తం మీదే అరుదుగా వున్నారు. ఇంక క్లారిన్లెట్ ఇరవై రెండు బీగాల (‘కీ’)తో స్వరమేళనం చేయవలసిన వాద్యం. ఇది వాయించే స్త్రీలు దేశంలో దాదాపు లేరనే చెప్పవచ్చు. గత ఒకటిన్నర సంవత్సరాలుగా తమ తండ్రి ప్రఖ్యాత క్లారిన్లెట్ విద్వాంసులు శ్రీ షేక్ హుస్సేన్ సాహేబుగారి వద్ద విద్య నేర్చుకుంటున్నారు యీ చిరంజీవులు. ఆకాశవాణి హైదరాబాదు కేంద్రం నుండి వీరి క్లారిన్లు యుగళ సంగీతం - బాలవినోదం, యువవాణి కార్యక్రమాల్లో ప్రసారమైంది. వీరిద్దరూ చిన్న చిన్న కచ్చేరీలు కూడా ఇస్తూ - ప్రశంసలు అందుకుంటున్నారు.

—జె. ఆర్.

లయన్ లేడీస్ క్లబ్బు, (విశాఖపట్నం) 25 డిసెంబరు (1977) నుండి 5 మార్చి (1978) వరకూ విశాఖ సేవాసదన్ రామ్ నగర్ అప్పర్ ప్రైమరీ స్కూలులో నిర్వహిస్తున్న ఉచిత పోలియో అండ్ ట్రిపుల్ యాంటిజిన్ వైద్య శిబిరాలకు డా॥ ఇందిరాబాయి — ప్రారంభోత్సవం చేశారు. ఈ కార్యక్రమం నెలకు రెండు దఫాలుగా మూడు నెలలపాటు జరుగుతుంది. మొదటిసారిగా వందమందికి పైగా చిన్న పిల్లలకు యీ పోలియోమందులు, ట్రిపుల్ యాంటిజిన్ వాక్సిను యివ్వడం జరిగింది. డా॥ పి. భ్రమరి, లయన్ లేడీ డా॥ ఎమ్. సన్యాసమ్మ సహకరిస్తున్నారు. స్కూలు మేనేజిమెంటు కమిటీ, ప్రధానోపాధ్యాయురాలు శ్రీమతి కృష్ణవేణి తదితర ఉపాధ్యాయవర్గం, విశాఖనార్ లయన్ లేడీస్ ఆస్పిరియరీ కార్యదర్శి శ్రీమతి సరస్వతి తగిన సహాయాన్ని అందజేస్తున్నారు.

—విలేకరి

అతను ఆనందంతో ఉక్కిరిబిక్కిరవుతున్నాడు.

దాలా ఆసాధారణమయిన అందగత్తె ఆ అమ్మాయి. తనక్కావలసింది ఆ అమ్మాయే.

తను కలలుకంటోంది అలాంటి సౌందర్యవతి కోసమే.

శారదలాంటి మామూలు ఆడపిల్లలు కోకొల్లలు. అలాంటివారు తనకొద్దు. తన చదువుకొన్నాడు.

ఉద్యోగం చేసుకొంటున్నవాడు. కొద్దోగాపో అస్తాస్తూలున్నవాడు. చూడడానికి బాగానే ఉంటాడు. అంచేత తనకి కావలసిన ఆడపిల్లని నెలక్ట్ చేసుకొనే సౌకర్యం ఉంది. ఆ సౌకర్యాన్ని తను పూర్తిగా వినియోగించుకొంటున్నాడు.

మనసులోని విషయం వెంటనే తండ్రికి చెప్పాడు రామరాజు. ఆ పిల్ల ఆడ్రస్ అందించేడు తెలిసినంతవరకూ.

తండ్రి ఆనందంతో పొంగిపోయాడు. అసలు తన కొడుక్కి నచ్చే పిల్ల ఈ భూలోకంలో లేదేమోనని అదుర్దాపడుతున్నాడు.

వెంటనే కండువా భుజానేసుకొని బయల్దేరే దాయన.

రామరాజు ఆయన కోసం ఎదుర్చుస్తూ కూర్చున్నాడింటో. ఎంతనేపటిగ్గాని తండ్రి తిరిగి రాలేదు. ఆయన మొఖంలో అదివరకటి విసుగూ, చికాకూ మళ్ళీ చోటు చేసుకొన్నాయ్.

“ఏమన్నారు నన్నా....” అత్రుతగా అడిగాడు రామరాజు.

“నీ పోటో కావాలిట. ఆ అమ్మాయికి నీ పోటో నచ్చితే అప్పుడు మిగతా విషయాలు మాట్లాడతారట....”

అశ్చర్యపోయాడు రామరాజు.

అమ్మాయికి తను నచ్చడమా? అందుకు ముందు పోటో పంపడమా? అదేమిటి?

“ఇప్పటికే నలుగురైదుగురు అమ్మాయిలు కానీ కట్నం లేకుండా చేసుకొంటామని కబుర్లు చేసేరుట. అందరూ మంచి ఉద్యోగులైతే. ఒకతను ఆఫీసరు కూడానట. వీళ్ళుకాకుండా ఆ పిల్ల బావ కూడా తననే చేసుకోవాలని పట్టుపడుతున్నాట్ట. వాళ్ళందరి పోటోలు చూసిగానీ నిర్ణయించుకోదట ఆ అమ్మాయి....”

రామరాజు పూర్తిగా నిరుత్సాహపడిపోయేడు.

క్రీడారంగంలో కూడా ఎందరో వవితలు కృషి చేస్తూ రాజీవున్నారు. ప్రశంసలు అందుకుంటున్నారు. అటువంటి వాళ్ళలో కుమారి రెడ్డి విజయలక్ష్మి ఒకరు. వన్నెండు సంవత్సరాలుగా విజయలక్ష్మి 'స్పార్ట్స్'లో కృషి చేస్తూ-వెళ్ళుకొస్తున్నారు. కృష్ణా జిల్లాలో జరిగిన 'గ్రీన్ మెమోరియల్' పోటీలలో- ఆమె తొలిసారిగా 'బెన్నికాయట్ ఛాంపియన్'గా ఎన్నుకోబడింది. అప్పుడే, హైద్రాబాదులోని వ్యాయామకళాశాలలో-విద్యార్థినిగా చేరి, క్రీడలలో కృషి చెయ్యసాగింది.

1970 లో ఢిల్లీలో జాతీయ స్థాయిలో కబడి పోటీలు జరిగాయి. ఆంధ్రదేశం తరపున - విజయలక్ష్మి అందులో పాల్గొన్నది. '72 లో 'నేషనల్

స్టాన్ బాల్ ఛాంపియన్ షిప్'కు జరిగిన పోటీల్లో ఆమెకు మూడవస్థానం లభించింది. '73 లో అందులోనే - 'స్టేట్ ఛాంపియన్'గా ఎన్నికైంది! ఆ సంవత్సరంలోనే ఆమె - బెన్నికాయట్ పోటీల్లో ఘన విజయాలు సాధించి - ప్రశంసలు పొందింది. ఇలా ప్రతి సంవత్సరం - ఆమె పలుక్రీడలలో పాల్గొంటూ, బహుమతులు అందుకుంటున్నది.

ప్రస్తుతం-విజయలక్ష్మి హైద్రాబాదులోని 'అర్య కన్య విద్యాలయము'లో వ్యాయామ అధ్యాపకురాలిగా పని చేస్తున్నారు. ఆమె బి. ఎ.; ఫిజికల్ ఎడ్యుకేషన్ లో 'డిప్లొమా' కూడా వన్నది. విజయలక్ష్మి వయసు 27 సంవత్సరాలు.

—రావినూతల రాజ్యలక్ష్మి

అందులో ఆ నా చిత్తం ఏమీ కనిపించలేదతనికి.

తను, తనకు మించిన అందం కోసం వెతుకుతున్నాడు. ఆ అమ్మాయి ఆమెని మించిన అంద

గాదికోసం వెతుకుతూంది. తను తనక్కావలసిన అందగత్తెని నెలక్ట్ చేసుకోడానికి పోటోలు తెప్పించినట్టే ఆమె ఆమెక్కావలసిన అందగాడిని నెలక్ట్ చేసుకోడానికి పోటోలు తెప్పించుకొంటోంది. ఇది నెలక్షన్. అంతే! □

పిల్లలు ఉన్న ఏ ఇల్లయినా
 కళకళలాడుతూ వుంటుంది. అట
 పాటలతో ఆనందంగా గడిచిపోయే దశ-
 బాల్యం. వారి అల్లరిలోనూ అమాయకత్వం
 వుంటుంది. చక్కటి దుస్తులు
 ధరించినప్పుడు పిల్లలు మరింత
 ఆనందంగానూ, ఆరోగ్యంగానూ కనిపిస్తారు.
 విందు, వినోదాలకు పిల్లల్ని తీసుకు
 వెళ్ళినప్పుడు-ఈ చిత్రాలలోని
 పిల్లలు ధరించినట్లుగా-దుస్తులు వేస్తే
 చూడముచ్చటగా వుంటారు.

మగదేవాలయాలు:

భారతీయులకు సూర్యభగవానుడు ప్రత్యక్ష దైవం. ఆదిత్యుడు ఉదయించే తూర్పుదిశ మనకు పరమ పవిత్రమైనది. ఉదయం స్నానానంతరం భాస్కరునికి ఆర్ఘ్యప్రదానం చేయడం మన భారతీయుల సంప్రదాయం, ఆదిత్యునికి చేయే త్రినమస్కరించ నిదే మన వాళ్ళు కొందరు మంచినిళ్ళు కూడా ముట్టరు.

పురాణకాలం నుండి సూర్యోపాసన ఆచారంగా వున్నది. పరబ్రహ్మ స్వరూపుడైన సూర్యుని నిత్యం పూజించినచో సకల రోగాలు పోయి ఆయురారోగ్యభాగ్యాలు కలుగునని మన పూర్వీకులనుండి ఇప్పటివరకు ఒక దృఢవిశ్వాసం ప్రజల్లో వుంది.

భారతదేశంలో సూర్యదేవాలయాలు చాలా అరుదుగానే వున్నాయి. కాశ్మీర్‌లోని మార్తాండ దేవాలయం ఒరిస్సాలోని కోణార్కదేవాలయం, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని అరసవిల్లి సూర్యదేవాలయం చాలా ప్రసిద్ధిపొందాయి. కాశ్మీర్‌లోను, కోణార్కలోను వున్న సూర్యదేవాలయాలు శిథిలా

వస్థలో వుండి చరిత్ర మరుగునపడిపోయి. నిత్య పూజాదికాలు లేకుండా నీరసంగా వున్నాయి. కాని శ్రీకాకుళం పట్టణానికి రెండు కిలోమీటర్ల దూరంలో మహాత్తరమైన పుణ్యక్షేత్రంగా, పవిత్ర నాగావళి నదీతీరంలో విలసిల్లే అరసవిల్లి దేవాలయం నిత్యపూజలతో నిండుగా భాసిల్లుతూ ఆశేషభక్తులకు ప్రీతిపాత్రమై ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు అలంకారంగా ఆలరారుతోంది.

పూర్వం ఈ పుణ్యక్షేత్రం "హర్షవల్లి"గా ప్రఖ్యాతి పొంది క్రమంగా గ్రామ్యపదంగా మారి నేడు "అరసవిల్లి"గా పిలువబడుతున్నది.

ఈ దేవాలయాన్ని ఆంధ్రప్రదేశ్‌నుండే కాక భారతదేశంలోని పలు రాష్ట్రాలనుండి కూడా నిత్యం వేలాది యాత్రికులు సందర్శిస్తుంటారు.

రథనప్రతి (14-2-78) సూర్యదేవుడికి సంబంధించిన పర్వదినం. ఆ సందర్భంగా, ఆంధ్రదేశంలో వున్న ఏకైక సూర్యదేవాలయం గురించి-ఇక్కడ ప్రచురిస్తున్నాము :

చారిత్రక ప్రాధాన్యత :- పురాతత్వ పరిశోధక శాఖ వారు అరసవిల్లి సూర్య దేవాలయానికి సంబంధించిన ఎన్నో చారిత్రక వివరాలు వెలికి తీశారు. చరిత్రపరంగా అరసవిల్లి దేవాలయానికి ఎంతో ప్రాముఖ్యం వుంది. క్రీ. శ. 396 నుండి ప్రాచీనకళింగ రాజ్యం గోదావరీ, మహానదుల మధ్యనే విస్తరింపబడి గంగా న్యయులైన క్షత్రియులచే చాలా కాలం పరిపాలింపబడింది. 7వ శతాబ్దపు రెండవ భాగంలో గుణార్జునన్ కుమారుడైన దేవేంద్రవర్మ ఈ ప్రాంతాన్ని పాలించే వాడు. ఆ దేవేంద్రవర్మే ఈ దేవాలయాన్ని నిర్మించినట్లు తామ్రశాసనాలు తెలుపుతున్నాయి.

దేవాలయ ప్రాకారంలోపల శిలా శాసనాలు చెక్కబడి వున్నాయి. రమ్యమైన దేవతా విగ్రహాలు శిల్పుల చేతుల్లో చక్కని రూపాన్ని పొందాయి. దేవాలయంలో మూడవ ద్వారానికి ఇరుప్రక్కలా రెండు శిల్పశాసనాలు వున్నాయి. అందులో ఒకటి వేదపాఠశాల, వేదవిద్యార్థులకు

సత్రం నిర్వహించుటకు కొంత భూమిని దానం చేసినట్లు, రెండవది దేవాలయంలో ధూప దీప నైవేద్యములు జరిపించుటకు దానం చేసినట్లుగా వున్నాయి.

16 వ శతాబ్దంలో దేవాలయంలోవున్న శిల్ప సంపదను మహమ్మదీయ సుల్తానులు ధ్వంసం చేశారు. వారు ఏవి ఎన్ని పాడుచేసినా ఏ కారణం వల్లనో దేవాలయంలోని మూల విరాట్టు మాత్రం తాకలేక పోయారు.

తరువాత ఒక శతాబ్దం వరకు జీర్ణదేవాలయం పునరుద్ధరింపబడ లేదు. అరసవిల్లికి సంబంధించిన స్థల పురాణం 'స్కాంధ పురాణంలో వుంది.' మహాభారత యుద్ధంలో కౌరవ పాండవులలో ఎవరికీ సహాయం చేయటం ఇష్టంలేని బలరాముడు తీర్థ యాత్రలకు బయలుదేరాడు. లంబనాసురుని వంటి రాక్షసులను సంహరించి ధర్మప్రతిష్ఠ చేశాడు. నాగావళి నదీతీరానవున్న రుద్రకోటీశ్వరుని సందర్శించాలన్న కోరికతో దేవేంద్రుడు కోటీశ్వరాలయానికి వెళ్ళాడు. ఆ సమయం

అర్ధరాత్రి, ద్వారపాలకుడైన నంది దేవేంద్రుని ఆగమనిచ్చి తానుపోయి శివుని అజ్ఞను తీసుకుని వస్తానని సవినయంగా విన్నవించాడు. కాని, దేవేంద్రుడు అందుకంగీకరించ లేదు. వారిరువురకు జరిగిన సంఘర్షణలో నందీశ్వరుడు దేవేంద్రుని రొమ్ముపై తన్నగా, దేవేంద్రుడు తూర్పు దిక్కుగా కొంత దూరంలో శక్తిహీనుడై పడి పోయాడు. తరువాత తేరుకుని నిజస్థితికి చింతించి రుద్రకోటీశ్వరుని ద్యానించాడు. సూర్యుని అశరీర వాణి నందిని క్షమాపణ కోరుకోమని దేవేంద్రునికి కలలో హెచ్చరించింది, ఆ విధంగానే దేవేంద్రుడు నందీశ్వరుని ప్రార్థించగా అతనికి పూర్వతేజస్సు, శక్తి వచ్చాయి. ఏమృత దేవేంద్రుడు సూర్యుని కరుణకు మిక్కిలి కృతజ్ఞుడై అదే స్థలంలో ఒక పుష్కరిణిని త్రవ్వించాడు. అందులోనే ఛాయా, ఉషా, సద్మినీలతో సహా గల సూర్యదేవుని విగ్రహం లభించింది. దేవేంద్రుడు మయుని రప్పించి అచ్చట సూర్య దేవాలయం నిర్మించి భక్తిశ్రద్ధలతో సేవించి అమరావతికి తరలిపోయాడు. దేవాలయ ప్రాకారం ఎత్తుగా వుంటుంది. గోపురం శిల్ప నైపుణ్యంతో అందంగా వుంటుంది. దేవాలయం అవరణ చాలా పెద్దది. ఈ మధ్య దేవాలయాది కారులు కొన్నివేలు ఖర్చుచేసి ఛాయామంటపం, ఉషామంటపం అనే రెండు కల్యాణమంటపాలు కట్టించారు.

శ్రీ సూర్యదేవుని విగ్రహం నల్లరాతితో మలచబడి, అద్భుతమైన శిల్ప నిపుణతతో అత్యంతకర్షణీయంగా వుంది. ఈ విగ్రహం సుమారు అయిదడుగుల పొడవు, మూడడుగుల వెడల్పు, ఒకటిన్నర అడుగుల మందముగల నల్లరాతితో చెక్కబడి వుంది. సూర్యభగవానుడు పద్మహస్తాద్వై నిలబడి అభయహస్తమిస్తున్నట్లు చిత్రించబడి వుంది. తేజోమయుడైన ఆ దివ్య మూర్తి రథానికి మీదుగా రాజలాంఛనంగా వుండే సింహాలలాటం వుంది. కుడిచేతి ప్రక్క ముందు భాగంలో పద్మిని, మధ్య ఉష, చివరన ఛాయా దేవి ఉన్నారు. సనకసనందాదులు చెరోప్రక్క చత్రం, ఛామరం వీస్తుంటారు. పింగళుడు, మాతలుడు అనే ద్వారపాలకులు ఇద్దరున్నారు. ఇవన్నీ సప్తాశ్వముల రథముతో అనూరుడు రథ సారథిగా సారథ్యం వహించి, మానవలోకంలో అజ్ఞానం, అనారోగ్యం, అంధకారం మీద జైత్రయాత్రకు బయలుదేరినట్లుగా ఆకర్షణీయంగా

చిత్రించబడి వున్నాయి.

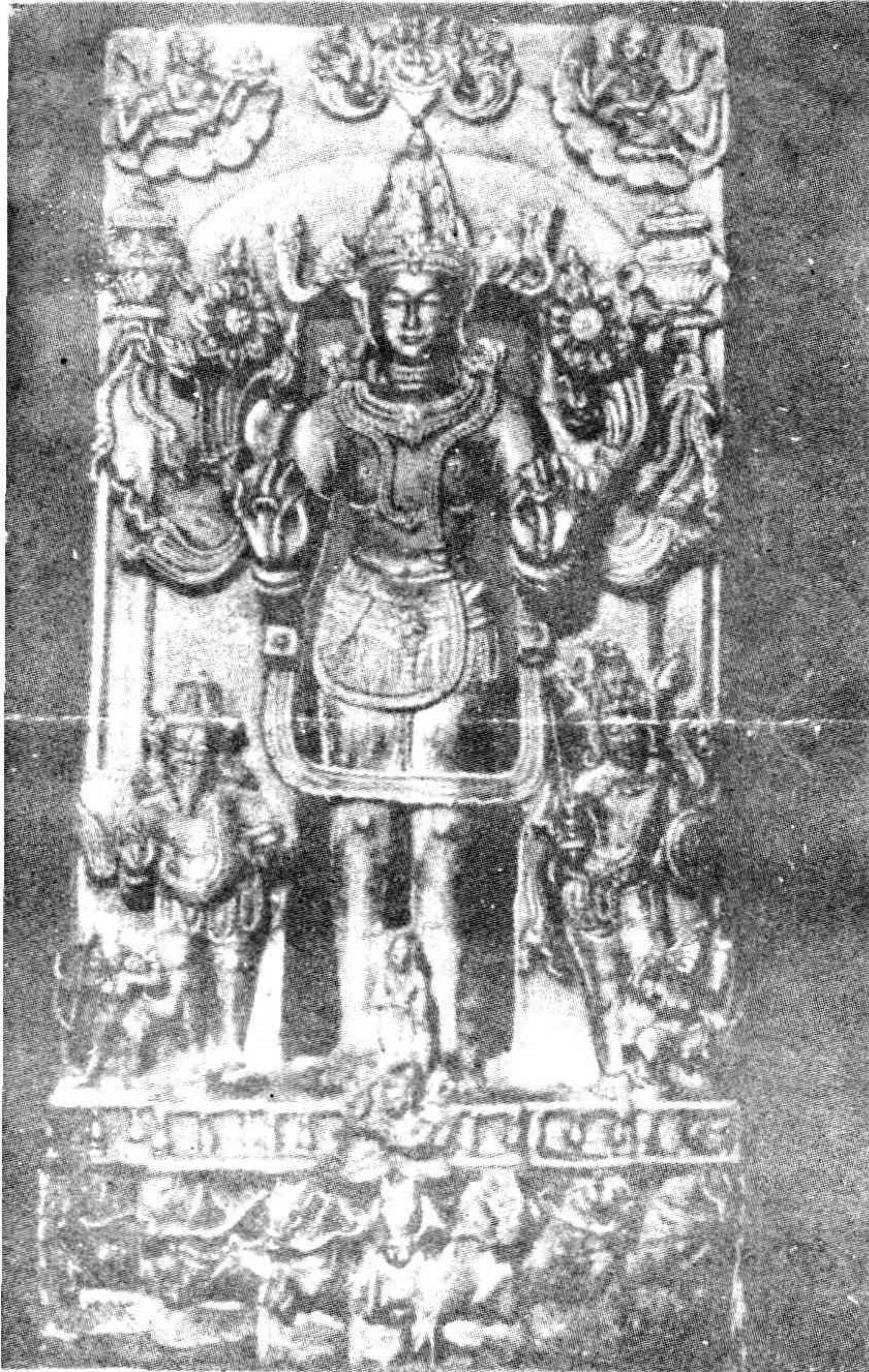
ఎవరైతే సూర్య పుష్కరిణిలో స్నానం చేసి నలభైరోజులుగాని లేక నలభై అదివారాలుగాని ఏకదీక్షతో రోజుకు 108 ప్రదక్షిణలు, భక్తి పూర్వకంగా సూర్య నమస్కారాలు చేసి స్వామి వారి తీర్థప్రసాదాలు సేవిస్తారో వారికి దీర్ఘవ్యాదులు హరింపబడి ఆరోగ్యం చేకూరుతుందని ప్రతీతి. ఇక్కడి విశేషం ఏమిటంటే - అరుణోదయ సమయంలో సూర్యకిరణాలు కొన్ని క్షణాలు మాత్రం కొన్ని నిర్దిష్టమైన దినాలలో సూర్య భగవానుని పాదపద్మాలను స్పృశిస్తాయి. దేవాలయ ప్రాకారాలనన్నింటిని దాటుకొని కిరణాలు దేవుని పాదాలవద్దకు చేరటం చాలా అశ్చర్యకరమైన, అద్భుతమైన విషయం. అరసవిల్లి దివ్యక్షేత్రమై విలసిల్లడానికిగల కారణాలలో ఇది ఒకటి.

ప్రతి సంవత్సరం మాఘాది పంచమాసాలలో ప్రతి అదివారం ఈ క్షేత్రంలో గొప్ప యాత్ర జరుగుతుంది. దేవుని కల్యాణం ప్రతి సంవత్సరం చైత్ర శుద్ధ ఏకాదశినాడు త్రయోదశి రథోత్సవం, శ్రావణ బహుళ అష్టమి మొదలు శ్రీ కృష్ణ నవరాత్రోత్సవాలు, కార్తీక శుద్ధ ద్వాదశినాడు క్షీరణ్ధోత్సవం, తెప్పతిరునాళ్ళు మాఘశుద్ధ సప్తమీ శ్రీ సూర్యజయంతి, పాల్గుణ శుద్ధ పౌర్ణమి దోలోత్సవం, కన్నులపండువుగా జరుగుతాయి.

ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రంగా విలసిల్లుతున్న అరసవిల్లి సూర్యదేవాలయానికి అన్ని ప్రాంతాలనుండి అశేష జనం వస్తుంటారు. తన్మయత్వంతో సూర్యదేవుని ఆరాధిస్తారు. భక్తితో ముడుపులు సమర్పిస్తారు. దేవాలయంలోని కల్యాణమంటపాల్లో పెళ్ళిళ్ళు వందలకొలదీ జరుగుతుంటాయి. యాత్రికులకు దేవస్థానంవారు తగిన సదుపాయాలు కలిగించారు. ఇటీవల తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారు అధునాతనంగా, సకల సౌకర్యాలు కలిగిన సత్రం, వసతిభవనాలు నిర్మించారు.

నేడు దినదినాభివృద్ధి పొందుతున్న రవాణా సౌకర్యాలు ఈ క్షేత్రానికి కూడా వున్నాయి. మద్రాసు హౌరా రైలుమార్గంలో శ్రీకాకుళం రోడ్ (అమదాలవలస) స్టేషనులో దిగి, అక్కడి నుంచి బస్సులలో యాత్రికులు శ్రీకాకుళం మీదుగా అరసవిల్లి పుణ్యక్షేత్రాన్ని చేరవచ్చు. మద్రాసు - కలకత్తా బ్రంకురోడ్డు శ్రీకాకుళం మీదుగానే పోతుంది కాబట్టి స్వంత వాహనాల్లోను, టూరిస్టుబస్సులలోను వచ్చేవారు కూడా అరసవిల్లి చేరవచ్చును.

—సున్నా బాలామణి

శ్రీ సూర్యనారాయణ స్వామి
అరసవిల్లి

తెలుగు రొత్తి

23

వచ్చింది. అంటే పన్నెండవ నాడు శుద్ధి అయింది. దానాలు వగైరా తంతులన్నీ అయ్యాయి. సంతర్పణ భోజనాలయ్యాక వాహినీ మధుసూదనం సాయంత్రం ప్రయాణమయ్యారు.

వాహినీ వెళ్ళిపోతోందని తెలిసి శారదమ్మగారు చూడ్డానికి వచ్చారు. అవిడ చేతిలో బొమ్మల సజ్జ వుంది.

“నేనివి రవికి ఇచ్చానమ్మా! నేను ప్రేమతో పసివాడికిచ్చినవి తిరగకొట్టే హక్కు నీకు లేదు. కాదనకు.” అంటూ “బాబూ ఇవిగోరా నీ బొమ్మలు! బంగారు తండ్రిలా ఆడుకో.” అని చెప్పి రవి చేతికి ఒక బొమ్మ యిచ్చి సజ్జ క్రింద పెట్టి వాడినెత్తుకుని ముద్దు పెట్టుకున్నారు. “ఈ మామ్మగారిని మరచిపోకూ! మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తావు బాబూ నన్ను చూడ్డానికి?” అన్నారు శారదమ్మగారు.

రవి ప్రశ్నార్థకంగా తల్లివేపు చూసాడు.

“నాన్నగారి సంవత్సరీకాలకి....” దుఃఖ భారంతో ఎర్రబడ్డ కళ్ళు వాత్తుకుంటూ అంది వాహినీ. “మీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్తగా చూసుకోండి.” శారదమ్మగారిని చూస్తూంటే వాహినీ మనస్సు జారితో నిండిపోతోంది.

ఇంతలో అటుగా వచ్చిన మధుసూదనం శారదమ్మ గారికి నమస్కరించాడు.

“ఈ నాల్గోజులుగా మీ రవి నాదగ్గర చేరిక అయిపోయాడు బాబూ! వీడిని వదిలి ఎలావుంద

దమో ఆర్థం కాకుండా వుంది.” అన్నారు శారదమ్మగారు రవి తల ఆప్యాయంగా నిమిరుతూ.

“వాళ్ళమ్మ నడగండి.” అన్నారు మధుసూదనం నవ్వుతూ.

“వీడెత్తు ధనం పోస్తే మాత్రం నాదగ్గర వుంచుతుందా వాహినీ!” అన్నారు శారదమ్మగారు.

“రికైల్చాయి అక్కయ్యా!” అన్నారు రామం వచ్చి.

శారదమ్మగారి మాటలకి చిరునవ్వు నవ్వి తల్లిదగ్గరికి వెళ్ళి “అమ్మా వెళ్ళొస్తాను. నీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్త” అని నెలపు తీసుకుంది వాహినీ.

రవిని వదలేక వదలేక కష్టమీద దింపారు శారదమ్మగారు మరోసారి వాడిని ముద్దు పెట్టుకుని.

వంగి తన కాళ్ళకి నమస్కరిస్తున్న వాహినీని రెండు చేతులతో లేవనెత్తి ఆప్యాయంగా దగ్గరికి తీసుకున్నారు.

“ఉత్తరాలు రాస్తూండండమ్మా!”

చెల్లెళ్ళతోను, తమ్ముళ్ళతోను చెప్పి అందరి దగ్గర నెలపు తీసుకుని రికైల్చింది వాహినీ. రవిని తన వాళ్ళో కూర్చోబెట్టుకుంది. వాహినీ

పెదపూడి రొచ్చలక్ష్మీదేవి

పక్కనే మధుసూదనం కూడా ఎక్కికూర్చున్నారు.

బాబూ నన్ను మరచిపోకూ! అంటూ శారదమ్మగారు, “బాబూ టా-టా-!” అంటూ వాహినీ తమ్ముళ్ళు చెల్లెళ్ళు వాహినీ....వెళ్ళగానే తేమంగా చేరినట్లు ఉత్తరం వ్రాయి తల్లీ....!” అంటూ వర్తనమ్మ....అంతా తలో విధంగా వీడ్కోలు చెప్తూంటే....బాబు అందరికీ టా....టా చెప్తూంటే రిక్తా కదిలింది. “వెళ్ళొస్తా....!” అందరినీ వుడ్డేళించి అంది వాహినీ.

24

సంవత్సరం గిరున తిరిగి వచ్చింది. రాఘవయ్య సంవత్సరీకాలకి వాహినీ, మధుసూదనం, రవి వచ్చారు.

రవి వచ్చాడని తెలిసిన శారదమ్మగారు వాహినీని పలకరించి, రవిని తమ ఇంటికి తీ వెడతానని అంటే వద్దని ఎలా చెప్పాలో కాక తనకి ఆయిష్టంగా వున్నా సరేనని పూపింది వాహినీ.

రాఘవయ్య సంవత్సరీకాలు పూర్తయ్యాయి.

ఆ మర్నాడు వాణీ, వేణూ, వాహినీ, మధుసూదనం రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసుకి వెళ్ళారు. అక్కడ వేణు స్నేహితులు కొంతమంది వచ్చి వున్నారు. వేణు వాణీ వేలికి వుంగరం పెట్టాడు. దండలు మార్చుకున్నారు. సాక్షి సంతకాలు వాహినీ, మధుసూదనం చేశారు. ఆ తర్వాత వేణు అందరికీ హోటల్లో గ్రాండ్ గా డిన్నరు యిచ్చాడు. అంతా యింటికి వచ్చేసరికి మధ్యాహ్నం మూడయింది.

“ఇంతసేపూ ఎక్కడికెళ్ళారట్రా” అని ఎదురొచ్చిన వర్తనమ్మ పూలదండలతో ఎదురొచ్చిన కూతుర్నీ మరో యువకుడ్ని చూసి తెల్లబోయింది. కొత్త వ్యక్తిని వింతగా చూస్తూ నిలబడ్డాడు రవి.

మౌనంగా వచ్చి తన కాళ్ళకి నమస్కరిస్తున్న కూతుర్నీ అల్లుడ్ని చూసి ఏంచెయ్యాలో పాలుపోక దీవించేసి ఆ తర్వాత ‘ఎందుకిలా చేశార’ని గోల బెట్టింది వర్తనమ్మ. “నిజేపంలా పందిల్లో పెళ్ళి చేద్దుముకదా! ఇదేం ఖర్చే యీ పూలదండల మార్పిడి పెళ్ళి....!” అంటూ తల మొత్తుకుంది.

మధుసూదనం విషయమంతా నెమ్మదిగా చెప్పాడు.

అంతా విని నెత్తి, నోరూ కొట్టుకుంది వర్ణనమ్మ.

పరిస్థితి బాగులేదని వేణు లేచి “రేపు కలుసు కుందాం. ఈ రోపల అత్తగారు కాస్త సమాధాన పడతారు.” అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

“నీ కిదేం పోయ్యేకాలమే! నేను చచ్చానను కున్నావా? కులం కాని వాడిని చేసుకున్నావు” అంటూ కూతుర్ని తిట్టిపోసింది వర్ణనమ్మ.

వాణి దేనికి బెదరలేదు. “అమ్మా....! నీ కిష్టం లేకపోతే చెప్పు. వేరే వెళ్ళిపోతాము. అంతేకాని ఆయన్ని ఏమన్నా అంటే మాత్రం నేను సహించేదిలేదు. మన కులం కాదన్నమాటే కాని వేణు ఎంతో వుత్తముడు.” అంటూ నిష్కర్షగా చెప్పేసింది.

ఆ సాయంత్రమే తన బట్టలూ అవీ సర్దేసు ని భర్త యింటికి వెళ్ళిపోయింది వాణి.

వాహినీని మధుసూదనాన్ని చూసి, “మీరేనా బట్ట చెప్పారు కారేమర్రా అది అలాంటి పని చేస్తుంటే!” అంటూ ఏడ్చింది వర్ణనమ్మ.

“మీరు బాధపడకండ తయ్యగారూ! వేణు ఎంతో బుద్ధిమంతుడు. యోగ్యుడు. ఎందులోనూ మనకి తీసిపోడు. అమ్మాయిని పువ్వుల్లోపెట్టి చూసుకుంటాడు.” అంటూ యింకా ఎన్నోవిధాల చెప్పి వోదార్చాడు మధుసూదనం.

“రోకులకేం సమాధానం చెప్పేది బాబూ! వాళ్ళు నన్ను కాకుల్లా పొడిచేస్తారే!” అంటూ గోడుగోడున ఏడ్చింది వర్ణనమ్మ.

“మీరే అంటున్నారు కదా! రోకులు కాకు లని. ఏవో కూస్తారు. వాటిని మనం లెక్కచెయ్య కూడదంటే. మనకి మంచిదని తోచింది చెయ్యాలి. వాణి, వేణూ మనస్ఫూర్తిగా ప్రేమించుకున్నారు. అటువంటి ప్రేమికుల్ని విడదీయటం పాపం. అయినా మీకిష్టం లేకపోతే వాళ్ళని ఎప్పుడూ పిలవకండి. మీ యింట్లో అన్నం పెట్టకండి. వాణి దైర్యవంతురాలు. తనకి నచ్చిన వాడిని దైర్యంగా పెళ్ళి చేసుకుంది.” అన్నాడు మధు సూదనం.

ఆ మాటలతో మరింత కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడ్చింది వర్ణనమ్మ—కన్నకూతురికి యింత అన్నం పెట్ట దానికైనా నోచుకోలేదా తను అని.

తల్లెంత ఏడ్చినా రోకులెంత కూసినా లెక్క చెయ్యలేదు వాణి. భర్త, ఆమె, అత్తగారు కలిసి వుంటున్నారు.

ఒకవారం రోజులు వుండి వెళ్ళిపోయారు మధుసూదనం దంపతులు.

వాహిని పూరికివెళ్లే ముందురోజు సాయంత్రం శారదమ్మగారు వచ్చి ఒకసారి తమ యింటికి రమ్మని ఆహ్వానించారు.

వాహిని తప్పించుకోవాలని చూసినా లాభం లేకపోయింది.

“వీలు చూసుకుని సాయంత్రం వస్తాను.” అంది.

“అలా కాదు. ఇప్పుడు నాతోచే రావాలి.” అంటూ పట్టుబట్టారు శారదమ్మగారు.

“వెళ్ళవే! ఆవిడంత ఆస్థాయంగా వీలు స్తూంటే!” అంటూ మందలించింది వర్ణనమ్మ.

తప్పనిసరై ఆవిడతోపాటు వెళ్ళింది వాహిని.

రవి వాళ్ళింట్లో అలవాటయ్యాడు. రోజూ సాయంత్రం పూట వెడుతున్నాడు. ఒకవేళ వాడు రాకపోతే పనిమనిషిని పంపిస్తారావిడ, రవిని తీసుకురమ్మని.

వెళ్ళే ముందు భర్త దగ్గరికివెళ్ళి చెప్పింది.

“ఆవిడ అంతగా బలవంత పెడుతుంటే మొండికెయ్యడం సభ్యతకాదు. అలాగే వెళ్ళిరా.” అన్నాడు మధుసూదనం.

శారదమ్మగారి యింటి గడపలోకి ఎనిమి దేళ్ళయింది—అనాటికినాడు.

రోపలికివెళ్ళి సోపాలో కూర్చున్నారు.

ఆ పరిసరాలన్నీ చూస్తూంటే గతమంతా గిరున కళ్ళముందు తిరిగింది. మనస్సంతా ఏదో చెప్పలేని వేదనతో నిండిపోయింది.

“ఇప్పుడే వస్తానమ్మా....!” అంటూ రోపలికి వెళ్ళారు శారదమ్మగారు.

‘తనని చేతులమీదకి ఎత్తుకుని మంచం వైపు వెడుతున్న ప్రకాష్—తన చెవిలో ఏవో స్వీట్స్ నథింగ్స్ నెమ్మదిగా చెబుతున్న ప్రకాష్—నీరసంగా సోపాలో వున్న తనని చూసి గుమ్మం లోంచే గిరుక్కున వెనుదిరిగి వెళ్ళిపోతున్న ప్రకాష్....’ వివిధ పరిస్థితుల్లో గుర్తుకు వస్తూంటే కళ్ళు మూసుకుని సోపాలో జారబడింది వాహిని.

“వాహినీ....!” అన్న శారదమ్మగారి

వాత్సల్య పూరితమైన కంఠస్వరం విని కళ్ళు తెరిచింది వాహిని.

శారదమ్మతోపాటు శాంత కూడా వచ్చింది.

“కులాసా....?” అంటూ పలకరించింది. ఏదో మొక్కుబడి చెల్లించుకున్నట్లుగా వుంది ఆమె మాటతీరు.

వాహినికి బొట్టుపెట్టి, ఒక పళ్ళెంలో పూలూ, పళ్ళూ, చీరా, రవికల గుడ్డా పసుపు, కుంకం, పెట్టి వాహినికి అందించారు శారదమ్మగారు.

“ఇప్పుడివన్నీ ఎందుకండీ?” అంది. వాహిని మొహమాటపడుతూ.

“ఇప్పుడు నీకివ్వగలిగింది యిదేనమ్మా వాహినీ!” అన్నారావిడ. ఆవిడ కళ్ళల్లో సన్నటి నీటి పొరకమ్మడం గమనించింది వాహిని.

“పనుంది. ఇప్పుడేవస్తా”, అంటూ అత్త గారు చూడకుండా మూతి మూడువంకర్లు తిప్పు కుని తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది శాంత.

“రవికి నాపేరు చెప్పి, షర్టు నిక్కరు కుట్టించు వాహినీ!” అంటూ షర్టుగుడ్డ, నిక్కరు గుడ్డ వాహిని చేతిలో పెట్టారు శారదమ్మగారు.

అప్పుడే అక్కడికి వచ్చిన రవిని చూసి, “మామ్మ యిచ్చిందని చొక్కా నిక్కరు కుట్టించు కుని తొడుక్కో....!” రవిని దగ్గరికి తీసుకుని ముద్దు పెట్టుకుంటూ అన్నారు శారదమ్మగారు.

“నీకు నచ్చాయా బాబూ....?”

భయం భయంగా తల్లివేపు చూసాడు.

“ఫర్వాలేదు బాబూ చెప్పు! అమ్మ ఏమీ అనదులే!” అంటూ బుజ్జగించారు శారదమ్మగారు. వాడి భయం చూసి ఆవిడకి నవ్వు వచ్చింది.

“చాలా బాగున్నాయి” నెమ్మదిగా అన్నాడు—గట్టిగా అంటే అమ్మ ఎక్కడ కోప్పడుతుందో అన్నట్లు.

కొడుకువాలకం చూసి వాహినికి కూడా నవ్వు చి్చింది.

“మావాడిలాగే నీ కొడుకూను, నీకెక్కడ కోపం వస్తుందో అన్నట్లు అతి జాగ్రత్తగా మాట్లాడుతున్నాడు.” అంటున్న శారదమ్మగారి కళ్ళల్లో ఏవో—గతానికి సంబంధించిన ఆలోచనల తాలూకు నీడలు కదలాడాయి.

నిట్టూర్చింది వాహిని. అన్నీ సవ్యంగా వుంటే శారదమ్మగారి వాడిలో పెరగవలసిన మనుమడు రవి. రవి కోసం ఆవిడ తహ తహ చూస్తూంటే

చైతన్యం

రక్షరేకు

(నవల)

[రచన : సి. ఆనందారామం; పేజీలు : 150; వెల: రూ 3-50; ప్రచురణ: ఎమ్మెస్సీ ప్రచురణలు, సుంకురామచెట్టి వీధి, మద్రాసు-1]

కథనంకు కథ పేరుకూ కొన్ని సందర్భాలలో అతకనట్లే ఈ నవలకు కూడా రక్షరేకు పేరు అవసరమనిపించదు.

కథలో జై హింద్ బాబు ఉన్నాడు. చాలా పాత్రలను అతనే తీర్చిదిద్దాడు.

వరుసకాని పెళ్ళి చేసుకోవటానికి పరిష్కారంగా తప్పు కట్టలానికి తగిన డబ్బు లేక, అప్పు టికే అప్పుల్లో వున్న అతను రైలు బ్రిడ్జికి రంగు వేసే ఉద్యోగానికి ఒప్పుకొని, ఆ పనిలోనే కాలు జారి, కాలువలో పడి, ప్రాణాలు కోల్పోతాడు. ప్రేమించిన చంద్రి అతని శవం మీద విరుచుకు పడుతుంది. చిన్నప్పటి స్నేహితుడు సుధీర్ బాబు ఇచ్చిన రక్షరేకు జై హింద్ బాబు మెడలో వుంటుంది.

తెలిసీ అన్యాయాన్ని సమర్థించిన దయానంద్; అన్యాయాలను ఎదుర్కొనటానికి పూనుకొని, మిత్రుణ్ణి ఎదురించలేకపోయిన వ్యాసమూర్తి; లంచం వుచ్చుకొని, బ్రిడ్జికి రంగు వేసే పనిని కాంట్రాక్టర్కి అప్పగించిన సుధీర్-వీళ్ళందరూ జై హింద్ బాబు చావుకి తామే కారణమా- అనుకుంటారు.

నవల మొదలు పెట్టిన దగ్గర్నుంచి ఎప్పుడు

ముగుస్తుందా - అని విసుగు ఏర్పడే ప్రమాదం ఉన్నట్టుగా ఇంత అనుభవంగల రచయిత్రీ ఎందుకు రచించారా-అనిపిస్తుంది! కథావస్తువు అవినీతి గురించే అయినా, కథ నడిచిన తీరు మాత్రం మొత్తానికి ఆసంకల్పప్రిని కలిగిస్తుంది. అలోచించు

(నవల)

[రచన : మాలతీ చందూర్; ప్రచురణ: ఎమ్. శేషాచలం అండ్ కో, మద్రాసు. పాకెట్ సైజులో 176 పేజీలు; వెల: రూ. 3-50]

“అలోచించు” అని తను అలోచిస్తూ, మనల్ని అలోచింపజేస్తూ, తను చెప్పదలుచుకున్న దానితో మనసు ఏకీభవింపజేశారు రచయిత్రీ. ‘థింక్’ అనే ఒక స్కూల్ ఆఫ్ థాట్ ను ఆధారం చేసుకుని ఈ నవల రచింపబడింది.

లలిత, మూర్తి ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్నారు. ఇద్దరికీ కొన్ని ఆదర్శాలు, నమ్మకాలు ఉంటాయి. ప్రతి స్త్రీలాగా ఆమె జీవితంలో సర్వస్వం భర్తే ననుకుంటుంది. కానీ అందరి భర్తలలాగే అతను కూడా తనకున్న విలువైన వస్తువుల్లో భార్య ఒకటి అనుకుంటున్నాడన్న సత్యం భరించలేక పోతుంది. హోదా, డబ్బు, ఫార్మ్ ప్రెస్టిజ్ మనిషి లోని బెన్నత్యాన్ని ఎలా చంపుతాయో, కొత్తతరహా జీవితానికి - మనిషి తనలో ఉన్న ఆదర్శాలను ఎలా తాకట్టు పెడతాడో తెలుసుకుని ఉలిక్కి పడు తుంది. అతను మరొక పెళ్ళి చేసుకుంటున్నానని చెప్పినప్పుడు తట్టుకోలేకపోతుంది. నేనే ఇలాంటి పనిచేస్తే మీరు అర్థం చేసుకుంటారా? అని ప్రశ్నిస్తుంది. ఆమె మానసిక వేదన, ఆమెను మామూలు స్త్రీగా మార్చేస్తాయి. తనను అన్యాయం చేసిన మనుషులందరి మీదా ఒక రకమైన కక్ష ఏర్పడుతుంది. తనను తాను హింసించుకుని

అశాంతి సృష్టించుకుంటుంది. అప్పుడే మానసిక శాంతిని పుస్తక సాన్నిధ్యంలో పొందాలని ప్రయత్నిస్తూ “థింక్” అనే పుస్తకం చూస్తుంది. స్వామీజీకి ఉత్తరాలు రాస్తుంది. ఆయన ఆశ్రమానికి వెళుతుంది.

‘ఎదుటివారి పరిస్థితుల్లో నిన్ను నువ్వు ఊహించుకో, అలోచించు. నీ అలోచనా పరిధిని విస్తృతం చెయ్యి. ఆహం అనేది లేకుండా అలోచించు. నిత్య జీవన సత్యం నీకు అర్థమౌతుంది’ అని బోధిస్తారు స్వామీజీ. అనాటినుంచీ ఆమెలో క్షమ, ఓర్పు వస్తాయి. తను శాంతి పొంది, అందరికీ శాంతినివ్వగలిగిన స్థితికి ఆమె వెళ్ళగలుగుతుంది.

కలల వలల్లోంచి బయటపడి, వాస్తవ ప్రపంచంలో మనసు అలోచించేలా చేసే నవలలు చాలా తక్కువ. అందులో ‘అలోచించు’ ఒకటి. ప్రతి యువతీ చదివి తర్కించుకోవలసినది చాలా ఉంది ఇందులో. ‘థింక్’ అనే విధానం పలాయన మంత్రం కాదు. జీవితంలో ఓ వారికి ఒక సంఘటనంటిది కాదు. ఎక్కడైతే విసిగిపోయి, భగవంతుని వెనకా వెనకాల దాక్కునే దారి కాదు. మనలో మనమే అలోచించి పారద్రోలడా పద్ధతి.

తను చెప్పాలనుకున్నది సున్నితంగా, వివాహ బంధాని తంలో స్త్రీ పాత్రను విమరచయిత్రీ. మానవ జీవన విధి సున్నితమూ కావడానికి ఏర్పడిన ఒక వివాహం. కానీ అదే స్త్రీ పురుషుల మధ్య అగాధాలను సృష్టిస్తున్నది. దీనికి కారణం ఏమిటి అని అడక్కుండానే మనసు అలోచింపజేస్తారు రచయిత్రీ.

వాహిని కళ్ళు చెమర్చాయి.

పళ్ళెం పక్కనపెట్టి వంగి తన పాదాలకు నమస్కరిస్తున్న వాహిని తల మీద చెయ్యిపెట్టి దీవించారు శారదమ్మగారు.

25

పెళ్ళయిన తర్వాత నెల్లాళ్ళకి జీతం తెచ్చి తల్లి చేతికివ్వబోయింది వాణి.

“నవమాసాలూ మోసి కనిపించిన నువ్వే

దూరమయ్యాక నీజీతం మాత్రం ఎందుకు నాకు? నేనేం చేసుకుంటాను? పట్టుకుపో. పెద్దదానివై పోయావు. నీ సంసారం నువ్వు చేసుకుంటున్నావు. ఇంక యీ ముసలి తల్లి ఏమైతే నీకేం!” దుఃఖంతో పూడిపోయింది వర్ధనమ్మ గొంతు.

“అమ్మా నన్ను క్షమించమ్మా! తప్పుని సరైంది. ఇవేళ స్కూలునించి సరాసరి యిలా వచ్చేసాను. పొద్దుట కూడా ఏమీ తినలేదు. ఒకటే ఆకలేస్తోందమ్మా! నీ చల్లని చేత్తో రెండు ముద్దలు పెడతావా? పొమ్మంటావా?” జాలిగా, దీనంగా అడిగింది వాణి.

కూతురి మాటలతో ఆ మాతృ హృదయం తల్లడిల్లిపోయింది. నీరసంగా మొహం వేలేసుకుని వున్న కూతుర్ని చూసి, “అయ్యో తల్లీ! ఎంత నీరసంగా వున్నావే! పాపిష్టిదాన్ని. అకలితో వున్న పిల్లని గుమ్మంలోనే నిలబెట్టి చెరిగేస్తున్నా! రామ్మారా! లోపలికి రా! అన్నం తిందువుగాని.” అంటూ వాణి చెయ్యి పట్టుకుని వంటింట్లోకి తీసుకు పోయింది వర్ధనమ్మ. ఆ క్షణంలో ఆమెలో ఎటువంటి సంశయానికి తావు లేక పోయింది. తన కూతురు ఒక హరిజన యువకుడి భార్య అని గాని-ఆమెకి తన యింట్లో అన్నం

పెరితే తన కులం మంట కలుస్తుందేమో నన్ను సందేహం కాని వర్తనమ్మ మనస్సులో వీసం కూడా లేదు. మహాన్నతమైన మాతృ వాత్సల్యం ముందు మిగతావన్నీ తుడిచి పెట్టుకుపోయాయి.

వాణి భోజనానికి కూర్చుంటే దగ్గర కూర్చుని ఆప్యాయంగా వడ్డించింది వర్తనమ్మ. కొనరికొనరి వడ్డించి బలవంతాన తినిపించింది.

“ఎన్నాళ్ళో ఆయనట్లుండమ్మా! నీ చేతి అన్నం తిని.” చెయ్యి కడుక్కుంటూ అంది వాణి.

తర్వాత కాస్తేపు కూర్చుని తల్లితోనూ, తమ్ముళ్ళతోనూ, చెల్లెళ్ళతోనూ కబుర్లు చెప్పి తాను తెచ్చిన జీతం బలవంతాన తల్లిచేతిలో పెట్టింది వాణి.

“నీకిచ్చేదిపోయి నీ దగ్గర తీసుకోనా?” అంటూ తిరస్కరించింది వర్తనమ్మ.

“నీకోసం కాదమ్మా! తమ్ముళ్ళకోసం, చెల్లెళ్ళకోసం. అన్నయ్య తనకి వచ్చే కొద్దిపాటి సంసారమే చక్కబెడతాడా? జీతాలే కాదనకు.” అంటూ బలవంతాన ట్లు తల్లి చేతిలో కుక్కి అందరి దగ్గరా పంపింది వాణి.

26

మరినాలుగేళ్ళు దొర్లిపోయాయి. తోపాటుగా అనేక మార్పులు బద్దరు పిల్లల తల్లి అయింది. ఆయి భార్య కాపురానికి వచ్చింది. ట్లు తైపు. పార్థుహండు ప్యాసయి ఏదో ఆఫీసులో టైపిస్ట్ గా చేరాడు. రఘు ఇద్దరు అన్నల ప్రోద్బలంవల్ల కాలేజీలో చేరాడు. ఇంటర్ మీడియట్ ప్యాసయి బి. ఏలోకి వచ్చాడు. మధు సూదనం తనకి తెలిసిన సంబంధం ఒకటి మాట్లాడి కట్నం యిచ్చి శారద పెళ్ళి దగ్గరుండి జరిపించాడు. శారద యిప్పుడు భర్తతో ఏలూరులో వుంటోంది. ఆతనికక్కడ మునిసిపల్ ఆఫీసులో వుద్యోగం. వాణికి ఒక కొడుకు. ఆమె సంసారం మూడు పూవులూ, ఆరు కాయలుగా వుంది. భర్తకి, ఆత్తగారికి వాణి అంటే పంచ ప్రాణాలు. వర్తనమ్మకిప్పుడు తన సంసారం గురించి ఎవరే మనుకుంటారో అన్న శంకిలేదు. వాణిని తన యింటికి తీసుకువచ్చి పురుషు పోసింది. భారసాల జరిపించింది. మ ను మ డి కి మురుగులు చేయించింది.

కొడుక్కి మూడవనెల వచ్చాక వాణి మళ్ళీ వుద్యోగంలో చేరింది. ఫస్ట్ తారీకున ఎప్పట్లాగే జీతం తెచ్చి తల్లి చేతికివ్వబోతే వర్తనమ్మ తీసుకో లేదు. “ఇంక నాకు డబ్బుతో పనేముండమ్మా! ఆడపిల్లల కార్యాలేవో అయిపోయాయి. మొగపిల్ల లిద్దరూ వుద్యోగాలు చేసుకుంటున్నారు. తమ్ముడి చదువు విషయం వాళ్ళు చూసుకుంటున్నారు. ఇకనైనా నీ డబ్బు నీదగ్గరే వుంచేసుకో వాణి! నీకు పిల్లలు పుడుతున్నారు. సంసారం పెరుగు తోంది. అనేక ఖర్చులుంటాయి.” అంటున్న తల్లిని చూసి “పోనీ సగమైనా తీసుకో అమ్మా— ఎప్పుడైనా అర్క్యూయోస్తే వాళ్ళకి చీరలు పెట్ట దానికి, నీ బట్టలకి వుంటుంది.” అంటూ బల వంతాన తల్లి చేతిలో పెట్టింది వాణి.

27

మరో నాలుగేళ్ళు గడిచాయి—

మధుసూదనానికి మధ్య వాంట్లో బాగుండటం లేదు. ఉత్తరం వ్రాస్తే శోభా పిల్లలూ, ఆమె భర్తా, వచ్చారు.

శోభ పిల్లలు “తాతయ్యా—తాతయ్యా”— అంటూ, “అమ్మమ్మా అమ్మమ్మా”—అంటూ ఇల్లంతా తెగ తిరుగుతూ ఆల్లరి చేస్తున్నారు. ఇన్నాళ్ళుగాయిల్లు బావురుమంటూ వుండేది. ఇప్పుడెంత సందడిగా వుందో అనుకుని ముచ్చట పడుతున్నారు వాహినీ, మధుసూదనం.

“వంట్లో ఎలా వుంటోంది నాన్నా—” మంచం మీద కూర్చుంటూ ఆప్యాయంగా అడిగింది శోభ. మంచం మీద వున్న తండ్రిని చూస్తూంటే ఆమె కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతున్నాయి.

“ఏదో యిలా వున్నానమ్మా!” అన్నాడు మధుసూదనం. “ప్రయాణం బాగా జరిగిందా బాబూ!” అంటూ ఆల్లడిని పలుకరించాడు.

“బాగానే జరిగింది. మీరు బాగా చిక్కి పోయారు.” సానుభూతిగా అన్నాడు అనందం.

నవ్వి పూరుకున్నాడు మధుసూదనం.

“ఏమిటమ్మా శోభా! బొత్తిగా యిలాగై పోయావ్?” అంది వాహినీ కూతురివైపు వాత్సల్యంగా చూస్తూ.

“చిక్కిపోయానా! అమ్మవు కనుక నీ కంటి కలా కనిపిస్తున్నానేమో కాని మీ ఆల్లడినడుగు చెబుతారు. బొంబాయి స్వీట్స్ తిని తిని రోజు

రోజుకీ పూరిపోతున్నానంటారు.” అంది శోభ నవ్వుతూ.

శోభ ఎంత ఎదిగిపోయింది! అనాడు శోభనం గదిలో తమ యిద్దరి మధ్య చోటు చేసుకుని పడుకున్న చిన్నపిల్ల — చిన్న చిన్న గొనులతో తమముందు తిరిగిన చిన్నారి శోభ—ఎంత ఎదిగి పోయింది. తలుచుకుంటూంటే ఆశ్చర్యం కలుగుతోంది వాహినీకి. అర్థమైన దృక్కులతో శోభవైపు చూస్తున్న వాహినీని మరో విధంగా అర్థం చేసుకున్న శోభ వాహినీ దగ్గరగా వచ్చి, “బాదపడకమ్మా. నాన్నకేం ఫర్వాలేదు. త్వరితో నయమైపోతుండమ్మా!” అంది గద్గద స్వరంతో.

శోభ తలనిమిరి, ‘అంతా దేవి కృప’ అంది వాహినీ విషాదంగా.

శోభ పిల్లలు “మావయ్యా....మావయ్యా!” అంటూ రవిని ఒక్క క్షణం వదలడం లేదు. బొంబాయిలో అమ్మ, నాన్న తప్ప మరో తెలుగు మొహం ఎరుగని ఆ పసికందులకి బ్రహ్మానం దంగా వుంది. రవిచేత బొమ్మలు వేయించుకుంటు న్నారు. కాగితం పడవలు చేయించుకుంటున్నారు. బొంబాయి విశేషాలన్నీ వసపిట్టల్లా వాగుతున్నారు.

అలా నాల్గోజులు గడిచాయి. ఆ రాత్రి వున్నట్లుండి మధుసూదనానికి గుండెల్లో నెప్పి విపరీతంగా వచ్చి పూపిరందక గిలగిల్లాడాడు. ఇంటిల్లిపాదీ నొఖర్లతోసహా వచ్చి మంచం చుట్టూ గుమికూడిపోయారు. భర్త కాళ్ళదగ్గర కూర్చుని విలపించసాగింది వాహినీ. ఒక నొఖరు డాక్టరు దగ్గరికి పరిగెత్తాడు. డాక్టరు వచ్చే లోపుగానే మధుసూదనం ప్రాణాలు అనంతాకాశంలో రీనమై పోయాయి. అంతా గొల్లుమన్నారు.

చేసేదేమీలేక డాక్టరు ఒకసారి నాడిచూసి “ఐయామ్ సో సారి!” అంటూ తన సాను భూతిని వ్యక్తం చేసి వెళ్ళిపోయాడు.

వుత్తరం అందగానే వర్తనమ్మ, రామం, భార్య వచ్చారు. జరుగవలసిన కర్మలన్నీ యధావిధిగా జరిగిపోయాయి.

వాహినీ జీవచ్ఛవంలా తయారైంది. అనుక్షణం భర్త జ్ఞాపకం ఆమెను దహించేస్తోంది. కొత్తగా తగిలిన యీ పెద్ద గాయంతో పాత గాయాలు మరుగునపడ్డాయి. ఏ పని చేస్తున్నా యాంత్రికంగా చేసుకుపోతోంది. భర్త “వాహినీ...!” అని అర్థంగా పిలుస్తున్నట్లే ఆమెకు వినపడుతోంది. అలవాటుప్రకారం లేవగానే భర్త టూత్ బ్రష్ మీద

పేస్ట్ వేసి పెడుతుంది. ఇప్రీమడతలు తీసి పైన పెడుతుంది-భర్త స్నానం చేసి వచ్చి కట్టుకుంటాడనే భ్రమతో. ఆ తర్వాత మరి కాస్తేపటికి వచ్చి ఎలా పెట్టినవి అలా వున్న టూత్ బ్రష్ని, బట్టల్ని చూసి భర్తని తలుచుకుని కుళ్ళికుళ్ళి ఏడుస్తుంది.

రోజులు గడిచిపోయాయి. శోభా, భర్తా బొంబాయి వెళ్ళిపోయారు.

స్థలం మార్పు అయితే కాస్త దుఃఖం తగ్గుతుందని వర్తనమ్మ. రామం వాహినిని బలవంత పెట్టి తమతో తీసుకువచ్చారు.

వాహిని వచ్చిందని తెలిసి చుట్టుప్రక్కల వాళ్ళంతా ఒక్కొక్కటూ వచ్చి సరామర్పించి వెడుతున్నారు.

మూల గదిలో నుదుట బొట్టులేకుండా, కళా కాంతులేకుండా పాలిపోయిన మొహంతో దీనంగా బాప మీద కూర్చుని వుంది వాహిని. వచ్చేపోయే వాళ్ళ సానుభూతిమాటలతో ఆమె కళ్ళవెంట ధారాపాతంగా స్రవిస్తున్నాయి ఆశ్రువులు.

అమ్మలక్కల పరామర్శలు, సానుభూతి వాక్యాలు పచ్చి పచ్చిగా వున్న గాయాన్ని మరింత తెలుకుతున్నాయి. వీళ్ళంతా వచ్చి యిలా సానుభూతి వర్షం కురిపించకుండా తనని ఒక్కదాన్నే వదిలేస్తే బాగుండును - అనుకుంది వాహిని బాధగా....

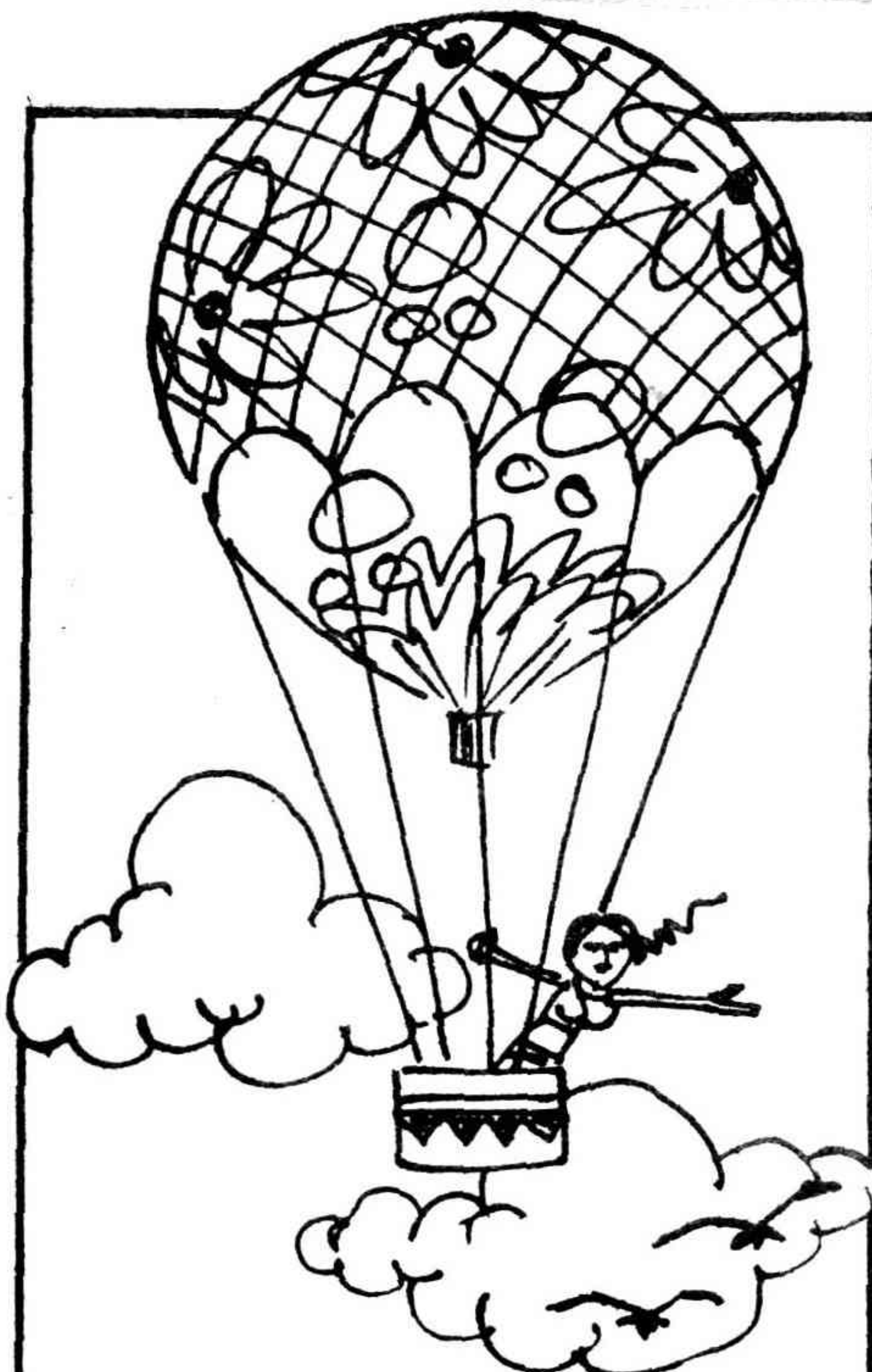
అమ్మలక్కలంతా వెళ్ళిపోయారు. కనుచీకటి పడుతున్న సమయంలో శారదమ్మగారు వచ్చారు.

అవిడను చూడగానే దుఃఖం ఆపుకోలేక బావురుమంది వాహిని.

వాహినిని పొదివిపట్టుకుని చీరచెంగుతో ఆమె కన్నీళ్ళు వొత్తుతూ, "ఎంత పని జరిగిందమ్మా వాహిని! నీకెంత కష్టం వచ్చిందీ! నా చెవుల్ని నేనే నమ్మలేకపోయాను." అన్నారు గద్గద స్వరంతో శారదమ్మగారు.

"నన్ను అన్యాయం చేసి వెళ్ళిపోయారండీ ఆయన!" అంటూ శారదమ్మగార్ని వాచేసుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది వాహిని.

వాహిని తల నిమురుతూ "వూరుకోమ్మా వాహిని! వూరుకో! ఆ భగవంతుడి కెంత దయలేదో! పచ్చటి నీ కాపురంలో నిప్పులు పోసాడు. రెండో పెళ్ళివాడైనా ఎంతో అన్యోన్యంగా చిలుకాగోరింకల్లా వుండేవాళ్ళిద్దరూ!" అంటూ చాలాసేపు కూర్చుని ఏవేవో సానుభూతి

రోటర్ డామ్కి చెందిన అన్నెకెసాండల్ అనే అమ్మాయి గాలి గుమ్మటం ద్వారా పైకి ఎగరటంలో కొత్త రికార్డు స్థాపించింది. ఈమె వయస్సు ఇరవై ఎనిమిది సంవత్సరాలు. ఇదివరకటి రికార్డు 7,311 మీటర్లు. అన్నెకెసాండల్ 8,230 మీటర్ల ఎత్తు ఎగిరి, ప్రపంచ రికార్డు సృష్టించింది.

మాటలు చెబుతూ వాహినిని వోదార్చారు శారదమ్మగారు.

"మరి నేవెళ్ళొస్తానమ్మా వాహిని! తరుచు వచ్చి చూస్తూంటానులే! రవిని చూసుకునే ఇక నువ్వు జీవితం మీద ఆశ పెంచుకోవాలి! ఈ నాలుగేళ్ళలోనూ బాబు ఎంత పొడుగై పోయాడు! నన్నే చూడమంటూ దబ్బుపండులా చెయ్యెత్తు మనిపైపోయాడు. నువ్వేం బెంగెట్టుకోకు వాహిని! వ్యవహారాలు కూడా నెమ్మదిగా వాడే చూసుకుంటాడు. నీ కొడుకే నీకు కొండంత ఆండ." అన్నారు శారదమ్మగారు లేచి వెళ్ళడానికి వుద్యమిస్తూ.

"నిజమే....! నాకు చివరికి మిగిలింది వాడే... వాడే...." ఏడ్చిదానిలా గొణుక్కుంది వాహిని.

28

రోజులు గడుస్తున్నాయి. నలుగురి మధ్య సంద

డిగా వున్న ఆ వాతావరణంలో కాస్త కాస్త తేరుకుందోంది వాహిని.

రవి రోజూ సాయంత్రం పూట శారదమ్మ గారింటికి వెళ్ళి వస్తున్నాడు. ఎదుగుతున్న కుర్రాడు రోజూ అలా వెళ్ళడం నచ్చలేదు వాహినికి. ఎలా చెప్పాలో కూడా ఆర్థం కాలేదు. చివరికి ఒక రోజు రవిని దగ్గరికి పిలిచి నెమ్మదిగా "రోజూ ఎందుకురా బాబూ, వాళ్ళింటికి!" అంది.

"బాబూ నన్ను చూడకుండా వుండలేక పోతున్నాడు అమ్మా! రోజూ ఒకసారి రమ్మని మరీ మరీ చెప్పాడు. పోనీపాపం అని వెడుతున్నాను."

"బాబూ!" వురిక్కిపడింది వాహిని. వరుస పెట్టి కూడా పిలుస్తున్నాడు. ఇవన్నీ ఎవరు చెప్పారు వీధికి!

"మామ్మగారికి నేనంటే ఎంత అభిమానం అనుకున్నావమ్మా! నేను వున్నంతసేపూ గదూ, బాబూ, ఒక్కోసారి తనా దగ్గరే కూర్చుంటారు ఏవేవో కుక్కలు పుత్తాహంగా చెప్పుకుపోన్న రవి తుంచేసి, "సరేలే నువ్వెళ్ళు." అంది వాహిని.

తల్లివేపు వింతగా చూస్తూ వాహిని రవి.

'తనకి మిగిలిన వీడే' అంటూ రవి.

కాడు కదా! వాళ్ళతో అనుబంధం పెంచుకుంటున్నాడు ప్రపంచంలో మిగిలింది వీడే మా దూరమైతే....! వీడూ దూరమైపోతే! వాహిని తల తిరిగిపోయింది. 'కాకూడదు. రవి తనకి దూరం కాకూడదు. తను రేపే వూరికి వెళ్ళి పోవాలి. తండ్రి కొడుకుల బంధం మరీ మరీ దృఢపడకుండా త్వరగా యిక్కడ నుంచి వెళ్ళి పోవాలి! భగవాన్.....ఎన్ని పరీక్షలకి గురి చేస్తున్నావ్ తండ్రి!' మూసుకున్న ఆమె కళ్ళ నుండి ఆశ్రువులు ధారగా స్రవించాయి.

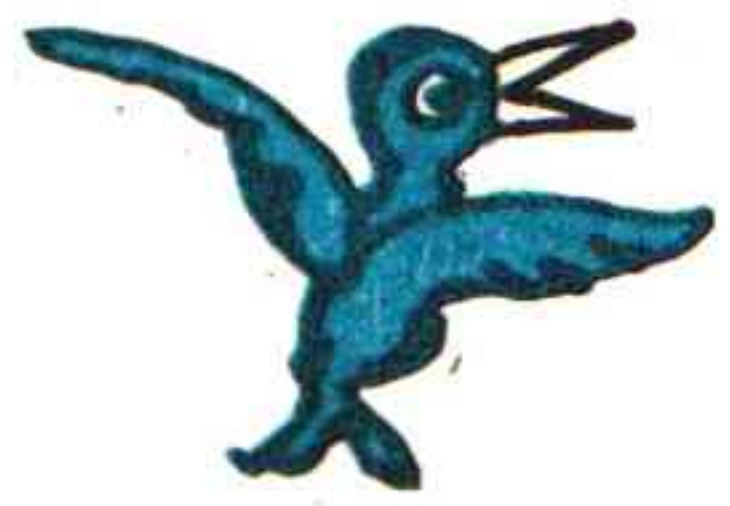
అడుగుల చప్పుడు వినిపించి చప్పున కళ్ళు వొత్తుకుంది వాహిని.

అటుగా వర్తనమ్మ వచ్చింది.

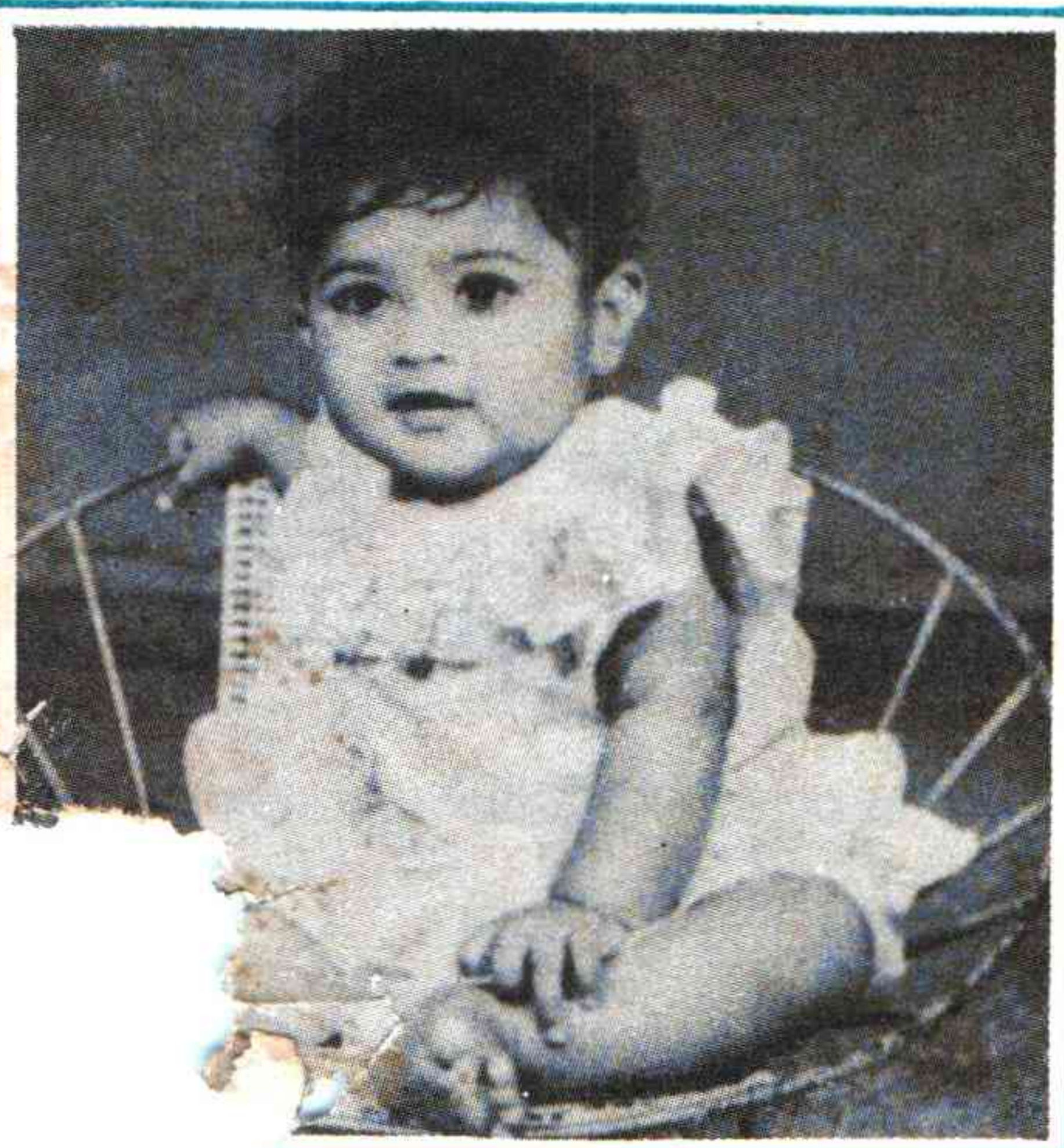
కూతురికి మనుమడికి జరిగిన సంభాషణ ఆమె చెవిని పడ్డట్టుంది.

[నశేషం]

పట్టిన రాజులు

ఈ నెల 15-28 తేదీల మధ్య పట్టిన
రోజులు జరిగే బాలల పోటోల్లో -
ఆ రోగ్యమైన వారివి, ఐదు
పోటోలు ఎన్నిక చేసి, ఇక్కడ
ప్రచురిస్తున్నాము. వీరిలో అందరి
కంటే ఆరోగ్యంగా కనిపిస్తున్న

పి. సుష్మాను

'ఈ పక్షి-శిశువు'గా నిర్ణయించి,
'పట్టిన రోజు కానుక'ను పంపు
తున్నాము.

మ (బ్రాచలం) పట్టిన తేదీ: 24-2-77
తల్లిపేరు: బారబో ప్

శ్రీపాద సాయిసుధ

(మ్యూజిల్) పట్టిన తేదీ:
16-2-76 తల్లిపేరు: శ్రీపాద రత్నమాల

పి. సుష్మా (సికింద్రాబాదు) పట్టిన తేదీ: 19-2-77
తల్లిపేరు: పి. జ్యోతి అమృత్ కుమార్

వరీష్ కుమార్ (విజయవాడ)
24-2-77 తల్లిపేరు: కె. ప్రసాదిని

వవన్ (హైదరాబాదు) పట్టిన తేదీ: 26-2-77
తల్లిపేరు: బి. కమల

